

Planinski vestnik 1

glasilo Planinske zveze Slovenije

januar 1989

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

januar 1989

1

letnik LXXXIX izhaja od leta 1895

vsebina

Marjan Rztresen	Sedem Slovencev na šestem velikanu	1
M. R.	Vračanje k prazvirom	2
Bojan Počkar	Edini evropski smeri v Kanadi	5
	Tri priznanja zaslužnim gornikom	7
Franci Savenc	Zlati znak za H. Adamsa Carterja	8
Marjan Rztresen	Yucord ustreza zahtevam UIAA	9
Dušan Novak	Milijoni so žejni dobre vode	10
	Zdrave počitnice v gorah	12
	Zapeljivost hladnega prepada	13
Dušan Jelinčič	Športni uspeh vsestranskega alpinista	16
Peter Podgornik	Bela 88	17
Józef Nyka	Rekorderji dveh gigantov	18
Nuša Podobnik	Trento ima močno konkurencu	19
Tatjana Dolžan	Človek, širok kot nebo,	
	tih kot mirna voda	21
Neža Maurer	Jutro na Jezerskem,	
	Prosim, besnim, rotim	22
Mira Šincek	Skrivoma gorijo ognji spominov	23
Tatjana Dolžan	Cvetje ob poti in popki v srcu	25
Milena Peče	Ujetnica teme in planine	27
Peter Čizmek	Rana ura — zlata ura	28
Aleksander Čičerov	Neubranljivi poletni izziv	32
Božo Jordan	Zakladi in gradovi okoli Krvavice	35
Józef Nyka	Smrt ustvarjalca gorniške zgodovine	35
P. Šegula	Namerno proženje plazov	36
Ivanka Korošec	Svaljki in visoki gostje	37
Franc Temelj	Stoglav	39
	Odmevi	39
	Iz planinske literature	41
	Društvene novice	44

Slika na naslovni strani: **Severna stena Čo Oja z ledenika Palung**

Foto: Roman Robas

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelínik. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta Tomaž Banovec. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Naročnina za prvo polletje leta 1989 je 25 000 dinarjev, za tujino znaša letna naročnina 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tiska Tiskarna Jože Moškrič v Ljubljani.

VELIK USPEH ODPRAVE NA ČO OJU (8201 m) V HIMALAJI

SEDEM SLOVENCEV NA ŠESTEM VELIKANU

MARJAN RAZTRESEN

To je bila odprava, na katero v začetku lanskega septembra nihče ne bi stavil niti starega tisočaka, da bo sploh odšla na pot, kaj šele, da bi zaradi vseh nevšečnosti pred začetkom plezanja sploh kaj dosegla. Ko se je ta odprava v prvi polovici lanskega decembra vrnila domov, so njenim članom hiteli stiskati roke celo tisti, ki so pred tem najbolj nasprotovali njenemu odhodu: vseh sedem članov slovenske odprave pod vodstvom Romana Robasa je namreč priplezalo na vrh 8201 meter visokega himalajskega orjaka Čo Oja, poleg tega po njegovi severni steni, s kitajske strani torej, ki jo je doslej komajda kdo videl, kaj da bi šele plezal po njej. To je vsekakor eden izmed največjih uspehov slovenskega himalajizma doslej. Odpravo na Čo Oju, šesto najvišjo goro na svetu, je Komisija za odprave v tuja gorstva pripravljala precej časa, resneje

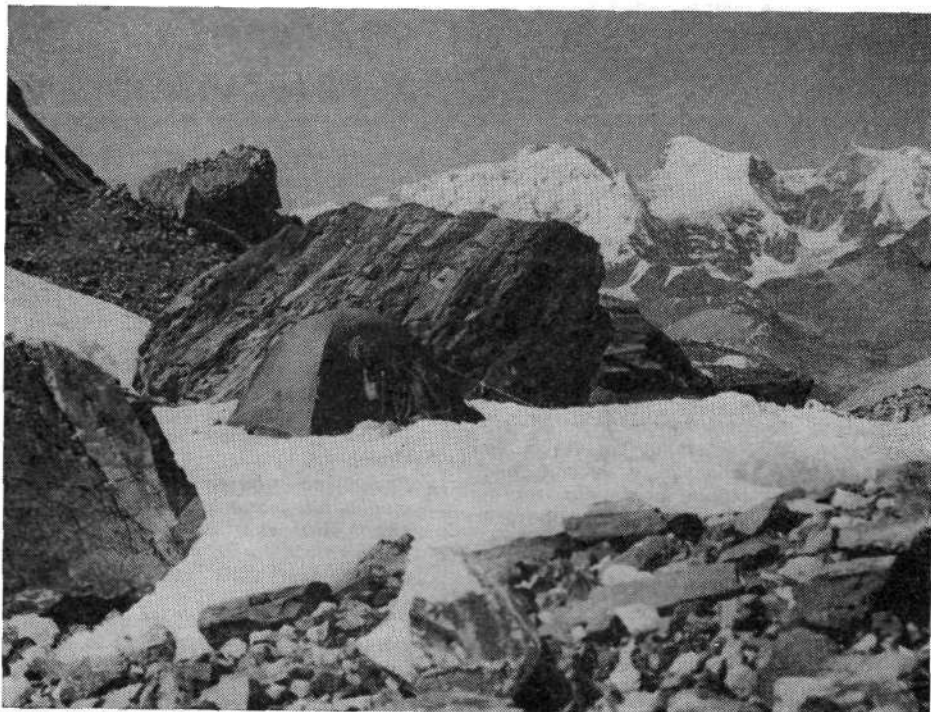
»Skladišče« v višini nekaj manj kot 6000 metrov pod Čo Ojem

Foto: Roman Robas

pa od začetka lanskega leta, ko je iz Kitajske prišla novica, da je vloženo dovoljenje uspešno rešeno in da lahko naša ekipa plezalcev pride konec leta 1988. Hkrati so kitajske oblasti postavile tudi ceno, ki je bila bistveno večja od cene za vzpone z nepalske strani na himalajske osemtisočake.

NA POT BREZ DENARJA

Čeprav je bilo v Ljubljani denarja le za letalske vozovnice, je 21. septembra odpotoval v Katmandu v Nepal Viki Grošelj, da bi tam pripravil opremo, ki jo imajo slovenski alpinisti stalno uskladiščeno v nepalski prestolnici. Štirinajst dni pozneje, 5. oktobra, so za njim odpotovali še vodja odprave Roman Robas in člani Blaž Jereb, Rado Nadvešnik, Marko Prezelj, Jože Rozman in zdravnik odprave Iztok Tomazin. Čeprav jim pred odhodom ni mogel nihče zagotoviti, da bo denar do njihovega prihoda do kitajsko-nepalske meje nakazan kitajskim organizatorjem prevoza opreme in administraciji, ki hoče imeti visoko takso za plezanje na visoko

goro, so šli pod Himalajo v upanju, da se bo zgodil čudež.

V Ljubljani je imela odprava še eno železo v ognju: načelnik komisije za odprave v tuja gorstva Tone Škarja naj bi v tednu dni preskrbel denar in potem prišel za njimi, da bi med trajanjem odprave pregledal, kakšne so možnosti za plezanje na osemtisočak Šišo Pangmo, kamor nameravamo naši alpinisti letošnje leto. V tednu dni je odprl ničkoliko vrat, našel nekaj možnosti, sporočil vse to (deloma ustno in deloma pismeno) predsedniku Planinske zveze Slovenije Marjanu Oblaku — in odpotoval v Nepal.

Predsednik si je izposodil denar, ga nakazal Kitajcem — in za osmerico slovenskih alpinistov se je odprla kitajska meja na prelazu iz Nepala. Na meji so naše čakali kitajski kamion in dva džipa, s čimer so dan po prihodu v to veliko deželo, 13. oktobra, odpotovali z vso opremo kakšnih 250 kilometrov daleč prek 5050 metrov visokega prelaza Lalung Leh, od koder je veličasten pogled na Šišo Pangmo, skozi mestece Tingri, ki leži čez 4300 metrov visoko nad morjem, do naselja in vojaške utrdbe Kjetrak, ki jo je kitajski zvezni oficir določil za bazni tabor. Po krajšem pogovoru je vodji odprave vendarle uspelo pregovoriti častnika, da je odprava nadaljevala pot do izteka ledenika Palung, kjer so naši fantje 17. oktobra postavili bazni tabor.

Pred njimi je bila za goro, ki je v primerjavi s Čo Ojem pravi grič, »njihova« gora in njihova stena: videli so jo vso belo in visoko, niso pa imeli o njej prave predstave, kajti hrib pred njimi jim je zakrival velik del stene.

HITRO PRODİRANJE V VIŠINO

Dan potem, ko je bila baza postavljena, so si šli ogledat svojo severno steno, ki jo je pred njimi komajda kdo videl v vsej razsežnosti. Kakšnih šest kilometrov široka se dviga približno dva kilometra v strmo višino, vanjo pa vsaj ta čas, ko je tudi tod zima, komajda kdaj in komajda kam posije sonce. Pozneje se je še pokazalo, da je povprečna strmina več kot 50 stopinj, marsikje večja kot 60 stopinj in na enem mestu čisto navpična.

Poleg tega so naši fantje že pred začetkom plezanja natančno vedeli, da bo ta stena zelo mrzla: že v bazi je bilo kakšnih dvajset stopinj pod ničlo, zgoraj pa se je stopnjujočemu se mrazu pridružil še močan veter, ki je s to ledeno temperaturo dregal v kosti.

Štiri dni po tem, ko so postavili bazni tabor v višini 5350 metrov, je petsto višinskih metrov višje že stal prvi višinski tabor, samo dva dni pozneje pa 350 višinskih metrov višje, v višini 6200 metrov, drugi višinski tabor.

Že med potjo proti tej višini so nekajkrat prav po naključju in z veliko sreče pravočasno odkrili nevarne ledeniške razpoke, od katerih so bile nekatere prav potuhnjene: sneg je odkrival komaj čisto majhno špranjico, za katero pa se je skrivala, kot se je pozneje izkazalo, velika in globoka razpoka v obliki črke A — zgoraj ozka in spodaj vse širša — pa globoka kdo ve koliko deset metrov...

Tudi šotor drugega višinskega tabora so morali sprva postaviti točno nad krajno poč; drugje pač ni bilo niti najmanjšega prostora. Poleg tega se je na ta labilno postavljen šotor neprestano sesipal sneg, tako da so se naši alpinisti že čez nekaj dni odločili nedaleč od tod skopati v strmo pobočje snežno luknjo, v kateri je bilo prostora za tri spalne vreče, za kuhinjo in za shrambo opreme in hrane. Kako prav so naredili, da so se »preselili«, se je pokazalo le nekaj dni pozneje, ko je eden od obiskovalcev našel šotor močno nagnjen, razpoko pa na široko odprto.

Predzadnjega oktobra, teden dni po tem, ko so postavili drugi višinski tabor, je že stal tudi tretji tabor v višini 7200 metrov. Do tja so hkrati s prodiranjem v višino fiksirali tudi stalne vrvi, ki so jih do tre-

namesto komentarja

VRAČANJE K PRAIZVIROM

Včasih je kar dobro malo sanjariti in se spominjati starih, dobrih časov, ko se nam zdí, da je bilo bolje in lepše, čeprav morebiti sploh ni bilo. Toda če že ni bilo bolje, je bilo vsaj drugače.

Beremo, kako so včasih hodili po gorah, kakšne so bile včasih planinske kočice in njihovi obiskovalci, kakšne so bile poti proti vrhovom in kakšni so bili vršaci: marsikaj od tega so naši predniki kupili s svojim denarjem, ker so to hoteli ohraniti potomcem takšno, kot so želeli imeti, med drugim tudi slovensko.

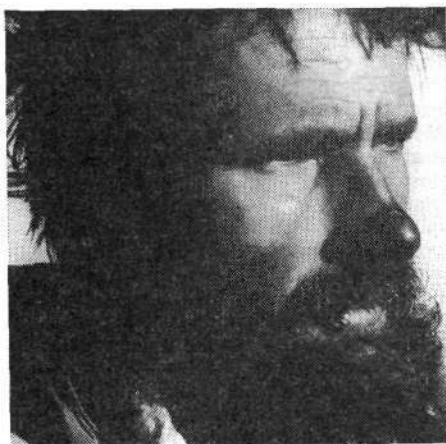
Poslušamo in beremo, kaj je včasih pomenilo biti planinec na sedanji sončni strani Alp: vsaj na svojem svetu in v svojem okolju so imeli ti naši planinski predniki velik vpliv in odločilno besedo.

Zdaj bi v tem svetu morda še hoteli biti vplivni, vendar nismo za to pripravljene skoraj nič narediti.

tjega tabora pustili 1800 metrov. Od tam dalje — tako so se dogovorili — stalnih vrvi ne bo, ampak bo napredovanje v alpskem slogu.

NA VRH PO TEKOČEM TRAKU

Prvi, ki se je lotil tega podviga, je bil zdravnik Iztok Tomazin. Dne 2. novembra okrog dveh ponoči je sam odšel iz tretjega višinskega tabora, se pravi z višine 7200 metrov, in dvanajst ur pozneje, ob dveh popoldne, stal na vrhu Čo Oja, 8201 meter visoko nad morjem. Ker ni bil prepričan, da bi lahko varno sestopil po isti smeri, ker se mu je zdela prestrma, se je odločil za smer prvopristopnikov, za Tichyjevo smer, ki pelje daleč naokrog in v drugo dolino. Pozno zvečer, ko je po radijski zvezi sporočil, kje hodi in da je precej utrujen, sta mu šla iz baznega tabora nasproti Tone Škarja in sirdar Pemba na ledenik Gjabrang in mu nesla dovolj čaja in drugačnega okrepčila. Okrog dveh ponoči, natančno štiriindvajset ur po tem, ko se je Tomazin odpravil na to dolgo pot, so se srečali v višini približno 6000 metrov, od koder je potem zmagovalec gore brez nahrbtnika odšel proti baznemu

Vodja odprave Roman Robas: potrebna bo piaslična operacija nosu

taboru, kamor so vsi trije prišli ob sedmih zjutraj.

Kako bi se iztekla ta pot, če zdravniku ne bi prišla na pomoč tovariša iz baznega tabora? »Vprašanje je, če bi z nahrbtnikom ter brez pijače zmogel pot do šotora,« nam je dejal vodja odprave Roman Robas. »To je vendarle prehud napor. Ni izključeno, da bi zaradi izčrpanosti umrl v strmini.«

Isti dan, ko se je Iztok Tomazin vrnil v bazni tabor, 3. novembra, so nad tretjim višinskim taborom postavili še enega, četrtega, v višini 7550 metrov. Od tod dalje so naslednje naveze sklenile priti do vrha. To je že dva dni pozneje uspelo Vikiju Grošlju in Jožetu Rozmanu, ki sta splezala na vrh, se po nekoliko spremenjeni smeri vrnila v četrti tabor in od tod po smeri pristopa nadaljevala sestop proti dolini. Med tem plezanjem je Grošlju pomrznil prst na nogi.

Vreme je bilo sicer peklensko mrzlo in veter je bil dokaj močan, vendar ne tako, da napredovanje ne bi bilo mogoče, zato sta že tri dni za Grošljem in Rozmanom odšla iz četrtega tabora proti vrhu Marko Prezelj in Rado Nadvešnik. Odločila sta se plezati na vrh po Tomazinovi smeri, kar sta tudi storila, vračala pa sta se po Grošljevi sledi.

V četrtem višinskem taboru sta bila 8. novembra zvečer, ko sta se Prezelj in Nadvešnik že vračala proti dolini, Blaž Jereb in vodja odprave Roman Robas. Čeprav prvenstvena naloga vodje odprave ni pripelzati na vrh gore, se je Robasu vendarle ponudila tako edinstvena priložnost, da je ni hotel spustiti iz rok. Tako sta z mladim kolegom Jerebom 9. novembra še ponoči odšla iz štirice.

»Ko sem okrog desetih dopoldne začel zaostajati za mlajšim kolegom, mi je sve-

Toda ali slovenski planinci res ne bi mogli izposlovati, da vsaj naše gore ne bi bistveno spremenile svoje podobe? Ali se sami ne bi mogli potruditi, da bi vsaj k planinskim kočam prinesli alternativne vire energije, ki ne škodujejo okolju? Ali ne bi mogli s svojimi vplivnimi predstavniki v različnih telesih upravljanja na vseh ravneh preprečiti škodljivih posegov vsaj v visokogorje? Ali vsak od nas in vsi skupaj ne bi mogli spremeniti vsaj nekaterih grdih navad in razvad v planinskih kočah? Ali ne bi mogli vsaj v hribe spet pripeljati nekatere lepe navade, ki so tam včasih in dolgo že imele domovinsko pravico?

Enako kot na številnih področjih naše-ga družbenega življenja poskušamo kaj novega, nič pa nam niso mar dobri in koristni zgledi iz drugih planinskih organizacij po svetu: marsikatera od njih se že precej časa vrača k svojim praižvirom — in spet postaja vplivna in spoštovana, kot je nekdaj že bila.

Pri nas potrebujemo samo prave ljudi za to.

M. R.

toval, če vendarle ne bi bilo pametno, da bi odnehal,« nam je pripovedoval Roman Robas. »Odgovoril sem mu, da tako zgodaj dopoldne človek vendarle ne odneha. Potem o tem nisva več govorila...«

Med vračanjem je imel vodja odprave dvakrat nesrečo. Najprej mu je popoldne med sestopom šal, ki ga je imel ovitega okrog glave in nosu, veter razpihal, poleg tega mu je šal še zaledenel z notranje strani, pozneje pa mu je v višini 7900 metrov na strmini zdrsnilo in je tako padel, da se je močno udaril v kolk in ramo. Šele čisto spodaj, ko so bile skoraj vse največje nevarnosti mimo, mu je eden od tovarišev dejal, da ima zmrznjen nos. Že naslednji dan je bil črn kot črnilo...

Radu Nadvešniku ni nihče povedal, da je tudi pomrznil. Ko si je v varnih »nižinah« snel rokavice, dveh prstov ni čutil, naslednji dan pa sta bila popolnoma črna.

Dne 9. novembra zvečer je bilo torej vse opravljeno: vseh sedem alpinistov je priplezalo na vrh osem tisoč metrov visoke himalajske gore. Naslednje štiri dni so šli v steno in v višinske tabore po opremo, ki so jo bili pustili nekateri, že 14. novembra pa so vsi skupaj odšli iz baznega tabora.

V villi Zlatorog ob Dvoržakovi ulici v Ljubljani, kjer ima prostore Planinska zveza Slovenije, je bila 16. decembra lani slovesnost, na kateri so se zbrali jubilarji — dotedanji dobitniki zlatih častnih znakov PZS, ki so leta 1988 praznovali okroglo življenjske jubileje. Predsednik slovenske krovne planinske organizacije Marjan Oblak je podelil plaketo »Zlatorog«, ki jo je mogoče dobiti enkrat samkrat v življenju, lanskima petdesetletnikoma Vojku Čeligoju (PD Ilirska Bistrica) in Tomažu Jamniku (PD Kranj) ter šestdesetletnikom Liziki Baligač (PD Matica Murska Sobota), Viktorju Erženu (PD Radeče), Vereni Mencinger (PD Radovljica) in Francu Pačniku (PD Lovrenc). Zaradi zadržanosti se slovenosti niso udeležili lanski petdesetletnik Anton Stojin (PD PTT Ljubljana) ter šestdesetletnika Andrej Černilogar (PD Idrinja) in Leopold Pavčnik (PD Rimske Toplice), ki so plakete dobili pozneje.

Slovesnosti so se udeležili še nekateri drugi »okrogli« jubilarji, ki so plaketo Zlatorog prejeli že prej, med njimi pa je bil tudi častni predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik.

ČEMU JE TREBA PRIPISATI USPEH?

To je bila ena od naših najuspešnejših himalajskih odprav. Ali je treba tako velik uspeh pripisati vodju ali moštvu ali obema ali pa še čemu drugemu?

»Mislim, da so se okoliščine srečno spletle«, nam je dejal vodja odprave Roman Robas. »Čeprav bi moral voditi tja gor druge alpiniste iz istega kakovostnega razreda, bi takšna ekipa prav tako prišla na vrh, če bi le upoštevala prej dogovorjena navodila in taktiko vzpona. Drugih objektivnih nevarnosti, kot sta stena in hud mraz, tam ni bilo.«

Ali pa je bil morda velikanski serak, visok kašnih deset metrov in navit kot petelinov rep, ki je segal čez velik del stene v višini 7200 metrov ob tretjem višinskem taboru in ki je grozil, da bi se podrl? Ali pa je bilo morda poleg tega še padajoče kamenje in led? Ali pa je bil poleg vsega tega še plazovit teren med tretjim in četrtem višinskim taborom, globok pršič s prav tenko skorjo? Če bi se temperatura spremenila, bi bila tod naenkrat velikanška nevarnost za plaz. Po tem so morali hoditi 450 višinskih metrov, kar je pomenilo šest ur ubijajočega mletja tega pršiča...

Po Robasovem prepričanju je treba popoln uspeh odprave pripisati stabilnemu vremenu brez močnih padavin in orkanskih vetrov, kolektivnemu delu in izredni vključitvi mladih alpinistov v ekipo. »Samovolje je bilo na odpravi nasploh izredno malo,« je dejal vodja Robas, »kar pa sploh ne velja za mlade člane, ki so naredili prav vse, za kar smo se dogovorili. Med razgovori so aktivno sodelovali in dali vrsto izredno tehtnih predlogov, ki smo jih izpeljali. Tako miselnost sedanje mlade alpinistične generacije kot njihov način dela ter telesna in duševna pripravljenost so vredni občudovanja. Prepričan sem, da bo ta naša generacija naredila še veliko alpinističnih podvigov.«

Pomembne so bile že priprave na to plezanje v Sloveniji: vsak, ki je šel na pot, je moral biti v sebi trdno prepričan, da hoče na vrh, in sicer v slogu športne etike, predvsem brez uporabe dodatnega kisika. Tega so imeli v baznem taboru le za morebitno zdravljenje in za rešitev življenja, če bi bilo potrebno.

Za Vikija Grošlja je bil Čo Oju po Makaluju, Manaslujju, Gašerbrumu in Broad Peaku že peti osemtisočak, na katerem je stal, za Iztoka Tomazina pa za Daulagirijem drugi. Za vse druge člane odprave je bil Čo Oju prvi osemtisočak, čeprav za marsikoga od njih ne tudi zadnji.

Ta uspeh je posebno opogumil Vikija Grošlja: sklenil je namreč priplezati na vseh štirinajst osemtisočakov, kolikor jih je na našem planetu, o čemer bomo podrobno še pisali.

REKORDNO PLEZANJE TREH LJUBLJANSKIH »ŽELEZNIČARJEV«

EDINI EVROPSKI SMERI V KANADI

BOJAN POČKAR

Skalno gorovje Kanade smo si konec lanskega junija izbrali za cilj morda tudi zato, da doživimo plezanje in pustolovščino v prvobitni, neokrnjeni naravi. Več kot tisočmetrske ledne in kombinirane stene Mt. Tempła, Mt. Assiniboina in drugih pa so ponujale prvorazredne cilje. Mini odpravo smo sestavljali Bojan Počkar, Bojan Pograjc in Nejc Škof, vsi trije člani AO Železničar iz Ljubljane.

Polet do Toronta je več ali manj minil v navdušenju, ki te zajame, ko greš nekam daleč in v neznano. Po nekaj zapletih smo se že naslednji dan peljali z najetim chevroletom proti zahodu, proti 4000 kilometrov oddaljenim ciljem. Čez 45 ur smo bili že tam; bili bi pa še hitrejši, če nas ne bi kar naprej ustavljali policaji, češ da vozimo prehitro.

Nekaj dni pozneje sva z Nejcem že pod južno steno Yamnuske (2405 m). Prepotena in zadihana morava najprej počakati več kot pol ure, da se zdani in da sploh vidiva oprimke. Vstopiva, ne da bi se zavedla lepote sončnega vzhoda.

Po dobrih petih urah plezanja sva bila na vrhu in pod nama je bilo 400 metrov povsem navpične stene. To je bilo enkratno plezanje v čvrsti skali, ki naj bi bila apnenec, ves čas sva bila popolnoma izpostavljena, težave so pa take, da se jih dá z malo truda preplezati »na pogled« — seveda, če si dobro pripravljen. To pa še ne pomeni, da se ti včasih ne tresejo noge — in včasih bi pod sabo res rajši videl svedrovec kot pa zatič. Drzno linijo mimo streh sva imenovala »S sončne strani Alp«. (Novejši plezalski rek pravi: Povej mi, kako si imenoval smer in povem ti, kdo si!)

V ENEM DNEVU ČEZ STENO

Čez dva dni zvečer si že vsi trije urejamo bivak pod več kot tisočmetrsko severno steno Mount Tempła (3543 m). Vso noč si med nemirnim spancem lahko ogledujem njegove ozebničke in izrazit steber, kjer naj bi potekala naša nova smer. Ko je treba vstati, spim najlepše — kot vedno. Vstopimo nekaj ur pred svitom: brez bivak opreme, skoraj brez hrane, s samo dvema litroma tekočine. Lahki smo in hitri. Prvih 700 metrov ozebnika plezamo nenavezani kljub slabemu, krhkemu ledu in mehкому snegu. Naklonina ni prehuda, ponekod 75°, drugače pa okoli 60°. Po dobrih treh urah smo že pod stebrom, sledovi pe-

Slovenska direktissima v severni steni Mount Tempła

Foto: Bojan Počkar

klenskega tempa pa se nam že poznajo na obrazih. Najprej opravimo s štirimi raztežaji kombinirane plezarije; ves čas damo dereze dol in gor. Naporno je in ves čas na meji padca, kar potrjujeta tudi moja tri- in osemmetrska poleta. Navzgor pa je samo še navpična, marsikje požlejana skala. Odločimo se: plezal bom v plezalnikih, Pograjc in Nejc pa mi vzameta vso ledno opremo in žimarita. Tako dosežemo kar največjo hitrost, saj prvi in tretji v navezi plezava istočasno.

Na levi se nekajkrat poderejo seraki in prav veseli smo, da smo spremenili prvotni načrt in da sedaj plezamo v steburu.

Težave so ves čas enakomerne — šesta in sedma stopnja z odstavki tehničnega plezanja. Ko smo samo še nekaj raztežajev pod vrhom, sem že utrujen; popušča mi koncentracija in naredim samo provizorično varovališče. Imam svedrovec, pa se mi ne ljubi vrtati. Ko Nejc prižimari skoraj do mene, se spulita dva klina in oba padeva kakšne tri metre; zadrži naju spodnji varovalni klin. — Neprijetna situacija,

ni kaj, še posebno, ker šele čez nekaj časa ugotovim, kaj se je pravzaprav zgodilo. Če prej nisem videl razpok za kline, jih po padcu kaj kmalu odkrijem in naredim zanesljivo varovališče.

Ko popijemo skoraj ves maratonik in pojemo tistih nekaj rozin, plezam naslednje raztežaje kot prerojen. Vedno pridem na varovališče segret in prepoten, preden pa začnem plezati naslednji raztežaj, že ves drgetam in noge mi drevenijo. Priganjam tovariša, kajti bojim se ozeblin na nogah.

Po 16 urah smo na robu stene. Vriskamo, se režimo, objemamo — popolnoma se nam utrga. Kanadski prijatelji so nam na pikniku nekaj dni prej namignili, da je nemogoče smer splezati v enem dnevu. Mi pa smo jim odvrnili, da ne zaupamo njihovemu vremenu niti za dva dni. Ker takrat z Nejcem tudi nisva jedla mesa in ga je Pograjc jedel za vse tri, smo bili verjetno videti kaj čudna družčina in so nas morda tudi zato malo čudno gledali. Smer smo zaradi premočrtnosti imenovali »Slovenska diretissima«.

Sestop je bil poglavje za sebe; vsekakor pa je držalo tisto o vremenski napovedi. Vreme ni zdržalo, dobil nas je sneg in dež, tako da je bilo kar prav, da smo splezali tako hitro. Če sem čisto iskren, tudi sicer nimam rad težkih nahrbtnikov in bivakov, uživam pa v hitrem in tekočem plezanju, pa četudi je na meji in četudi pridem v dolino pet kilogramov lažji. To-liko sem namreč izgubil na turi v Mt. Templu, Nejc in Pograjc pa ne veliko manj.

NA ROBU SMRTI

Po teh dveh smereh, ki sta bili prvi prvenstveni smeri katerihkoli Evropejcev v Kanadi, so se nam apetiti povečali. Vendar nas je v »bazo« prikovalo več kot štirinajstnevno nestabilno vreme.

Izmed nekaj poskusov naj omenim še poskus v Mt. Assiniboinu. Po dveh dneh dostopa in prehojenih 35 kilometrih smo bili pod tisočmetersko vzhodno steno. Vreme je bilo idealno, vendar pretoplo, mi pa premalo motivirani. Zaradi objektivnih nevarnosti in serakov, ki so se podnevi podirali, bi morali plezati le ponoči, ko je mraz in vse miruje. Vendar pa za nekaj-nočno plezanje nismo imeli ne hrane, pa tudi volje ne. Zato smo prenočili v bivaku pod severno steno, zjutraj je Pograjc odšel po normalnem pristopu na vrh, z Nejcem pa sva sestopila v dolino.

Sestopala sva po težavnejši varianti, po ozkem, strmem ozebniku, brez rokavic, brez derez, brezskrbno, kot da je ves svet najin.

Naenkrat zdrsnem; poskušam se zaustaviti s cepinom, vendar je sneg premehek. Pridobivam hitrost in zavem se, da gre peklenko zares. S cepinom zadenem

v ledeno ploščo, vrže me v zrak, me obrne — in sedaj že drvim z neverjetno hitrostjo. Letim naravnost v balvan, ki je na sredi ozebnika kakšnih sto metrov pod mano. Če priletim v njega, se bom raztreščil...

Ne, nočem umreti zaradi ene same preklete napake, nočem umreti tako mlad, nočem!

Zaradi hitrosti ne vidim nič, s plavalnimi gibi pa se poskušam prevaliti proti desni. Morda mi je pomagalo to, še verjetneje pa sem imel neverjetno srečo. Nejc, ki je zgrožen opazoval mojo »akcijo«, je povedal, da sem balvan zgrešil le za pol metra.

Ozebnik se spodaj izteče in na moreni sem se ustavljal ves obtolčen, raztrgan in komaj pri zavesti. Po kuloarju sem se kotalil več kot tristo metrov in ko sem na moreni vstal, sem najprej sklenil, da je z mojim plezanjem konec. Potem pa sem zlezal skupaj in se nekaj minut boril, da sem ostal pri zavesti. Roke sem imel vse mehurjaste od ozeblin, vse me je bolelo, bal sem se, da imam kakšne notranje poškodbe.

Toda nič ni bilo; čez eno uro sva se z Nejcem podala na tistih nesrečnih 35 kilometrov marša.

Čez tri dni pa smo spet plezali...

KANADSKO SKALNO GOROVJE:

— 28. 6. 1988: Južna stena Yamnuske (2405 m) — »S sončne strani Alp« — prvenstvena smer, VII/VII—, 400 m; Nejc Škof, Bojan Počkar

— 1. 7. 1988: Severna stena Mount Temple (3543 m) — »Slovenska diretissima« — prvenstvena smer, VII—, A2, 75/60, 1070 m; Bojan Počkar, Bojan Pograjc, Nejc Škof. — Ponovili smo še nekaj klasičnih smeri v Yumnuski, poskusili tudi v severni steni Mt. Bobsona, ki je najvišji vrh Kanadskega Skalnega gorovja, vendar je bilo vreme izredno slabo. Bojan Pograjc je sam ponovil Chouinardov ozebnik v Mt. Fayu.

Bojana Počkarja, vrhunskega alpinista, je za to plezanje opremila s plezalno opremo športna trgovina TECNO SPORT, Via Combi 20, Trst.

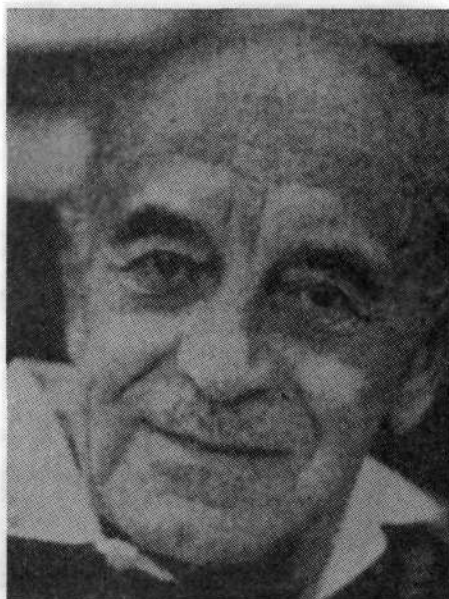
Bolgari na vrhu Amerike

Desetčlanska skupina bolgarskih alpinistov, ki jo je vodil Krasimir Georgiev, je lanskega junija opravila prvi bolgarski vzpon na Mount McKinley (6193 m). Med osvajalci vrha je bila tudi ženska, Mariana Maslarova. Za Nikolaja Petkova je bil to že četrti najvišji vrh različnih celin. Pred tem je že stal na Mount Everestu, Aconcagu in Elbrusu.

Jn

BLOUDKOVE NAGRADE IN PLAKETE ZA LETO 1988

TRI PRIZNANJA ZASLUŽNIM GORNIKOM

Bloudkov nagrajenec za leto 1988 Janez Krušič iz Žirovnice

Na Ptuj so zadnje lanske novembrske dni podelili lanskoletne Bloudkove nagrade in plakete za vsakršne dosežke v slovenski telesni kulturi, med dobitniki pa so tudi trije s področja gornišva.

Janez Krušič iz Žirovnice je dobil Bloudkovo nagrado za velik prispevek k razvoju gornišva in alpinizma. V obrazložitvi je bilo rečeno naslednje:

»Ljubezen do gorá je odločilno vplivala na življenje Janeza Krušiča, ki je tudi zdaj kot 71-letni upokojenec še vedno aktiven gornik. Pisana je paleta njegove dejavnosti. Kot alpinist je opravil skoraj 1500 plezalnih vzponov v domačih in tujih gorah, udeležil se je več kot 400 smučarskih tur, bil je soustanovitelj in dvanajst let načelnik alpinističnega odseka PD Jesenice in je v tem obdobju ogromno prispeval k posodabljanju te dejavnosti. Do leta 1952 je bil aktiven v gorski reševalni službi, vodil je tudi alpinistične odprave, bil pobudnik Triglavskega turnega smuka in mnogih drugih prireditev ter sodeloval pri obnavljanju mnogih planinskih postojank. Nekaj časa je bil tudi predsednik PD Jesenice. Simbolično je leta 1969 združil svoji dve veliki torišči delovanja: ob stoletnici Železarne Jesenice je popeljal svoje delovne tovariše na Triglav, po zgledu Jeseničanov pa zdaj že nekaj let delajo

isto vsi slovenski železarji. Velike so Krušičeve zasluge pri zbiranju gradiva o alpinizmu, izkazal pa se je tudi kot pisec v različna glasila.«

Bloudkovo plaketo za lansko leto je dobil Danilo Škerbinek iz Ljubljane »za uspešno vsestransko delo v planinski organizaciji, tako v bazi kot v Planinski zvezi Slovenije, kjer je bil predsednik izvršnega odbora, zdaj pa vodi Gorsko reševalno službo«.

Bloudkovo plaketo je dobilo tudi Planinsko društvo Snežnik iz Ilirske Bistrice »za vsestransko uspešno delo s poudarkom na množičnosti, ustvarjanju boljših materialnih razmer, informativni in propagandni dejavnosti ter sodelovanju s planinskimi društvi po vsej Jugoslaviji in zamejstvu«.

Na slovesnosti ob podelitvi Bloudkovih priznanj je spregovoril predsednik žirije za te nagrade in predsednik Telesnokulturne skupnosti Slovenije Andrej Brvar, ki je med drugim dejal:

»Začel se je proces prestrukturiranja družbe, ki ga nakazujejo tri reforme: gošpodarska, družbena in politična. Aktivno smo se vključili v družbena prizadevanja za demokratičnejši, humanejši in bogatejši jutri. Če uporabim športni izraz, smo športni delavci ta hip na igrišču treh reform in ne na tribunah, kjer bi navijaško opazovali izid za to družbo in vsakega posameznika še kako usodne tekme. Skratka: tudi naša iskanja sestavljajo koalicijo za uresničevanje treh reform.«

Ko je govoril o gibanjih po svetu na področju telesne kulture v najširšem smislu, je posebej poudaril, da »pravi razcvet doživljajo aktivnosti v naravi v skladu s prebujeno ekološko zavestjo«.

Naposled je dejal: »Ponovno se je pokazalo, da športni delavci ohranjamo tudi vrline, ki sicer niso bile lastne le Stanku Bloudku, so ga pa izjemno odlikovale. To so humanost, svobodomiselnost in demokratičnost. V dejstvu, da je veliko društev, klubov, športnikov in športnih delavcev podprlo cilje Odbora za varstvo človekovih pravic, se je v bistvu razkrila še ena razsežnost našega gesla 'sonce, voda, zrak, svoboda'. To je, da ni svobode telesa, če posameznik ali narod ni suveren, temveč utesnjen v svojih pravicah in duhovno zatiran.«

Posebna komisija Glavnega odbora PZS uredništvu še vedno ni sporočila, kakšnih ugodnosti bi bili deležni tisti naročniki, ki bi Planinski vestnik za celo letošnje leto plačali do maja. Morda bomo njihovo odločitev zveledel prihodnji mesec in jo seveda objavili.

ZLATI ZNAK ZA H. ADAMSA CARTERJA

FRANCI SAVENC

V torek, 8. novembra 1988, je v prostorih doma slovenskih planincev »Zlatorog« predsednik PZS Marjan Oblak izročil zlati častni znak PZS uredniku American Alpine Journala H. Adamsu Carterju.

Skoraj vsako leto obiše urednik Carter Jugoslavijo in jo pozna po dolgem in počez, boljše kot prenekateri državljani SFRJ. AAJ, kot je uveljavljena oznaka za ta »njegov« enkratni almanah svetovnega alpinizma, prinaša veliko gradiv o našem alpinizmu.

Kako in kje se je vse to začelo?

Adamsa Carterja nam je »pripeljala« Ljubljanka Maja Košak, in sicer pravzaprav dobesedno, v prostore PZS ta večer in tudi davnega leta 1976, ko je prvič (od tedaj prihaja povprečno vsaj enkrat letno) obiskal naše glavno mesto; mimogrede, ko je potoval na svatbo nepalskega kralja. Spoznala pa ga je Maja v ZDA, kjer se je šolala. »Striček Ed« ji je omogočil, da je lahko nadaljevala s smučanjem in gorništvom in da je sploh celoviteje spoznavala to deželo.

Seznanila ga je z Alešem Kunaverjem, on pa njega z našim alpinizmom — in stiki se nadaljujejo, celo krepijo se. Letos sta bila med 18 uvodnimi članki v AAJ (to je namreč zajetna knjiga s skoraj 400 stranmi) npr. kar dva slovenska (če ne štejemo pregleda grenlandskih odprav Dolfija Rotovnika), ob njih pa še obilica poročil in vesti.

Adams Carter je v zahvali ob prevzemu zlatega znaka to preprosto komentiral tako: jugoslovanski alpinizem zavzema tako vidno mesto v AAJ samo zato, ker si to res tudi zasluži.

Prenekateri se bo tega »našega« Carterja spomnil s predavanja, ki ga je imel pred leti na Elektrotehniški fakulteti o Nanda Deviju. Napeljal in omogočil je tudi prvo izmenjavo ameriških in jugoslovanskih alpinistov, mnogi pa so od njega dobili tudi dragocene podatke, saj je eden od najboljših poznavalcev svetovnih gorstev.

Komaj 19 let mu je bilo (rodil se je 6. junija 1914), ko se je udeležil prve odprave.

American Alpine Journal sicer prav posebej ne neguje planinskega humorja, Planinski vestnik pa bi ga želel. Zato vnovič vabimo planinske šaljivce, naj se čimprej oglašijo z napisanimi prispevki, da se skupaj nasmejemo. Vse prispevke seveda honoriramo.

Adams Carter v prostorih PZS

Njen cilj je bil Mt. Crillon, ki so ga leta pozneje tudi prvi osvojili. Leta 1935 je sodeloval pri kartografskih raziskavah tedaj še malo raziskanega jugozahodnega konca Yukona. Leta 1935 in 1936 je bil kapetan smučarske reprezentance harvardske univerze, leta 1938 celo ameriške ekipe. Leta 1936 se je udeležil odprave na Nanda Devi, kjer je bil spet leta 1976 kot sovodja ameriško-indijske odprave. Po drugi svetovni vojni je bil še na sedmih odpravah na Aljasko, šestnajstih v južno-ameriške gore... Leta 1957 so izmerili Ojos del Salado, drugi najvišji vrh Amerike, leta 1970 je vodil ekipo AAC, ki je Peruju pomagala po potresu itd. Še lani pa je bil npr. v Tibetu, in to v predelu, kamor zelo redko zaidejo tujci.

Ob vsem tem je že od leta 1958 urednik American Alpine Journala. Ob redni službi profesorja francoščine, nemščine in španščine (na privatnih srednjih šolah) seveda! Še vedno sam opravi večino del. Da bi šlo delo lažje od rok, si je kupil računalnik in sedaj pošilja AAJ v tiskarno kar na disketi. Neredko napiše na dan tudi po 30 pisem... in v njih je sem in tja tudi kakšna slovenska beseda, čeprav priznava, da dalj kot do prve lekcije z Majo nista prišla.

Ko bi le imeli več takih prijateljev!

TESTIRANJE V ZAHODNI NEMČIJI JE POKAZALO:

YUCORD USTREZA ZAHTEVAM UIAA

MARJAN RAZTRESEN

V Uredništvu Planinskega vestnika je konec lanskega novembra prispelo pismo, na katerem je lično odtisnjena glava Reške tovarne vrvi (Riječka tvornica konopa) z Reke in pod njo naslednje sporočilo:

»Predmet: Atest UIAA za alpinistično vrv ,yucord'.

V prilogi vam pošiljamo atest številka 1309, ki so ga opravili v Inštitutu za tehnični razvoj (Institut für Fördertechnik Universität Stuttgart) za alpinistično vrv ,yucord' št. B 898, izdelano v Reški tovarni vrvi (Riječka tvornica konopa) na Reki.

Ko vam pošiljamo omenjeno, vas prisrčno pozdravljam.«

In spodaj podpis direktorja dipl. inž. Vidvoja Jovanovića.

Kot prilogi sta bila v ovojnici dva dokumenta formata A 4, fotokopiji dokumentov, ki so ju iz Stuttgarta poslali na Reko.

DVE PISMI Z ENAKO VSEBINO

Na prvem je pod glavo stuttgartskega inštituta, v kateri je posebej omenjeno, da je poslano iz oddelka za preiskovanje vrvi prof. dr. inž. K. Feyerja, takole napisano: »Zelo spoštovane dame in gospodje, zahvaljujemo se vam za vaše naročilo z dne 11. 10. 1988. Alpinistično vrv ,yucord', ki ste nam jo poslali, smo preizkusili v skladu s pravili UIAA in DIN 7946.

Veseli nas, ko vam lahko sporočimo, da vrv ustreza vsem pogojem UIAA in DIN 7946.

Dosežene vrednosti si, prosimo, oglejte na priloženem formularju o preizkusu.

S prijateljskimi pozdravi!«

Le nekaj dni po tem pismu smo dobili še enega, iz vojne pošte 1098 v Kranju, ki nam ga je poslal podpolkovnik Slobodan Lončar. Takole piše v tem pismu:

»V prilogi akta vam pošiljam certifikat, ki se nanaša na izpolnitev pogojev atesta UIAA za alpinistično vrv debeline 11,4 mm iz RTK na Reki.

Članek o razvoju in izpopolnjevanju te vrvi, pri čemer sta sodelovali postaja GRS in planinska enota JLA, ste že prej objavili s sklepanjem, v katerem je izraženo nezaupanje do te vrvi.

Mnenja sem, da lahko to vrv zdaj naposled promoviramo kot vrv, ki je zanesljiva, ki je domača in ki je po kakovosti na taki ravni vrvi, kakršno smo uporabljali doslej.

S planinstvom in alpinizmom se organizirano ukvarjam od leta 1962, sedemnajst let

sem aktiven član GRS in si jemljem pravo, da lahko ocenim del alpinistične opreme, kar zadeva njeno kakovost.« Preden nas je tovariško pozdravil, nas je podpolkovnik Lončar še povabil na promocijo te vrvi v Kranj.

DEBELA VRV PRESTALA PREIZKUŠNJO

Obema pismoma sta bili dodani fotokopiji najpomembnejšega dokumenta: preizkusnega obrazca, na katerem so v stuttgartskem inštitutu natančno napisali, kako je reška vrv prestala preizkus.

Iz dokumenta je razvidno, da so testirali modro vrv s premerom 11,4 milimetra, v kateri je bila razpoznalna nitka štirikrat rdeča in sedemkrat svetlozelena. Ta enojna vrv je izdelana iz poliamidnih vlaken, testirali pa so jo pri temperaturi 20 stopinj Celzija in pri 65-odstotni vlažnosti zraka. Teža vrvi je znašala 82,2 grama na meter.

Dve vrvi »yucord« sta z obremenitvijo 80 kilogramov zdržali po šest padcev z višine dveh metrov in pol, ena pa pet, preden so se pretrgale. Ker je s standardi določeno, da mora taka vrv zdržati najmanj pet padcev, je »yucord« ta del preizkusa uspešno prestal, prav tako pa so bili tudi drugi rezultati testiranja taki, da ta vrv zadosti zahtevam UIAA.

Kranjski alpinist Zvone Korenčan, ki je sodeloval pri internih poskusih in testiranjih vrvi yucord, je takole komentiral preizkušanje te vrvi v Zahodni Nemčiji:

»Dne 11. oktobra lani je v drugem poskusu vrv Reške tovarne vrvi dobila atest po standardih UIAA in DIN 7946 in se tako uvrstila med 145 vrvi na svetu, ki imajo ta atest, ali natančneje, med 36 proizvajalcev alpinističnih vrvi. Ko bo UIAA leta 1989 uvrstila reško vrv v svoj letni pregled testirane opreme, bo s svojo debelino ta vrv na prvem mestu (njena debelina je 11,4 mm), medtem ko so druge enojne vrvi debele od 10 do 11 mm.

Debelina vrvi ni predpisana; za atest je pomembno le, kako jo proizvajalec deklarira — kot enojno (za enojno uporabo) ali dvojno vrv. Enojno vrv v testnem središču preizkušajo na padce z 80-kilogramsko utežjo, dvojno vrv pa s 55-kilogramsko. Debelina (in z njo povezana teža vrvi) pa je še kako pomembna za uporabnike — alpiniste in jamarje, ki pri izbiri opreme zelo gledajo na vsak dekagram, saj morajo te vrvi nositi na svojih hrbtih.

Drug, predvsem za proste piezalce pomemben podatek pa je število zdržanih

padcev. Reška vrv je pri teh preskusih na padce zdržala dvakrat po šest in enkrat pet padcev, kar zadovoljuje zahteve (zdržanih pet ali več padcev). Tuji proizvajalci v svojih prospetih propagirajo devet, pa celo enajst zdržanih padcev. Žal UIAA v svojem letnem poročilu ob testiranih vrveh ne navaja števila zdržanih padcev in tako teh reklamnih podatkov ni mogoče preveriti.

Rečanom moramo priznati vztrajnost. Upati je mogoče, da bodo vztrajali in tudi v komercialnem pogledu spravili vrv na raven.«

KAJ PA KONKURENCA?

Za primerjavo je treba omeniti, da so na primer vrvi »edelweis«, ki jih precej uporabljajo naši alpinisti, debele 10,5 ali 11 milimetrov in so na preizkušanih zdržale sedem ali osem padcev, vrv iz tovarne Beal, debela 11 milimetrov, je zdržala 11 padcev z obtežitvijo 80 kilogramov, 12 milimetrov debela vrv istega proizvajalca pa kar 13 padcev, preden se je pretrgala. Konstruktorjem in proizvajalcem iz Reške tovarne vrvi je treba vsekakor čestitati za

ta podvig. Čeprav rezultati testiranja niso tako mogočni, da bi jemali dih, reška vrv vendarle ustreza vsem pogojem, ki jih zahtevajo norme svetovne alpinistične organizacije.

Ob čestitkah za ta uspeh naj nam bo vendarle dopuščena pripomba.

Ker poznamo domačo proizvodnjo z najrazličnejših področij, dobro vemo, kako odlične smo imeli doslej že nekatere izdelke, ki so jih dajali na trg domači proizvajalci. Žal so se ti izdelki čez čas tako pokvarili, da so jih ljudje prenehali kupovati, tovarnarji pa nato seveda izdelovati. Z vrvo, od katere je odvisno človekovo življenje, se kaj takega seveda ne sme zgoditi. Če se bo dokazano zgodilo enkrat samkrat to, da bo »človeški faktor« pri izdelovalcu vrvi kriv za alpinistovo ali jamarjevo smrt, bo ta novica v hipu obkrožila svet in v tem primeru taki izdelovalci lahko zaprejo ta del tovarne in trgovine s temi svojimi izdelki.

Upati je nasprotno mogoče, da se bo na Reki zgodilo celo obratno: da bodo poskušali izpopolnjevati tehnologijo in da bodo iz leta v leto prihajale iz te tovarne vse boljše, lažje in trpežnejše plezalne vrvi.

RAZISKOVANJE OKOLJA NA KITAJSKEM KRASU

MILIJONI SO ŽEJNI DOBRE VODE

DUŠAN NOVAK

Oktober 1988 je bil v Guilinu na Kitajskem 21. kongres mednarodne hidrogeološke zveze. Vodilna tema kongresa je bila kraška hidrogeologija in varovanje kraškega okolja.

Kongres je organizirala Kitajska akademija za geološke znanosti, njena instituta za geologijo krasa ter za hidrogeologijo in inženirsko geologijo. Predsednik organizacijskega komiteja je bil podminister za geologijo in mineralne vire, generalni tajnik pa podpredsednik Kitajske akademije za geološke znanosti.

Kitajski geologi, hidrogeologi, geografi in drugi si zadnje čase zelo prizadevajo za ohranitve naravnega ravnotežja v svojem okolju, predvsem pa v zelo občutljivem sistemu, v krasu. Krasa je na Kitajskem 30,9 odstotka vsega ozemlja in na tem ozemlju živi 20 narodnostnih manjšin, nad 100 milijonov ljudi. V provincah Yunnan, Guizhou, Guangxi, Sichuan, zahodnem Habeiju in severnem Guangdongu žive v nižinah in ob rekah Hani, ostale narodnosti pa se bore za preživetje v ponekod težko dostopnem hribovju ter imajo svoj tradicionalni način življenja in svojo kulturo.

IZKUŠNJE IZ DALJNE DEŽELE

Okolje je glavni dejavnik njihovega načina življenja. Ni vode; ogrožajo jih ali poplave ali suše, tla so zelo alkalna z mnogo kalcija in železa ter z malo humusa, območje je golo, nima gozdov, ki so jih v preteklosti izsekali ali drugače uničili. Za te kraje velja star pregovor: revnejši so ljudje, bolj globoko kopljejo, čim globlje kopljejo, tem revnejši so. Zaradi nepravilnega obdelovanja se pojavlja erozija tal. Razvoj ne more temeljiti le na izkoriščanju kmetijskih virov in na tradicionalnem načinu življenja; tega se zavedajo že tudi v političnih vrhovih. Novo in boljše življenje lahko temelji le na novih, pravih spoznanjih in na izkušnjah.

Ugodna klima in izpostavljenost pobočij podpirata tako imenovano vertikalno agrikulturo. Kot doslej so doline in pobočja namenjena gojenju riža in sladkornega trsa, pomaranč, tobaka, repice. V srednjih višinah spodbujajo pogozdovanje tunga in podobnih drevesnih vrst, na ugodnih legah tudi čaja in sadja.

V še višjih legah priporočajo živinorejo, drvarjenje (ko bo gozd dovolj visok) in gojenje zdravilnih zelišč. Na golem krasu

ostaja le pogozdovanje in preprečevanje erozije. V ta namen je dober tudi bambus.

V hribovju so tudi rudna ležišča. Kot kaže, so to manjša ležišča zelo kakovostnih surovin, za katera je država zelo zainteresirana. Ponekod so se že lotili rudarjenja s privatno pobudo in nekaterim to prinaša dobre dohodke. Kopljejo premog, izkoriščajo apnenec, lapor in sadro, videli smo tudi kamnolome nekakšnega strešnega skrilavca. Proizvodnja teh surovin je že večja od povpraševanja v domači provinci. Videli smo nekaj premogovničkov in kamnolomov, žal pa se nismo pri njih ustavili, da bi preverili, kakšna je varnost pri delu. V kamnolomih visoko v stenah posamezniki ročno kopljejo in lomijo kamnino in kose valijo po pobočju, kjer jih kar v podnožju takoj v apnenici predelujejo v apno ali pa v posamezne agregate. Kot je videti — z zelo slabimi varnostnimi ukrepi. Ostajajo močno ogledani kosi trdnejše kamnine...

Globoko vrezane doline od rekah dajejo dobre pogoje tudi za izkoriščanje vodne energije. To spodbuja rast elektronske in kemične industrije. V Yunnanu je že instalirane več kot 100 milijonov kw, v Guanxiju je ob zgornjem toku Hongshuije že zgrajenih 11 stopenj, ki dajejo več kot 11 milijonov kw. Hidroelektrarne ob Wujiangi v Guizhouju izkoriščajo padec, ki znaša 2123 metrov.

Razvojni načrti kraškega ozemlja priporočajo izkoriščanje vodne energije za lokalne potrebe, vključevanje kraških objektov v turistični promet, gojenje posebnih vrst zelenjave in živali v jamskem okolju itd.

Predvidevajo upoštevanje lokalnih etničnih značilnosti, naravnih danosti in tudi mednarodnega znanja.

VELIKA POZORNOST VARSTVU OKOLJA

Petdnevna ekskurzija nas je vodila skozi provinco Guizhou, provinco s humidno klimo in zelo spremenljivimi naravnimi okoliščinami. Tu so tako soteske kot ravniki, gozda je le malo. V tem območju so se že pojavila močna onesnaženja zaradi industrijskih in komunalnih odpadkov.

Gozdne površine se manjšajo in to ima negativen vpliv na tla; poslabšalo se je tudi urbano okolje. Prebivalstvo še ni ozaveščeno in onesnaževanja imajo hude posledice.

V hribovitem krasu ni površinskega, ampak je globok podzemljski odtok vode, klima je odvisna od izpostavljenosti in razgibanosti površja. Intenzivno izkoriščanje podzemljske vode spodbuja hitrejše kroženje vode, spremembo kemizma in kakovosti ter sproža negativne inženirsko-geološke pogoje na površju. Zato opozar-

jajo na zmernost v okvirih naravnih danosti.

Poseben umeten družbeni ekosistem so tudi naselja z dnevnimi spremembami, vpliv pa imajo predvsem na okolje ob rekah. Spoznavajo potrebo po načrtovanju in nadzorovanem razvoju, po spremembah tehnoloških procesov in po komunalni urejenosti naselij.

Mnogo kitajskih mest nima urejene oskrbe z vodo. Od 460 mest jih kar 200 nima dovolj vode za pokrivanje svojih potreb. Za izboljšanje omrežja in oskrbe namenja vlada več kot milijardo juanov na leto, vendar to še ni dovolj. Zgrajenih je bilo že mnogo rezervuarjev in akumulacij, govore celo o poskusih umetnega napajanja kraške podzemljske vode. Čiščenje in priprava vode sta draga, očiščenost pa majhna, zato (tujcu) ne priporočajo pitja neprekuhane vode iz omrežja. Vsepovsod so kotlički s prekuhano vodo, od koder si jemljejo krop za pripravo čaja.

Zastopniki državnega urada za varstvo okolja so izjavili, da bo Kitajska namenila v naslednji petletki veliko vsoto za zaščito okolja. Za to so dobili vso podporo strokovnega in znanstvenega sveta. S prizadevanji hočejo izboljšati gospodarsko stanje, pri tem pa gre tudi za zmanjšanje porabe energije in za ukinitve obratov, ki zelo onesnažujejo okolje. Pravijo, da so takih zapri že preko 10 000. Ozračje v mestih je zelo onesnaženo. Ogromno premoga pokurijo vsako leto le v Bejingju, drv skoraj ne poznajo, okrog blokov in naselij pa je videti velike kupe premoga ali iz prahu primitivno izdelanih briketov. Le skupna prizadevanja, pravijo, lahko rode sadove pri urejanju gospodarstva, transporta in urbanega okolja.

Pomoč štiritisočaku

Občina Saas-Grund je v sosesčini takih krajev, kot sta Saas-Fee in Zermatt, pri razdelitvi štiritisočakov potegnila krajši konec. Do leta 1952 je bil na zemlji in na ozemlju te občine vrh z višino 4001 m, ki se imenuje Fletscherhorn in ni zelo znan. Takrat pa so nove meritve Švice znizale Fletscherhorn na 3998 metrov in ga tako uvrstile v nižjo kategorijo gorá. To je seveda pomenilo udarec tamkajšnjemu tujskemu prometu. Zato se je občina Saas-Grund odločila za nevsakdanji gradbeniški poskus, kakršnega doslej še niso zabeležili v kantonu Wallis. Fletscherhorn nameravajo namreč ponovno »povišati«, tako da bi spet prišel med štiritisočake. Tega se seveda ne nameravajo lotiti z betonom. Prebivalci Saasa so mojstri v suhem zidanju, kar dokazujejo številne zgradbe v okolici. Naravne skale območja okrog vrha nameravajo s suhim zidanjem utrditi na vrhu in tako za tri metre povišati vršno površino, prav kmalu pa bosta sneg in led dala vrhu naravni videz, kakršnega bi lahko ustvarila tudi narava. Tako so si zdaj gorniki, ki imajo v žepu vse štiritisočake v Alpah, že skopali startne jamice, da bi po uspešnem gradbeniškem posegu med prvimi priplezali na ta novi ali na novo rojeni štiritisočak.

ZDRAVE POČITNICE V GORAH

Pri sosedih Avstrijcih je mogoče videti, da postaja vse v zvezi z varstvom okolja vedno pomembnejše za tamkajšnji turizem. Pogosto ponavljane besede »betonirane gore« in »umiranje gozdov« so očitno pretresle stalne goste te dežele, kajti povsod se na ta opozorila aktivno odzivajo, domačini pa vse pogosteje ponujajo gostom naravno hrano, programe za ohranjanje narave in »zdrave« počitniške ideje. V teh akcijah ne sodelujejo le majhni lastniki hotelov in penzionov, ampak tudi veliki koncerni, kot je na primer ogromna hotelska veriga Steigenberger.

Za dr. Martina Uitzja, vodjo turističnega združenja z omejenim jamstvom v deželi Salzburg, je ekologija eden izmed najpomembnejših kriterijev pri oblikovanju novih počitniških proizvodov. Ko je šlo za to, da bi se uradno odločili za vedno bolj priljubljena gorska kolesa v tej deželi, je posebna delovna skupina natančno proučila vse vidike takšne odločitve, pri čemer je upoštevala tako pomisleke konzervativnih politikov kot zelenih in strokovnjakov s področja varstva okolja, preden je izdelala svojo strategijo.

Kar zadeva gorska kolesa, so se v deželi Salzburg odločili najprej upoštevati vse možne deželne in naravovarstvene predpise in odloke. Tako zdaj sicer načelno ne nasprotujejo gorskim kolesom, vendar je gorskim kolesarjem najstrože prepovedano oddaljevanje s poti in vožnja po planinskih pašnikih.

Po avtomobilski cesti prek Tur so uvedli največjo dovoljeno hitrost sto kilometrov na uro, »izključno iz naravovarstvenih vzrokov«, ustavili so nadaljnjo gradnjo cest po gorski pokrajini, »odpiranja« ledenikov za turistične, predvsem smučarske namene, niso dovolili, prav tako naj v gorskem svetu ne bi urejali novih množičnih smučišč, kot je sprožil predstavnik deželne vlade, naposled pa tudi ne bodo dovoljevali širjenja zmogljivosti smučarskih žičnic in vlečnic tam, kjer je na smučiščih zdaj gneča.

V celih gorskih dolinah bodo zaradi čistega zraka začeli uvajati nove kurilne tehnike, tako da bo v zrak prišlo čimmanj strupenih plinov in drugih škodljivih odpadkov.

»Prišel je čas, ko lahko v avstrijskem turizmu govorimo o večinskem mnenju za ohranitev okolja,« pravi dr. Uitz.

Vendar veliko razpravljajo o varstvu okolja in bio počitnicah tudi v drugih avstrijskih zveznih deželah. Potem ko se na salzburški strani karseda udeležujejo pri urejanju narodnega parka Visoke Ture, se je

zganila tudi doslej mnogo manj dejavna tirolska deželna vlada. V Zell am Seeju so se dogovorili z znanim botanikom Alexandrom Cernusco, ki naj bi dal celotno ekološko mnenje o vplivu umetnega snega na progi za smuk na Schmittenhöhe — in je dobil za to prvo nagrado, ki mu jo je podelilo Avstrijsko društvo za okolje in tehniko. V Zürsu na Vorarlberškem pa so vse poletne mesece vodili allgäuske ovce naokrog, da so na najbolj naraven možen način »pokosile« in pognojile tamkajšnje planinske pašnike.

Avstrijsko turistično gospodarstvo je pred kratkim prvič objavilo slogan »Brez nedotaknjene okolja ni cvetočega turizma«. S tem sloganom so septembra ob koncu tedna prek radia izvedli akcijo, v kateri so številni kraji in regije javno sporočile svoje pobude in dejavnosti za čisto okolje. S takimi akcijami poskuša Avstrija omogočiti svojim gostom vsaj v gorah zdrave počitnice, potem ko je tem gostom zmeraj bolj dovolj onesnaženih morskih obal.

K vsemu temu sodijo tudi ustrezne bio počitnice. Hotelski koncern Steigenberger iz zahodnonemškega Frankfurta je v gozdu nedaleč od avstrijskega Kremsa odprl »pilotski hotel« in najel znanega »profesorja za zdravje« Williija Dunga, ki pomaga s svojimi nasveti za zdravo in polno prehrano, razgibavanje na svežem in čistem zraku in pri šolanju »biotrenerjev«. V tej hotelski hiši je 80 postelj, odprli so jo pred dvema letoma, po izjavi lastnikov pa je to »turistični produkt, ki je v Evropi enkratno«.

Že od leta 1973 pa je v koroškem kraju Obermillstadt odprt hotel Alpenrose, »prvi bio hotel v Avstriji«. Ko so ga zidali, so uporabili le naravne materiale, na jedilnikih so le jedi, pridelane popolnoma po naravni poti, ki jih poznamo kot biološko polno hrano. Uspeh je velikanski: 54 hotelskih postelj je zasedenih 300 dni na leto.

Sicer pa so po teh zgledih začeli poslovati v Avstriji številni hoteli in penzionci. Kot pravi eden od dobrih poznavalcev razmer v turistični Avstriji, je to »zdaj v državi že marketinški vsakdan«.

(FWW International)

Časi so težki, toda prav v težavah spoznaš prijatelja. Ali vam prijatelj Planinski vestnik ni kdaj že pomagal premagati kakšne življenjske težave, ko vam je na svojih straneh ponudil lepo besedilo? Ostanite mu zato zvesti naročniki in bralci in poskušajte nagovoriti še svoje planinske prijatelje in znance, naj se naročijo nanj. Kaj pa, če bi za kakšen praznik planinskemu tovarišu plačali polletno naročnino za Vestnik?

POL STOLETJA ZNAMENITE EIGERJEVE SEVERNE STENE

ZAPELJIVOST HLADNEGA PREPADA

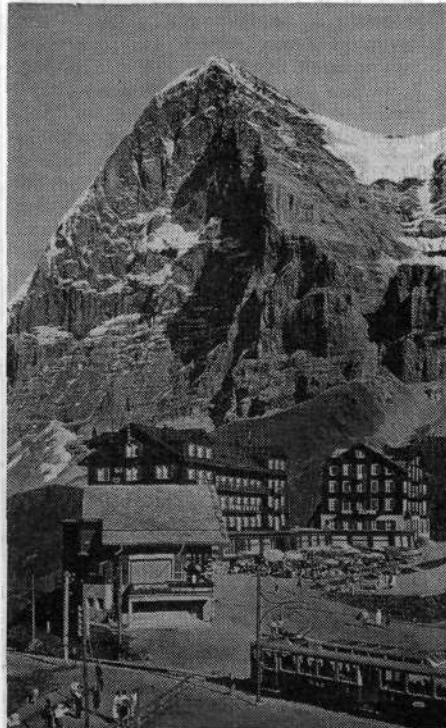
Dne 24. julija 1938 ob 15. uri so ljudje prvič stali na vrhu Eigerja (3970 metrov), potem ko njegovih strmin niso premagali po prej nadelanih poteh niti ne po zahodni vesini, ki velja od leta 1858, ko se je Ircu Charlesu Barringtonu skupaj z njegovima vodnikoma Christianom Almerjem in Petrom Bohrenom posrečil prvi pristop, za klasično dostopno smer. Anderl Heckmair in Ludwig Vörg, oba iz Münchna, ter Heinrich Harrer in Fritz Kasperek, oba iz ne več samostojne Avstrije, so kot ločeni navezi, ki pa sta se potem združili v eno navezo, preplezali goro po severni steni, ki so jo do takrat opisovali kot najbolj strašno izmed vseh sten v Alpah.

Precej let so bili na dnevnem redu nemških alpinistov tako imenovani zadnji problemi Alp, se pravi severne stene Matterhorna, Eigerja in Grandes Jorasses. Prvega od teh treh »zadnjih problemov« sta razrešila že leta 1931, 31. julija in 1. avgusta, mlada Münchenčana, brata Toni in Franz Schmid: v boju za severno steno Matterhorna, ki je trajal od leta 1923, sta bila zmagovalca. Zadnji julijski dan leta 1938 je tudi severna stena Eigerja predala bitko. Niso pa bili Nemci, ampak Italijani Riccardo Cassin, Gino Esposito in Ugo Tizzoni tisti, ki so naposled po severnem stebru priplezali na Pointe Walker, glavni vrh Grandes Jorasses (4208 m); to se je zgodilo dvanajst dni po tem, ko so Nemci prišli na Eiger, 6. avgusta 1938.

GORA V SLUŽBI IDEOLOGIJE

Da velike severne stene ne morejo ostati »zadnji problemi« v Alpah, je pokazal nadaljnji razvoj alpinizma vse do ekstremnega plezanja, katerega začetke je bilo mogoče slutiti že v zgodnji dobi alpinizma. Zamolčati seveda ne smemo niti dejstva, da je bilo osvajanje severnih sten kot izjemno junaško dejanje in izkazovanje moškega poguma tiste čase tudi v službi ideologije, ki jo je nacionalsocializem gojil tudi v alpinizmu in plezanju. Še pred kratkim se je potožil Anderl Heckmair, da so njemu in njegovim tovarišem Harrerju, Vörgu (ki je leta 1941 v vojni izgubil življenje) in Kaspereku (ki je leta 1954 našel smrt v Andih) preprosto podtaknili nacionalno vnemo, čeprav jih je vleklo v ta podvig, kot je poudaril, samo navdušenje nad plezanjem.

V resnici je tako, da v zgodovini alpinizma zmage nad Eigerjevo severno steno ni mogoče slaviti preprosto kot poseben

To je strašna Eigerjeva severna stena — tik nad Kleine Scheideggom

alpinistični dosežek in uspeh. Heckmairjeva zagotovila namreč niso popolnoma prepričljiva, kajti pri obtožbah, do katerih je prišlo že pred časom in ki so jih zdaj spet obnovili, nikakor ne gre le za ovajanje nacionalnih časti. Takšna čast je imela pri alpinističnih dosežkih vedno kakšno vlogo. Nobene države in dežele namreč ni, kjer ne bi lastne nacionalne domišljivosti vpletli tudi v to področje življenja, posebno pa je to veljalo za tisto obdobje, ko je »evropska plezarija« v vsakdanjih pogovorih že spadala k lepim običajem.

Nikakor seveda ni mogoče spregledati ugotovitve, da so Heckmair in njegovi svoj podvig označili v celoti kot podvig v čast firerja Adolfa Hitlerja: »Vedeli smo samo eno: dokazali smo. Firer ima prav, ko pravi, da velja beseda 'nemogoče' samo za strahopetce.« Citat, ki bi ga lahko zgodovinarji izbrali kot enega od možnih, je sicer mogoče prebrati v knjigi »O Eigerjevi severni steni«. To poročilo prvih pristopnikov, ki je izšlo v centralni založbi NSDAP, bi seveda v literaturi o zgodovini Eigerjeve severne stene dandanašnji radi

Slovinci v severni steni Eigerja

Prva slovenska (in jugoslovanska) naveza, ki je preplezala S steno Eigerja, je prišla iz Šaleškega AO; Dušan Kuvovec in Janez Resnik sta jo preplezala v dneh od 22. do 24. julija 1969. To je bila 69. ponovitev Klasične smeri. Sledili so jima Mariborčani Franci Gselman, Milan Meden, Ivan Šturm in Beno Reis (8.—9. avgusta) 1969, kar je bila 84. ponovitev Klasične. V dneh od 18. do 21. avgusta je to smer ponovil Peter Ščetin in z Georgom Haiderjem iz Nemčije. Četrta in peta (jugoslovanska) ponovitev pripadata Janezu Benkoviču, Roku Kovaču, Janezu Saboleku, Janezu Skoku, Borutu Bergantu, Marjanu Manfredu in Andreju Štremfiju, ki so jo plezali od 10. do 12. avgusta 1980. Ivč Kotnik in Franc Verko sta od 16. do 22. avgusta 1973 opravila tretjo ponovitev Japonske smeri, imenovane tudi Poletna direktissima.

Edo Drofenik in Rajko Robnik (AO Črna) sta od 30. julija do 1. avgusta 1975 opravila 1. JP Poljske smeri v SV steni Eigerja.

Milan Kolar in Janez Šešel iz AO Mežica sta 13. in 14. julija 1978 opravila prvo jugoslovansko ponovitev Lauperjeve smeri v SV steni Eigerja.

Franček Knez je 15. julija 1982 opravil prvenstveni (solo) vzpon; Dvojka (IV+, 500 m) v desnem delu stene, izpod Rdeče pečine, na SZ greben. 19. avgusta 1983 je blizu tam na enak način preplezal še drugo prvenstveno — Hudičevo zajedo (V—/IV, 2 h). Vsekakor najpomembnejša pa je Fortuna, prvenstvena, ki jo je 28. in 29. avgusta 1985 preplezal z Marjanom Frešerjem in Danijem Tičem med Poljsko in Češko v levem delu stene; ocena VII—, 52 R, 18 h. Znana je tudi njegova solo ponovitev (12. julija 1982) Klasične smeri v vsega šestih urah, kar je do tedaj eden od najhitrejših vzponov sploh.

Drugo jugoslovansko solo ponovitev Klasične smeri ima Slavko Svetičič. Opravil jo je 21. julija 1984 v sklopu svoje »Trilogije« (S stene Eigerja, Matterhorna in Gr. Jorassov), ki je trajala manj kot teden dni.

Najpomembnejša solo ponovitev pa je bila vsekakor 1. jugoslovanska zimska, ki jo je 6. in 7. marca 1986 v vsega 12 urah opravil Tomo Česen. Bilo je prav tako v sklopu Trilogije (od 6. do 12. marca), seveda zimske, sploh prve, ki je bila kdajkoli opravljena v eni sami sezoni.

Franci Savenc

zamolčali. Niti eden izmed pozneje rojenih nemških avtorjev ga ne omenja. Kasperek, ki združitev »Ostmarke« s Tretjim rajhom marca 1938 nikakor ni zamolčal, je v svoji knjigi »Gornik«, ki je izšla leta 1939, slavil popolnoma na lastno odgovornost Eiger kot »simbol nemške usode«.

Ko je zašel na raven hvalnice, je Kasperek vzkliknil: »Ali bi lahko mi Nemci postopali drugače? Ali ne bi moral pred našimi očmi vedno znova vstati firer? In njegov nadčloveški boj s težavami trnove poti do vrhunca njegovega ljudstva?« Na drugi strani pa je Harrer, ta »esesovec iz Gradca«, kot je omenil Hackmair, na vrhu potegnil iz svojega nahrbtnika zastavo s kljukastim križem in jo zasadil v sneg. Ta mož je končal svoje poročilo, prepolno nacionalsocialističnega opajanja z junastvom, z ugotovitvijo: »Eigerjevo severno steno smo preplezali prek vrha do našega firerja!« Robert Ley, pisec predgovora, je knjigo priporočil nacističnim kadrom kot vodilni abecednik: drugo k drugemu torej dokument, ki naj ga ne bi prinesli v zgodovino alpinizma z napačnimi oznakami.

BREZSRČNA MRZLA STENA

Seveda pa je na drugi strani zgodovinsko dejstvo tudi to, da je bila Eigerjeva severna stena od trenutka, ko so se alpinisti začeli ukvarjati z mislijo, da bi jo preplezali, v veliki meri zadeva Nemcev in Avstrijcev, in sicer še pred njihovo priključitvijo k Tretjemu rajhu. Prvi poskusi, da bi jo preplezali, so se začeli leta 1935. Takrat, 20. avgusta, sta se Münchenčana Karl Mehringer in Max Sedlmayr prvič lotila stene; štiri dni pozneje so oba alpinista zadnjič videli živa. Leto dni pozneje je bilo kar precej nemških navez pod steno, vendar je bilo vreme vedno tako slabo in nestanovitno, da je večina že tam odnehala.

Le Andreas Hinterstoisser in Anton Kurz, spet oba iz Münchna, ter Avstrijca Willy Angerer in Eduard Rainer so vztrajali; združili so svoje moči in 18. julija vstopili v steno. Tretji dan so se odločili, da obrnejo. Izčrpani so zmogli toliko moči, da so se začeli počasi spuščati. Presenetila pa jih je noč in so morali še enkrat biva-kirati. Četrti dan jih je doletela usoda: med tistim prečenjem, ki se še zdaj imenuje po Hinterstoisserju, je ta padel. Angerer je zmrznil, Rainerja je zadavila vrh, Kurz, ki je visel na varovalnih vrveh in je moral tako preživeti še eno mrzlo noč v steni, pa se je peti dan spustil po vrveh s pomočjo enega od reševalcev, toda le malo nad vstopom v steno je tudi on umrl, ko je njega in njegovega reševalca zasul snežni plaz, seveda že popolnoma onemoglega. Ludwig Vörg, ki se je skupaj s Tirolcem Hiasom Rabitschem poleti leta

1937 naposled lotil tretjega poskusa, od katerega pa je potem odstopil, je bil julija 1938 v uspešni navezi.

V obdobju alpinističnega razvoja, ko so bili opravljeni vsi dostopi na vrhove po pobočjih, so bile popolnoma razumljivo nov izziv težavne stene, posebno še severne stene zaradi posebnih klimatskih pogojev. Eigerjeva severna stena je temna in mrzla, brezsrčno trd zid, ki se — poleti — dviga iz rožnatega morja. Njegova relativna višina je 1800 metrov, ponekod je njegova strmina do šestdeset stopinj, kar ustreza strmini strehe gotskega zvonika. Ta velikanska severna stena, ki je najbolj proti severu potisnjen del bernskih ledenih gigantov, ustavlja vse viharje. Zadržuje vse, kar prinese vreme: orkane, vetrove, neurja, nevihte, sneg. In skoraj vedno je v senci; komaj kdaj občasno zaide v njene skale kakšen sončni žarek in se poigra s strminami, komaj kdaj se vtihtapi v njene mračne globine, v te mogočne amfiteatre narave in le nekoliko se greje kamen. Skala ni »lepa«; sestavljena je iz napokanih, drobljivih apnenčastih skladov, med kamnino pa se vriva pet velikih ledenih polj, snežni plazovi grozijo tudi poleti (in poleti še predvsem), kamenje neprestano pada, posebno takrat, kadar se skala ogreje, in slapovi se zlivajo prek skal. Stena je povsod živa in nevarna. Njen videz vliva strah: Gaston Rébuffat jo je primerjal z načetimi bolnikovimi prsmi.

Ta kamnita in ledena stena kljubuje v strašni samoti. Nihče je nima rad, kljub temu pa privlači pogumne in sposobne, pa tudi tiste, ki mislijo, da so taki. Kdor jo je že preplezal ali kdor je prišel živ iz nje, prizna svoj globok strah. Hermann Buhl, ki je bil v njej uspešen leta 1952, je ta svoj strah izrazil z besedami, da je stena tako pošastna, da ob pogledu nanjo vsakemu mine vsakršno veselje do plezanja.

Po priporočanju Lionela Terraya, ki je skupaj z Louisom Lechenalom leta 1947 sestavljal drugo uspešno navezo, je vsem zahtevam v tej steni dorasel le tisti, ki vso nujno potrebno tehniko, znanje in izkušnje uporabi s potrpežljivostjo.

ZID SPLEZAN ŠE POZIMI

Uspešno plezanje v tej steni v poletjih petdesetih let (čeprav ne prav vsako leto) je sicer zbuvalo zanimanje, ne pa prevelikega občudovanja. Občudovanja vreden, hkrati pa poln polemičnega tona je bil spet podvig februarja 1961 in nato še enkrat marca pod vodstvom Tonija Hiebelerja, ko je navezi štirih (v njej so bili še Walter Alamberger, Toni Kinsofer in Anderl Mannhardt) naposled uspel zimski poskus vzpona. Podvig je bil nadvse skrb-

no pripravljen: dokumentirano je bilo med drugim urejenih šest bivakov, v katerih so alpinisti v steni prenočili. Vendar so se ob tem pojavili tudi (ne redki) glasovi, češ da so taki podvigi nič drugega kot norost in povod za senzacionalnosti, kar je seveda mogoče razumeti tudi kot igranje z življenjem.

Že takrat, leta 1961, je bilo opazovalcu na kraju samem popolnoma jasno, da so morali člani naveze biti v steni telesno nadvse dobro pripravljeni in da so morali obvladovati tehniko plezanja, da pa so morali biti tudi duševno karseda trdni, saj je to enako pomemben pogoj za tako izjemno dejanje. Kdor je poznal Tonija Hiebelerja, nosi v sebi spomin na moža, k čigar strasti, ki ga je gnala k takim podvigom, je spadala tista moralna zrelost, zasnovana na jasnem spoznanju, da nikoli ni mogoče računati s popolno varnostjo, da pa so čimboljše izkušnje nenadomestljive. Bil je eden od tistih, ki se je zelo dobro zavedal meje med odgovornostjo in dvomljivostjo.

Toni Hiebeler, ki je poleti leta 1968 skupaj z bratoma Reinholdom in Güntherjem Messnerjem iz Južne Tirolske in Fritzem Meschkejem kot prvi preplezal 1700 metrov visok severni stolp med severovzhodno in severno steno, je menil, da je o novostih v Eigerjevi severni steni komajda še mogoče govoriti, saj so v njej plezali tako pogosto in po tako različnih smereh. Da pa vendarle v tej steni še obstaja nepreorana ledina, so najprej dokazali trije v Švici živeči Čehi, ki so med 10. in 28. marcem 1985 na desni strani stene preplezali še deviške skale. V spomin na Tonija Hiebelerja, ki je le malo pred tem umrl v helikopterski nesreči, so to težavno smer poimenovali po njem.

Avgusta in septembra 1962 je bilo v steni posebno živahno. Dvanajst Švicarjev je plezalo v njej in steno preplezalo, v njej je bilo tudi pet Avstrijcev in en Nемец. Eppa in Etterja je treba posebej omeniti, kajti kot naveza sta bila do takrat najhitrejša, ki sta preplezala steno. Za to sta potrebovala poldrugi dan in tako en dan manj kot prva Britanca Chris Bonington in Ian Clough.

PONOVITVE VSAKRŠNE VRSTE

Leta 1963 pa se je zgodilo nekaj, česar do takrat nihče ni smatral za možno: Wallihan Michel Darbellay je kot prvi preplezal steno solo; to mu sicer ni uspelo v enem dnevu, kot je bil načrtoval (2. avgusta), saj je nujno moral urediti nedaleč od izstopa iz stene bivak, toda zgodaj zjutraj je bil na vrhu.

Naslednja leta so začeli prihajati še iz drugih držav: leta 1964 sta prišla prva Španca, ki sta bila uspešna, avgusta 1965

sta kot 53. naveza v steni plezala prva Japonca (od katerih se eden ni vrnil), leta 1967 je ta podvig uspel prvi ženski, dve leti pozneje sta bila uspešna prva Jugoslovana Dušan Kukovec in Janez Resnik; poleti 1969 sta bila ena od številnih navez v tej steni. Posebne pozornosti pa je bila to leto deležna naveza Avstrijcev Roberta Kittla in Tonija Rosifke, ki sta steno kot prva zmogla v enem samem dnevu in bila menda prva naveza, ki se je že zvečer po šestnajsturnem plezanju vrnila na Kleine Scheidegg.

V šestdesetih letih je bila tudi »moderna« želja alpinistov, da bi vsako steno splezali do vrha gore po čimbolj direktni smeri. To ni bilo ovrednoteno samo kot tehnična mojstrovina, ampak tudi kot logično dejstvo in hkrati kot izraz ustvarjalnega in estetsko popolnega stika s steno. Pri tem seveda ni bila izvzeta niti Eigerjeva severna stena.

Med 23. februarjem in 25. marcem 1966 sta bili v steni dve skupini, ki sta vsaka zase iskali direktno smeri. Ameriško-angleška skupina je hotela direttissimo najti s plezanjem v klasičnem slogu, medtem ko je skupina Nemcev poskušala isto v odpravarskem slogu, torej s stalnimi vrvmi in z višinskimi tabori v steni. Ker se je vreme pokvarilo, so se tudi Anglosasi odločili za ekspedicijski slog, sčasoma pa sta se obe skupini združili. Naposled sta prišla na vrh popolnoma izčrpana dva Nemca, ki sta jima sledila še dva Nemca in en Anglež, ta direttissima pa je v zgodovini severne stene znana kot smer John-Harlin.

Na to smer je zadela med 24. decembrom 1969 in 21. marcem 1970 japonska odprava, ki je v svoji direktni smeri pustila poldrugo tono železja in vrvi. Le malo manj materiala, eno tono, je pustila v tej steni druga japonska odprava, ki je bila tam poleti 1969, ko se je pripravljala na himalajsko odpravo in je med iskanjem svoje direktne smeri postavila v steni višinske tabore in napeljala stalne vrvi.

KAKŠEN SMISEL IMA VSE TO?

V Eigerjevi severni steni je našlo smrt ničkoliko alpinistov, ki so tam bodisi padli, bodisi umrli od izčrpanosti, ki jih je pobilo padajoče kamenje ali pa so končali pod snežnimi ali kamnitimi plazovi. Reševanja so bila posebno sprva neuspešna. Prvo reševanje je uspelo šele poleti 1957, ko so rešili Italijana Claudia Cortija. Pogosto niti niso mogli spraviti iz stene mrtvih. Celih dve leti je visel Stefano Longhi, ki je bil v navezi s Cortisom, mrtev na vrvi v steni, turisti pa so ga z daljnogledi gledali s Kleine Scheidegga.

Mrtvim je treba izkazovati spoštovanje in prav farizejsko bi se bilo pričkatati o tem,

ali so tisti, ki so tam umrli, in tisti, ki še bodo tam pustili svoja življenja, tveganje, na katerega so bili pripravljani, pač plačali z življenjem. Prav neprimerno sredstvo za to bi bilo (in s tem grozijo iz leta v leto, posebno še, kadar je veliko pone srečenih poskusov), da bi v zvezi z goro izdali zakonska določila ali da bi za Eigerjevo severno steno celo izposlovali prepoved plezanja. To steno je kajpada mogoče preplezati, kar potrjuje njena zgodovina. Nihče ne zapira oči pred nevarnostmi v njej.

Toda kdor sprašuje, komu in čemu je v korist strast alpinistov, izpričuje, da sam ne ve nič o svoji koristnosti. Taki ljudje ne morejo dojeti, kakšen je lahko za nekatere (tudi) smisel življenja: to koristi — če nikomur drugemu — samo njim. To pa je tudi kaj vredno.

(Neue Züricher Zeitung)

KDO JE MARKO STERNI?

ŠPORTNI USPEH VSESTRANSKEGA ALPINISTA

Marsikoga je pred kratkim presenetila vest, da je mladi tržaški alpinist Marco Sterni na nedavnem tekmovanju v športnem plezanju v Vipavi premagal vso slovensko elito s Tadejem Slabetom na čelu ter se tako prvič predstavil kot protagonist mednarodni alpinistični in športni javnosti. Pogovarjali smo se s tem 23-letnim fantom.

Tržaški alpinist Marco Sterni

— Vsak klasični intervju se začneja z vprašanjem, kje, kdaj in kako si se začel ukvarjati z alpinizmom.

»Alpinizmu sem se približal pred desetimi leti pravzaprav po turnem smučanju, s katerim sem se začel ukvarjati pri tržaškem društvu CAI XXX. Ottobre. Po enem letu sem se preusmeril v alpinizem in začel plezati najprej zelo lahke smeri, nato pa vedno težje. Postal sem tudi poklicni gorski vodnik, že pred štirimi leti pa sem kot prvi ponovitelj preplezal nekaj klasičnih smeri v Dolomitih, med katerimi bi omenil smer Moderne Zeiten v Marmoladi (VI, VII), Mefisti v Sass de la Crus (do VII+), Bellenzier v Torre d'Alleghe (do VII+) in druge, prav pred kratkim pa sem kot prvi popolnoma prosto ponovil smer Pesce (Ribe) v Marmoladi (do IX. stopnje), in sicer v enem dnevu. Zelo rad torej plezam težavne klasične smeri, pri tem pa mi gre za estetski užitek.«

— *Glede na vse to ne kaže, da bi se specializiral v športnem plezanju, pa si vseeno zmagal na pomembnem in prestižnem mednarodnem tekmovanju v športnem plezanju v Vipavi.*

»Ne verjamem, da sem športni plezalec, saj to predvideva specifične trde treninge, diete ipd. Menim pa, da sem zmagal, ker... nisem izrazil športni plezalec. Ko na primer vadim na skalah na začetku Napoleonske ceste, plezam po zelo težavnih stenah, vendar pa to znanje uporabljam le v gorah. S tem pa, da plezam v gorah, razumem steno in sem pri iskanju pravih oprimkov že tako izurjen in izkušen, da jih dobim takoj. Prav to se mi je zgodilo v Vipavi. Jaz sem šel gladko in takoj prek ključnega mesta, ker sem takoj dobil oprimek (plezali smo namreč na pogled, torej ne da bi prej videli steno) in sem se začudil, ko sem videl, da drugi športni plezalci ne dobijo ključnega oprimka. Jaz pa plezam v gorah povsod in prav to mi je, kot vidiš, odločilno prispevalo k moji nedavni zmagi v Vipavi.«

— *Kaj meniš o tekmovanjih v športnem plezanju?*

»Vsekakor jih odobravam, čeprav sem se do sedaj udeležil le vipavske tekme in ne vem, kdaj se bom spet naslednje. Vendar pa menim, da bi morale biti na naravnih stenah in ne na umetnih, kot je bilo zadnje tekmovanje Sport Roccia v Arcu.«

— *V svoji skromnosti pozabljaš, da si preplezal nič manj kot prvenstveno smer v severni steni znamenitega Fitz Roya v Patagoniji.*

»No, tja sem se podal ob začetku leta 1986 skupaj s Tržačanom Maurom Petroviom in štirimi drugimi alpinisti iz Italije. Smer je skupno dolga kakih dva tisoč metrov, težave pa so izredne; v glavnem je tu šesta stopnja tja do sedme. Do sedaj ni te smeri ponovil še nihče.«

Ta podatek je torej dovolj zgovoren in prikazuje tega plezalca kot izredno pridnega, nadarjenega in vsestranskega alpinista, saj velja po splošnem mnenju za enega od najboljših v naši deželi, pa tudi širše v Italiji. Kar slutim, da bomo še pisali o podvigih alpinista Marca Sternija.

Dušan Jelinčič
(Primorski dnevnik)

SREČANJE PLEZALCEV IN TEKMOVANJE V ŠPORTNEM PLEZANJU

»BELA '88«

Alpinistična odseka Nova Gorica in Vipava sta 15. in 16. oktobra 1988 organizirala srečanje plezalcev in tekmovanje v športnem plezanju v novem centru za športno plezanje nad vasjo Vrhpolje pri Vipavi. Stene so visoke do 20 metrov, previsne so tako, da nudijo užitek tudi največjim mojstrom športnega plezanja. Do sedaj je v dobrega pol leta opremljenih že prek sedemdeset smeri do težav 9+; avtor smeri je Marko Fabčič (Vipava).

Na tekmovanju je sodelovalo 63 tekmovalcev in tekmovalk. Prvi dan so plezali vsi: ženske v smeri, težavni 7, moški v smeri, ocenjeni z 8—. V nedeljskem finalu je nastopilo sedem deklet in petnajst fantov. Finalne smeri so imele težave pri dekletih 7+, 8—, pri fantih 8+. Tekmovanje je bilo na mednarodnem nivoju, tako je tudi prva nagrada pri fantih odšla v Trst, pri dekletih pa na Vrhniko.

Nedeljskega finala se je udeležilo prek petsto gledalcev z obeh strani meje; čudovito vreme in prijetno vzdušje ob gledanju najboljših plezalcev je navdušilo večino gledalcev. Nagrade so dobili vsi finalistii. Oba večera sta bila posvečena ogledu diapozitivov in filmov.

REZULTATI:

ŽENSKO: 1. Oblak (Vrhnika), 2. Tajnik (Ravne), 3. Ortar (Tolmin), 4. Lukančič (Trbovlje), 5. Klemenčič (Šk. Loka), 6. Stojaković (Zagreb), 7. Poljanšek (Žel. Lj.).

MOŠKI: Sterni (Trst), 2. Slabe (Ljubljana), 3. Varnerin (Trst), 4. Guček (Trbovlje), 5. Prosenjak, 6. Lukič (oba Maribor), 7. Grilc (Črnuče), 7. Jenstrle (Šk. Loka), 9. Ferluga (Trst), 10. Kalan (Kranj), 11. Felicijan (Štore), 12. Ravnik (Jesenice), 13. Zaplotnik (Kranj), 14. Matković (Split), 15. Krapež (Idrija).

Vodja tekmovanja:
Peter Podgornik

REKORDERJI DVEH GIGANTOV

JÓZEF NYKA

Rekord, ki je osupnil opazovalce in poznejše bralce, je bil tisto poletje dosežen za vzpon na Mont Blanc in sestop z njega. Pred dvajsetimi leti sta gorska policaja Secretan in Bourgeois opravila to mamutsko pot v osmih urah in 46 minutah. Med praznovanjem 200-letnice prvega pristopa na to goro sta leta 1986 Thierry Gazan in Pierre Cusin ta rekord potokla: na vrh in nazaj sta potrebovala 7 ur, 56 minut in 30 sekund.

Leto dni pozneje, leta 1987, je Laurent Smaghe iz Meylana na območju Grenoblea izboljšal ta rekord za več kot eno uro, ko je turo opravil v 6 urah, 47 minutah in 9 sekundah.

Spodbujeni z vsemi temi uspehi so lansko poletje začeli organizirati prave pravcate dirke in tekmovanja. Dne 13. julija lani je Pierre Lestaz, vodja reševalne službe C. R. S. iz Briancona, startal izpred mestne hiše v Chamonixu (1040 m) ter premagal višinsko razliko 3800 metrov (gor in dol) in seveda tudi razdaljo v 6 urah in 22 minutah. Dne 26. julija se je prvenstvo iz leta 1987 ponovilo in Laurent Smaghe, star 27 let, je pritekel gor in dol v 6 urah, 15 minutah in 21 sekundah, vendar je nekaj časa izgubil na Roches Rouges, ko se je lovil po neprimerni različici poti. Ko se je vrnil, je dejal, da »je magično mejo šestih ur mogoče prestopiti«.

MEŠANICA MED GORNIŠTVOM IN TEKOM

Dne 28. julija sta profesorja in strokovnjaka za gorske maratone Jacques Berlie, star 37 let, iz Švice, in Pierre Cusin, star 32 let, dosegla zavidanja vreden čas 5 ur, 37 minut in 56 sekund oziroma 5 ur, 41 minut in 0 sekund. Premagana je bila meja šestih ur! Ob tem je časnik »La Dauphine Libere« zapisal, da so goro popolnoma zbanalizirali.

Morda je prav to spodbudilo Laurenta Smagheja, da je poskusil še enkrat. Izpred mestnega magistrata v Chamonixu je startal natančno ob 6. uri, na vrhu Mont Blanca je bil ob 9.56, tam se je takoj obrnil in bil v Chamonixu po 5 urah, 29 minutah in 30 sekundah. Kot so potem poročali nekateri časniki, je bil njegov sprejem triumfalen.

Laurent Smaghe je prvak v triatlonu. Rekord na Mont Blancu so bile njegove sanje že leta dolgo, zato je imel posebne treninge, ki so trajali 20 ur tedensko.

Končne priprave je imel v Meijeju in v pogorju Mont Blanca. Na nekatera vprašanja novinarjev je odgovoril: »Prav gotovo ne banaliziram gore niti ne poskušam nagovarjati turistov, naj gredo na Mont Blanc igrat košarko. Tisto, kar počenjam, je mešanica med gorništvom in tekaško dirko.«

Vsa ta tekmovanja so pripravili s štoparicami, tekmovalci pa so bili oblečeni v svetlečih se športnih oblačilih, da jih je bilo mogoče razločiti. To seveda nima nič skupnega niti z alpinizmom in prav tako ne z znamenitimi merjenji moči gornikov v 19. stoletju, ko so do minute natančno izmerili njihov čas, ki so ga potrebovali iz Chamonixa na vrh Mont Blanca in nazaj pred mesno hišo v Chamonixu. Rekordni časi so se od takrat strahovito spremenili, človekova narava pa prav tako.

VEČ POSKUSOV ZAPORED

Podobne tekme kot na »strehu Evrope« so tudi na »strehu sveta«. Znani francoski alpinist in gorski vodnik Marc Battard, star 37 let, se je namreč pred kratkim odločil, da bo prvi človek, ki bo prišel na najvišjo točko našega planeta v manj kot 24 urah. Med 25. in 26. septembrom lani je uresničil ta smel in podjeten podvig, in sicer po »normalni« smeri z južne strani.

Prvič je Battard poskusil 11. septembra, vendar je moral odnehati zaradi izjemno slabega vremena. Iz baznega tabora je odšel ob 8.15 zjutraj in je z nočjo dosegel Južno sedlo na višini 8000 metrov, od koder je poročal o izredno močnem vetru,

Razočaranje po 80 letih

Letos bo minilo natančno 80 let od slovite Pearyjeve odprave na severni zemeljski tečaj. Vodil jo je Robert Peary, pomorski častnik, ki je pred tem že nekajkrat potoval po divjinah Antarktike in si je zadal za cilj, da bo prvi človek, ki bo stopil na najsevernejšo točko našega planeta. Kot je zapisano v knjigah, je to tudi postal. Po izjemnih naporih je skrbno pripravljena odprava premagala 1500 kilometrov ledenih razdalj in 6. aprila 1909 so člani odprave stopili na severni pol. Tako so vsaj mislili in verjeli. Konec lanskega leta, torej pol leta pred praznovanjem 80-letnice prve osvojitve severnega zemeljskega tečaja, pa je prišla za Pearyja slaba novica. Astronom Dennis Rawlins je dešifriral dolgo prikrivane dokumente, iz katerih je jasno razvidno, da Robert Peary velikega cilja v resnici ni dosegel. Boli grobo rečeno to pomeni, da je mož lagal in potvoril dejstvo. Pravzaprav je pripotoval le v bližino severnega tečaja — od njega ga je ločevalo nekaj manj kot 195 kilometrov.

ki mu je onemogočil napredovanje. Drugič je poskusil med 14. in 15. septembrom. Startal je v sredo popoldne in je v četrtek prišel do svoje najvišje točke 8750 metrov. Ker se mu je iztekel čas, se je naslednji dan vrnil v bazni tabor »zelo izčrpan«, kot so povedali drugi.

Vendar je kmalu prišel k sebi in je bil pripravljen ponovno poskusiti. Končno plezanje je začel 25. septembra zvečer, na naporno pot pa je odšel brez dodatnega kisika in popolnoma sam. Dne 26. septembra je prišel na vrh Mount Everesta — v 22 urah in pol, in tako je bila končana prva »dirka« v enem dnevu iz baznega tabora na vrh. Vendar so ob tem nepalski

uradni krogi pripomnili, da je Battardu pripravilo pot osem nepalskih Šerp.

Marc Battard je dosegel rekord, vsekakor pa je poleg tega treba občudovati (če nič drugega) njegovo stabilnost, telesno in duševno, da je vedno znova in znova poskušal priti na vrh v času, ki si ga je zastavil.

Do takrat je bil najhitrejši čas, ko je človek priplezal na vrh Mount Everesta, dosežen 31. avgusta 1986. Takratni rekord sta dosegla švicarska alpinista Erhard Loretan in Jean Troillet, ko sta s severne, tibetanske strani prišla h kitajski piramidi v 40 urah, v ta čas pa je všteti tudi njunih osem ur spanja.

MEDNARODNI FESTIVAL GORNIŠKEGA FILMA V BANFFU (KANADA)

TRENTO IMA MOČNO KONKURENCO

NUŠA PODOBNIK

Ob lanskoletnem mednarodnem festivalu gorniškega filma v Banffu so organizatorji zapisali, da je ta prireditev le ena od številnih podobnih, ki se vsako leto vrstijo po vsem svetu. In takoj nato so še sami sebi postavili vprašanje: »Kje je Banffu mesto?«

S svojimi trinajstletnimi izkušnjami je med najstarejšimi takimi festivali na svetu, obenem pa je kot tridnevna prireditev tudi med najkrajšimi. Pa vendar se lahko pohvali z več kot 5000 gledalci in obiskovalci prireditve in še s kakšnimi 1000 več, ko se z izbranim programom predstavi po Kanadi.

V ZAČETKU JE BILA ZABAVA

Če pogledamo na začetek festivala, se moramo vrniti v leto 1976, ko so konec oktobra predstavniki Kanadskega alpinističnega kluba in banffske šole za urejanje okolja pripravili prvo predstavitev gorniškega filma. Vse skupaj je bila bolj zabava, kot sami zdaj priznavajo. Uspelo jim je zbrati deset alpinističnih filmov, posnetih na različnih koncih sveta, jih oblikovati v zanimiv filmski večer, ki si ga je ogledalo približno 500 obiskovalcev — in festival je bil rojen!

Že od začetka je bil cilj organizatorjev, da vsako leto zberejo najboljše gorniške filme, ki bodo na svoj način pomagali k razvoju tega filmskega žanra in seveda tudi te športne zvrsti. Zdelo se je, da za tako prireditev ni primernejšega kraja kot je Banff, prav gotovo tudi zaradi okolice, ki s svojo alpsko atmosfero daje dodaten čar prireditvi. Upali pa so tudi, da bo z leti festival dosegel, nekoč pa tudi presegel prireditev v italijanskem Trentu.

Prvi uspeh in navdušenje gledalcev sta bila za organizatorje spodbuda, da so naslednje leto v začetku novembra pripravili festival že drugič in ga razglasili za tekmovalnega. Pripravili so nagrade za najboljši film festivala, za najboljši gorniški film, za najboljši film o varovanju okolja, pa najboljši kanadski film in čisto na koncu še nagrado za film, ki bo najbolje obravnaval in prikazal zgodovino gorništv.

Takile lepaki so letos vabili gledalce na festival v Banffu

Prejeli so 18 filmov iz Kanade, Švice in ZDA in jih sedem izbrali za tekmovalni program, tem pa dodali še tri, ki so izstopali po svoji kvaliteti.

Tretje leto so festivalsko dogajanje spremenili v dvodnevni filmski praznik, katerega častni gost je bil Budge Crawley, ki je predstavil svojega »oskarjevca« — Mož, ki se je spustil z Everesta («The man who skied down Everest»). Vsega skupaj so prejeli 15 filmov, ki si jih je ogledalo več kot 1000 ljudi.

PRAZNIK GORNIŠTVA

Ob 4. festivalu so oblikovalci filmskega programa dodali še nekaj kategorij in povečali število nagrad; s tem so dosegli večjo pestrost in tudi prireditev je postala zanimivejša za producente. Odločili so se, da bodo v prihodnje nagrade podelili tudi najboljšemu propagandnemu filmu in filmu, ki najbolje prikaže oziroma predstavi različne športe v gorah.

Zanimanje za festival je iz leta v leto narasčalo in pred dvema letoma je bilo obiskovalcev že več kot 4000, število prijavljenih filmov pa je bilo med 60 in 90. Nagradam so se pridružile še denarne in tako je postal festival privlačen tudi za najbolj znane in zahtevne svetovne producente.

Vse številnejšim obiskovalcem in producentom so se v zadnjih letih pridružili tudi režiserji, filmski kritiki, novinarji, športniki in drugi filmski delavci, saj je festival postal odlična priložnost za izmenjavo idej in sklepanje dogovorov za bodoče filmske projekte.

Da bi bilo zanimanje še večje, obisk še

številnejši, odmevnost v svetu pa še boljša, so organizatorji pripravili oz. med festivalske prireditve vključili še sejme gorniške opreme, seminarje o filmanju ekstremnega plezanja, o gorniški fotografiji, o plezalni etiki, novinarstvu, varovanju v gorah in varovanju gora... Temu so letos dodali še športni dogodek — pripravili so prvo odprto prvenstvo Kanade v plezanju. Vsa stvar se je dogajala na umetno postavljeni steni, na kateri se je pomerilo 40 plezalcev in 20 plezalk iz Kanade, ZDA, Avstralije in Zahodne Nemčije.

Ob vseh spremljajočih dogodkih organizatorji zagotavljajo, da so filmi prav gotovo še vedno glavna privlačnost tridnevne prireditve in končujejo z besedami, da je to dogodek, ki so si ga ljubitelji gora že zapisali v svoj koledar prireditev za naslednje leto.

NAGRADE

Preden si ogledamo lanskoletne nagrajence, pogledajmo, kdo se je največkrat vpisal na seznam prejemnikov nagrad. Najuspešnejši državci sta Velika Britanija (omenimo samo filme Duh Kosi, Eiger in From the ocean to the sky) in ZDA (s filmi El Capitan, Up, Coors International Bicycle Classic), po enkrat pa je to uspelo tudi Kanadčanom, Čehom in Francozom.

Lanski veliki zmagovalac festivala je Gerhard Baur iz Zahodne Nemčije s svojim filmom Severna stena Grandes Jorasses (The Grandes Jorasses Northface), ki je pred tem že dobil nagrado lani v Trentu. Med ostalimi dobitniki nagrad so ponovno Kanadčani, Američani, Francozi in Angleži.

S psom na Mont Blanc

Gotovo je med planinci kaj takih, ki peljejo svojega psa v hribe ali pa bi to vsaj radi storili. Kot piše eden od braštev v glasilu Švicarske planinske zveze Alp, spremlja njega in njegovo planinsko družino njegov pes že od svojih pasjih mladih nog na turah. Mož pravi, da se je njegov pes po začetnem strahu v prav kratkem času prelevil v pravega alpinističnega psa in brez težav premeta tudi težavna mesta brez pomoči, utruditi pa ga ne morejo niti 18-urne ture.

»Kot krono njegovega planinskega pasjega življenja smo sklenili, da ga to poletje vzamemo s seboj na turo na Mont Blanc. Vedeli smo, da je bil na vrhu te gore prvi pes pred približno 90 leti, da mu je bilo ime Cingel, da je bil takrat star osem let in da je bil nedoločljive alpske mešane pasme (enako kot naš),« piše ta Švicar. »Ko se je z vrha vrnil v dolino, so ga sprejeli za častnega člana v Švicarsko planinsko zvezo (SAC). Ni pa nam znano, če so bili od takrat na najvišji točki Evrope še drugi psi.«

Bralec revije Alp nadaljuje: »Veterinar nam ni mogel dati nobenega izčrpnega nasveta, če bi pes na primer lahko zbolel za višinsko boleznijo. Kljub tej negotovosti smo sklenili tvegati, saj bi se na koncu koncev lahko

vsak trenutek vrnili, če bi bilo kaj zares hudo narobe. Vzpon in sestop smo morali opraviti v enem dnevu, kajti v planinski koči s psom, ki je sedaj star enajst let, seveda nismo smeli prenočevati, ker je to najstrožje prepovedano. Kljub naporom je naš pes to veleturo suvereno opravil, ne da bi bilo na njem opaziti znakov utrujenosti (česar za dvo-nožce ni bilo mogoče trditi), predvsem pa ni imel nikakršnih težav z višino. Tudi snežne slepote ni dobil.«

Ni znano, ali bo švicarska planinska zveza tudi tega psa sprejela med svoje častne člane. Njegov gospodar bi to vsekakor iz srca želel.

Izprašana gorska vodnica

Gudrun Weikertovi je vendarle uspelo. Opravila je vse izpite, zadostila vsem zahtevam, ki niso majhne, obiskala vsa potrebna predavanja, ki jih ni bilo malo — in tako je ta diplomirana profesorica telovadbe iz Geretsrieda postala prva gorska vodnica v Zvezni republiki Nemčiji. Hkrati je ena od redkih žensk, ki so na svetu »diplomirale« iz gorskega vodništva, in postala poklicna gorska vodnica.

ZA SPOMIN FRANCIJU NOVAKU-GRČI

ČLOVEK, ŠIROK KOT NEBO, TIH KOT MIRNA VODA

TATJANA DOLŽAN

Tistikrat sva se srečala po naključju. Konec poletja sem si zaželela Škrlatice in materini skrbi navkljub (»Ja, pa kar sama tako visoko?« — »Oh, saj ta pot je bolj prometna kot cesta čez Jezerski prelaz!«) odštopala proti Zgornjesavski dolini. Drugi šofer, ki mi je ustavil na prav neprikladnem mestu na Črnicu, je bil planinec. Domenila sva se, da greva skupaj na Škrlatico, ko sva že oba sama. Sprva mi je bilo nelagodno deliti korak s popolnim neznancem in še fantom povrhu. Očitno pa v gorah take zadrege ne bodejo globoko in je šlo — družabnost je pač prirezala peruti moji samotni duši.

Ko se je odprl pogled na trate v zadnji tretjini poti, je sredi zelenine zasvetil šotor. Kar vedela sem, da je tu prespal, morda celo počitnikoval Franci. Pogled v notranjost mi je to potrdil. Njega pa ni bilo nikjer. Morda bo na vrhu. Zdaj mi je bilo že docela jasno, da si bom izlet sama s seboj privoščila kdaj drugič.

Francija že dolgo nisem videla: odkar smo se razšli, odkar je naša kanjavška potepuška družčina razpadla na pare in začela dobivati dva-, trikilogramske nove člane, nepoparjeni pa smo si drugje iskali vsak svoj par. Pravzaprav je bil Franci vedno čuden tič. Najraje je hodil sam in vedno tovoril s seboj šotor, fotoaparati z obročki za makro fotografijo, kuhalnik, kakšno juho pa jajca, mast in spalno vrečo. Kot polž; lahko se je ustavil, kjerkoli mu je srce obstalo in prespal sredi trat in tišine. Tega drugi nismo zmogli; tudi nismo znali hoditi čisto počasi, se kar naprej ustavljati, prisluškovati, občudovati rože, drevesa in živali, brez naglice narediti posnetek ali dva. Raje smo si optali najlažje možne nahrbtnike in potem drveli z enega konca hribov na drugega, ustavljali pa smo se le za malice, poležavanje ali zabavljanje, prijateljska mačja pretepanja in nagajivosti. Tega pa Franci ni znal; le njegov širok trebušni smeh ga je izdajal, da mu naša igra ugaja.

S Francijem sva se zares stopila, staknila, le enkrat pred to Škrlatico. V Klinu, lovski koči v Kamniških, smo pripravili novoletno praznovanje. Takrat sem imela obdobje intenzivnega pletenja. Prosil me je, naj mu spletem pulover ali brezrokavnik, mi prinesel globoko modro volno in sredi novoletnega vznemirjenja je nastajalo novo oblačilo. V moje delo se ni vtikal, dogovorila sva se le za kraj. Skončala

Franci Novak-Grča na lanskoletni Antenini gorsko čistilni akciji

sem ga potem doma. V zahvalo mi je podaril sliko — gorsko pokrajino z osamelimi drevesi in skalami, svet, o katerem je sanjal njegov čopič, ko je z neakademskimi potezami nanašal oljne barve. To je bil najin spoj: izmenjala sva delo najinih rok in domišljije. Meni je ta slika dragocenejša od grafik in olj z znanimi podpisami. Njegovih pravljic in zgodb, ki jih je pisal z vso radoživostjo otroškega duha, njegove prelepe vile Fulate, nisem mogla tako lepo doživeti; preveč sem si dala opraviti s ta pravo književnostjo.

Na poti proti vrhu sem mimogrede spraševala, če je kdo videl Grčo, kot je bilo Francijevo planinsko ime. Nekdo nama je pokazal proti vrhu — in res smo se sešli tam; tudi on ni bil presenečen: zakaj neki bi se vedno srečevala le v Ljubljani ali pri prijateljih. Kazal je med skale, kjer je že pred vojno stal križ; Franci je pred leti pritoril gor novega, železnega, manjšega, in ga zaščitil z barvo. Pa nekemu ni bil po volji; takšna znamenja v socialističnih hribih ne smejo kaziti narave, onkraj meje jo pa lahko lepšajo. Bil je gre-

nak, a istočasno se je že režal, ko je imel nove načrte v mislih. Malega človeka ni mogoče poteptati, je preveč na tleh; ničesar ne more izgubiti, zato se vedno znova vzravna. Franci pa ni bil kar tako Grča; njegov ponos je bil nad politiko in vsakdanjostjo drugih.

»Veš, da sem prvi in najbrž edini gorski smetar v naših hribih?« me je vprašal, ko smo plezali nazaj na sedlo.

»Še zmeraj pobiraš smeti?«

Pokimal je in me povabil: »Spodaj na sedlu, okrog tistega balvana, vsi malicajo, tam bom zdaj počistil. Škrlatico smo tudi že očistili; veš, padel sem in se potolkel, lahko bi zgrmel dol. Potem je šel tja na nevaren del Brane, navezan.«

Kar sijal je: na Antenini akciji so spravili ne vem koliko vreč s Triglava. Vsak konec tedna je prinesel v dolino najmanj eno vrečo odpadkov, raje dve ali tri, kolikor je pač zmogel nesti.

»Še vedno hodiš kar sam?«

»Ja, le včasih se mi pridruži Brane. Poleti sva spet delala na Vršiču; veš, okoli tiste kočice Gorske straže PTT sva sadila rože za arboretum.«

»Še zmeraj?«

Kočico smo postavili skupaj s člani GS PD PTT Kanjavški potepuhi nekje 1977., Brane in Franci sta okoli nje nasadila planike, svišče, klinčke, sončeca, murke in podobno cvetje, ki pa je le preveč vabilo ljudi in nikdar ni moglo v miru rasti. Ta dva zagnanca pa sta kljubovala in vedno znova zasajala. Morali smo ju naglas občudovati.

Potem sem se spomnila njegovega truda pozimi. V Kamniški Bistrici in tudi okoli Ljubljane je imel po gozdičkih cele jate ptičnic, precej plače je dal za zrnje in lojve pogače, da je krmil ptice vsako dolgo zimo. Ej, Franci! Ni ti uspelo dobiti dekleta, ki bi te razumelo, zato pa ti je prijateljica vsa narava, vsaka trava, skala, roža, ptica, gamsi. Širok si kot sonce, tih kot voda, ki pronica skozi zemljo; kdo od nas posvetnih ljudi bi zmogel hoditi s teboj, biti tako zvest ljubezni do narave, tako temeljit v tem hrepenenju!

Okoli balvana so sedeli ljudje in malicali, klepetali, prihajali in se odpravljali. Moj popotni tovariš je malo debelo pogledal rdečo vrečo in potem Francija, pa je razumel in vsi trije smo mrzlično začeli pobirati in iskati konzerve, tetrapake, staniol in drugo navlako.

Franci je naglas komentiral: »No, vidiš, kar pod skalo vtaknejo pa so srečni, da se nič ne vidi, in so prepričani, da so pripevali k čistoči gora! Potem pa sneg, voda, žival kamen premakne — in potem pridem jaz pa poborem...«

Pridno sva z Ivanom pomagala na ves glas udrihati čez planince, ki celo pivo pri-

nesejo gor, prazna steklenica pa je pretežka za pot navzdol. Spogledovali smo se in škilili proti naokoli sedečim, ki so čudno gledali; nekateri so se počutili neugodno, drugi so nas na glas hvalili, pomagal pa ni nihče. Zame je bilo to doživetje prve vrste; takole na delu tega gorskega smetarja še nisem nikoli videla; z zavistjo sem ga opazovala, kako naravno si je naložil že drugo polno vrečo odpadkov.

20. oktobra 1988 smo se Kanjavški potepuhi spet zbrali. Na ljubljanskih Žalah. Slab teden prej je Franci v avtomobilski nesreči za vedno odšel na planinske trate, v skale, med ptice in rože. K Naravi, s katero sta se tako ljubila.

Jutro na Jezerskem

NEŽA MAURER

*Jutro z belimi skalami in zelenim
nebom,
s smrekovimi iglicami — trepalnicami
noči —,
sanjavi mi od sanj,
s smehljajem molčečega človeka.*

*Iz njegovih oči
bo vzšlo sonce.*

*Naj ne vzide!
Naj ostane prvi svit,
pričakujoče drhtenje
s povešenimi trepalnicami noči
in skalami,
belimi kot otroški smeh.*

Prosim, besnim, rotim

NEŽA MAURER

*Prosim, besnim, rotim planino,
naj bo trdna.
Skušam jo očarati,
varati,
kot ona mene.
Mučim se.
Srage mi drse po licih
in se mešajo s solzami.
Kalne oči so napol slepe,
vendar vidijo:*

*Kamen za kamnom
se kruši s stene.*

PRELIVANJE BARV NA NAJLEPŠEM AKVARELU

SKRIVOMA GORIJO OGNJI SPOMINOV

MIRA ŠINCEK

Grem, da se srečam z neko neznancko. Ali je daleč ali do nje je le dva koraka tega ne vem. Da pa oko zažari ti, moraš le vedeti: nekdo me tam že čaka.

Dobriša Cesarič

Gora vedno potrpežljivo čaka, pa naj bo odeta v debele snegove, okovana v steklo ledu ali potopljena v barve in mehko najlepših rož, pod slapom sonca ali tkanino mesečine; kadarkoli pridemo k njej, nam je pripravljena širokosrčno in ne da bi kaj skrivala odpreti najbolj skrite zakladnice, nas očarati z do takrat še neznanimi, neslutnimi, najlepšimi razgledi, podobami, barvami in globinami.

Medtem ko je vlažna in mračna noč še skrivala vse to, je avto vendarle zanesljivo sledil snopom lastne svetlobe in nas, to že vemo, varno peljal proti cilju, proti goratim, sončnim predelom Slovenije, v Julijske Alpe.

Namesto jasnega jutra je bil Vršič odet v meglo.

Natančno vem, kje so številna plazovita melišča Mojstrovke, kje je plečati in široki Prisojnik, kje je zelena globina veličastne gozdnate Trente; toda zdaj je bilo vse potopljeno, vse je utonilo in izginilo v sivini.

Medtem ko v Tičarjevem domu zajtrkujemo, upamo, da nas sonce ne bo razočaralo, med pogovorom pa smo vse trdneje odločeni, da gremo na Jalovec, pa čeprav bi nas spremljala megla.

VSESAVAM ČUDEŽEN MIR

Toda le malo pozneje vetrovi razženejo megle — in glej, grozovito se zarišejo ostre stene Mojstrovke sredi sivine in mehke meglene zavese. Nahrbtnike že imamo na ramah in zdaj vem, da je Jalovec tista neznanca gora, ki me pričakuje, že samo misel na srečanje z njim pa mi barva oči, da žarijo od sreče.

Spotoma nama Marko pripoveduje o svojem prvem plezanju na Jalovec po morju goste megle in oblakov, brez pričakovanih razgledov ter zaželenih pogledov in vidikov v neskončne daljave. Obljubljava mu, da bo z nama imel večjo srečo — in zares je sonce raztopilo meglo, ne da bi sploh opazili, kdaj se je to zgodilo, izginila je senca in zdaj so pred nami temno zelene globine Trente in Zadnjice, beli, srebrni in blesteči vrhovi najlepših gorá Škratice, Prisojnika, Razorja, Triglava, Kanjavca, Bavškega Grintavca, nad njimi

pa kar neresnična modrina neba brez enega samega oblčka, mirna in prostrana. Pot se dviga in spušča, pelje skozi nizko rastlinje in grmovje, vijuga v senci bujnih krošenj, poteka med travami in pisanim cvetjem, ki valovi v vetriču. Zadiši opojen vonj nežnih, drobnih planinskih nageljnov ali po sladkih iglicah in smrekovi smoli. Pot je trda od steptane temne zemlje in ostra od razbitega kamenja, široka in ozka, hitra in počasna. Molčimo; vse topleje postaja, lasje se lepijo na vlažna čela in žeja suši usta; vse bolj upam, da bo naposled kdo le predlagal počitek.

Mir je prav čudežen; vsesavam ga in čutim, kako sem hrepenela po tem, kako ga potrebujem. V tiho gore se za trenutek izgubi zvok naših korakov, pod težo gozdarjev zaječi kamen, zacvilil korenina ali počl zlomljena vejica, ki se je znašla na poti, potem pa spet vse skupaj kot z dlano pokrije mir.

Voda! Iz skale se je izvila v drobni srebrni nitki, ki se je lesketala v soncu, ter se zbirala v lesenem prevrtanem koritu. Vsaka kapljica, ki je padla na gladko vodno površino, je zaplesala ples številnih prstanov, ki so se vse bolj večali, nato pa so se naenkrat porazgubili, ranjeni od raskavih sten lesenega korita. Vendar je že naslednja kapljica nadaljevala ples, tako da se nebo nikakor ni moglo umiriti in potopiti v vodi. Žejno in hvaležno smo pili, si osvežili roke in obraz, hkrati s sledjo vode pa je počasi izginjala tudi sled utrujenosti.

Še na en tak gorski dar, na vodo iz skale, smo naleteli med to vročo, dolgo, naporno in žejno potjo.

ZDRAVICA GÖRI IN SEBI

Mirko si je naložil veliko metrsko poleno, da bi ga odnesel v planinsko kočjo. Zavidala sem mu, saj je poleg najtežjega nahrbtnika nosil še ta metrski kos lesa, ne da bi ga to vidno utrujalo, kot da ne bi hodil že nekaj ur, kot da ga sonce ne bi žgalo, kot da ne bi čutil vse bolj strme in vse težavnejše poti. Zato pa sva se Lila in jaz vse pogosteje ustavljali, da bi si kaj povedali, da bi si natančneje ogledali prostranstva okrog sebe, vse to seveda pravzaprav zato, da bi si nekoliko oddahnili, da bi v sebi zbrali še malo moči.

Ker pa vsaka pot nekam pelje in ni brez konca, se je tudi ta naša vse bolj utrujena hoja bližala cilju. Šaljivi napis na skali pri zadnjem vzponu »A ti je kaj vroče?«

nas je spravil v smeh — in že smo bili tam.

Dobri oskrbnik Franc nas je sprejel z nasmehom in z mlačnim, najboljšim čajem na svetu.

Potem smo se po skalovitih stezah z ostrim kamenjem, ki so peljale strmo proti nebu, spogledovali z melišči globoko pod seboj, si podajali roko z močnimi klini in varnostnimi jeklenicami, stopali po mehkem snežišču ter se dolgo in brez naglice približevali belemu in ponosnemu vrhu Jalovca. Celoten dan je minil čist, čudežno miren, obarvan s svetlobo in soncem kot na razglednicah, naposled pa so se začeli iz praznih globin prosojni in beli dvigati oblaki, da bi bilo doživetje še popolnejše. V hitrem letu so se natikali na ostre skale, se trgali in cefrali na vrhovih, raztrgani nadaljevali pot in se topili pod žarki še vedno močnega sonca ter počasi popolnoma izginili.

Za njimi je ostajalo še bolj modro nebo, kot je bilo poprej, vrtoglave globine so zevale, da je bilo človeka strah, do koder je segel pogled pa se je raztegovala veriga pozlačenih vrhov.

Mirko je spet pripravil presenečenje: nazdravili smo z viskijem iz njegovega nahrbtnika na najlepšem vrhu Julijcev, visoki gori v sebi in samim sebi, neznatnim ljudem v svetu mogočnih gorskih vrhov.

V tem mirnem trenutku molka in sreče sem vedela, da bom dolgo, vse dokler mi bo življenje poklanjalo jutra in večere, hranila v očeh modrina prav tistega neba, v srcu mir teh višav, vsako besedo, ki jo je mogoče skrivoma slutiti ali ki zveni izgovorjena, da bom vse, tudi najdrobnejše trenutke tega našega osvajanja hranila za dneve, ki bodo prišli in ko me bo včasih objela žalost, ne da bi vedela zakaj, ko mi bodo nevidne solze zameglile pogled in ko me bo vsakdanjik zabolet zaradi neizsanjanih sanj; takrat bodo skrivoma goreli ognji spominov, ki nikoli ne ostarijo.

S PLATNA NEBA JE ODTEKAL DAN

Počasi in previdno smo sestopali, senca gore za nami je mehko pokrivala pot, vča-

Jalovec — najlepša slovenska gora

sih je od sten zaropotal kamen, vržen v prazno, ki ga je sprožila lahka kozorogova noga, ko se je ob izteku dneva kdo ve kam napotila. Brez strahu so nas gledale velike, vlažne in temne oči teh prelepih živali.

Pred zavetiščem smo se ustavili. Gledali smo, kako z velikega platna neba počasi odteka dan, ki ga sicer ne bo mogoče vrniti, ki pa bo vendarle večer. Kot na najlepšem akvarelu so se topile barve, nežne in mehke, v neštivilne odtenke rumene in rjave. V daljavi so vrhovi drhteli v megličasti toploti zahoda in zdelo se je, kot da za njimi nekdo počasi gasi ognje dneva. Prve zvezde so se mežikaje obešale na nebo, visoke in neme, iz teme doline so jim s trepetajočo dobrohotnostjo odgovarjale drobne lučke.

Zjutraj smo se odpravili proti Vršiču. Dobri Franc nam je še dolgo mahal kot stari znanec in zaželela sem si, da bi imelo še več koč takega oskrbnika — moža s širokim srcem in blagimi očmi.

V kamnitem hladu je ob stekleni nitki vode prav kmalu zadišala Lilina kava, okrog nas so bile dišeče in raznobarne rože, nad nami so bili daljnji vrhovi, gora pa nam je darovala še en sončen dan.

Prečili smo številna melišča Mojstrove, se nagledali čudežnih razgledov in si izbrali cilj za prihodnje poletje: v istem sestavu in v iste najlepše gore.

Zdaj, ko sem daleč od vrhov in sten, urejam v duši občutja in nizam najlepše spomine. Nešetokrat ponavljam iste trenutke, v srcu pa mi vse jasneje zveni:

»Priznam samo hribe; ne gre za pohvale: samo v gorah ni nobene prevare!«

Kako priplezati na Ararat?

Turška vlada je objavila nova pravila, ki predpisujejo, kako je mogoče priti do dovoljenja za vzpon na Mt. Ararat.

V zimski sezoni, se pravi od 1. oktobra 1988 do 1. junija 1989, je Ararat zaprt. Od 1. septembra lani je turška alpinistična zveza tudi zvišala plezalsko pristojbino na 50 dolarjev na osebo. To vsoto morajo alpinisti po prihodu v Dogubeyazit plačati prek banke ali pošte.

Lansko poletje je prišlo na vrh Ararata 1200 alpinistov z vsega sveta. Ta čas je bilo na vrhu in okoli njega tudi varno, kajti okolico je nadzorovala turška vojska.

OKUŠANJE GORSKIH STEZ Z LJUBLJENIM

CVETJE OB POTI IN POPKI V SRCU

TATJANA DOLŽAN

Jesenski dež moči zemljo in prši kaplje na kletno okno. Grmenje oznanja sneg po gorah, na Kredarici zmrzuje. Težko si zamislím soparno vročino julijskega dne, le nežnost mi poganja toploto po telesu in vem, da je bilo tako.

Hodila sem pred njim kot koza vodnica. Vznemirjena od sveže porojene ljubezni sem ga peljala v enega najčarnejših kotičkov Kamniških planin. Še nikoli nisva skupaj pogнала src v enakomerem ritem hoje, to me je burkalo in zraven stiskalo — bo tudi njemu zazvenela lepota skal in vode kot meni? Objubljala sem mu to, a saj ga nisem poznala. Desno od Kamniškega sedla med Zeleniške špice in steno Planjave se rine dolina z imenom Repov kot. Ko mi jo je prijatelj pred leti odkril, mi je bilo, kot da stopam na posvečena tla. Le slabo vidna lovska steza popelje tja gor in zanjo vedo le tisti, ki jih je nekdo prej vodil, objublajoč lepoto. Jo najde prav vsak?

PRETAKANJE VODE IN ČUSTEV

Ne spominjam se več, katero od steza sem izbrala. Tisto mimo na skalni rogelj postavljene lovske kočé v Klinu, obdane z macesni, brezami in spomini na praznovanje novega leta? Najbrž; prerada jo obiščem, tako željna sem jo pokazati in skozi vrec besed in molka cediti pretaklost.

Najbrž naju je že malica na leseni klopi s pogledom na travnato sedlo in skalnato zeleni mozaik Brane in Planjave odrešila začetne negotovosti, odprla zapornice čustvom in naju vpeljala v pokušanje narave. Naredila hojo pred njim za gibko zviranje spola, ko napor izgine v poplavi vtisov in hormonov. Ko razdalja med telesi ni več praznina, pač pa vrtinec svetlečih vlaken, po katerih se mimo besed pretakajo občutki.

Takrat, julija, še niso zorele ne borovnice ne brusnice ob poti, zato sva brez zamujanja premagovala v breg ovito stezo. Sva govorila? Tudi tu v spominu ni veliko. Vse do velike skale pod pregrado s slabo curljajočim slapom, za katero si je ustvarjalnost narave dala duška. Splezala sva nanjo, potihem opazujoč spretnost drug drugega, v veselju, da oba uživava. Iskala sem planike v travi vrh nje in mu jih potem z radostjo iskalca dragotin kazala. In on mi je vračal z navdušenjem, ko je sam opazil nove in nove

šope komaj vzcvetelih lepotic. Zadnji vzpon na pregrado je bil potem kot izpuh teles z enega čara k drugemu. Voda se je pretakala iz tolmuna v tolmun, kristalno zelena, modrikasta, tiho žuboreč je pred nama rezala skalo. Kot čas — je in dela, a vidiš le posledice, napora ne. Ko bi mogla biti taka!

Azijska modrost pravi: za svet naj se briga bog, ki ga je ustvaril, naša dolžnost pa je delati in tako častiti življenje. Jaz pa vidim vedno le cilj in rezultat, hud je potem napor, da ga dosežeš. Strah, da bom omagala, da ne bom izpolnila svojih lastnih zahtev, me hromi. Kot z njim; že takrat je zorelo hotenje: biti njegova za vedno, do kraja življenja hoditi z njim, se napajati z njegovo predanostjo naravi, ki se je tako čudežno razkrila na tem izletu. Se polniti s srečo skupnih doživetij, ko lahko dovolim radosti gibanja in lepoti spust globoko vame. Samo takrat cilj še ni bil jasen, lahko sem se še predajala brez strahu, da ga nekoč izgubim, brez napora, da bi po vsej sili moralo biti lepo, le zato, da se cilj ne bi odmaknil, lepo le zato, ker hočem biti z njim za vedno.

TOPLOTA Z VSEH STRANI

Takrat pri tolmunih Repovega kota in na poti navgor do Srebrnega sedla, ko mi je jemal dih strm vzpon in neznanska, nepremagljiva lepota razbitega, divjega gorskega sveta, sem uživala gore, ritem gibanja teles in njega, ki mi je sledil kot druga polovica istega doživetja. Polnila me je sreča odkritja, da sva si lahko tako blizu, tako enaka v tem predajanju. Čebljala sem mu spomine in vse, kar sem vedela o Repovem kotu, vzklikala v občudovanju, ob rožah in prehodih steze vedno višje.

Kako drugače je bilo zahajati tja gor z drugimi, pa smo se imeli radi in številna skupna doživetja so nas naučila deliti doživetje! Še tistikrat, ko sva iskala velike cvetove planik po skalah pod steno Planjave in sem trepetala pred padcem v globino, prijatelj pa me je spodbujal in končno skoraj umrl od smeha, ko sem se že na ravnem prekucnila kot žoga k njegovim nogam, da me je s tiho zaljubljenostjo v sestrico pobral, še tisto doživetje, polno adrenalina in prijateljstva, ni vzdržalo primerjave s to mirno hojo. Svet je bil drugačen, taisti gorski svet se je izčistil v belo, zeleno, modro in rumeno barvo, se poglobil in povišal. Vsak cvet in vsako skalo sem videla jasneje in s

polnim zavedanjem, da je. Naravo je olepšal zven kamenčkov, ki so se mu prožili spod čevljev, toplota kože, ki je blisnila izza mojega hrbta, njegov glas in smeh. Vzcvetelim rožam ob poti se je pridružil cvetenje najinih teles v naporu in harmoniji korakov. Sonce se je žarilo v njegovih in mojih očeh.

Ko sva se zasopla položila v trave vrh Srebrnega sedla, sta sprva govorila le sonce in lahen veter, ki je zganjal oblake po okoliških vrhovih. Polnil me je mir in iz globin trebuha je silila vame toplota. Občutiti jo tu vrh čudežnega prehoda iz razbitega sveta v žepu med stenami k trdnim vrhovom je bilo toliko prijetneje kot kjerkoli v dolini. Zrak je bil nabit z energijo vrhov in grebenov, čustva skoraj evforična, duh očiščen vsakdana, prežet s svečanostjo in božjim. Prelepo je bilo spojiti svojo živost z navidezno negibnostjo narave, gledati, kako telesna vznemirjenost tudi v njem raste v opojen pogled. Te oči so me izenačile z mogočnimi gorami okoli naju, postala sem lepa v privlačnosti sten, skal, trav in modrine neba, ki se je odčrtavala tam, kjer so skale in trave pojenjale. Spomin na njegov krepek korak tja gor, skladnost gibov pri plezanju, napetost mišic pod majico, nežnost rok v dotikanju skalnih oprimkov me je buril in postala sem mehkejša ob njegovi moči. Strast do gora in čutnost spola sta se spojili.

VRTINCI VSAKRŠNIH VETROV

A plahost in hkrati nekakšen srh pred božanskim okoli naju sta mi ustavila gib. Prikapljale so besede, pricurela je zamišel, kam nadaljevati v dolino. Priložil je svoj delež besed in sprejel moj načrt poti prek Planjave in Kamniškega sedla nazaj v Bistrico.

Vzdignilo naju je in optala sva nahrbtnika. Vznemirjenost je počasi zdrknila v stegna, v kolena, stopala in se končno skozi podplate čevljev odtisnila v kamenje na stezi. Sproščeno sva stopila proti vrhu Planjave.

Razgleda menda ni bilo več dosti, pogled se je zatikal v nakopičene oblake. Morala sva se smejeti romantiki prihajajoče gorske ujme, ujete v najina čustva, pa obenem naglo stopiti proti koči na sedlu, da ne bi bila deležna njenih darov.

Vrh Planjave se je, brž ko sva ga zapustila, zagrnil v črno. Sva na sedlu še imela čas za razgledovanje okoli na Okrešelj in Logarsko dolino v tisti temni luči, ki jo prepuščajo nevihtni oblaki, ali pa se je to zgodilo pozneje, ko je sonce z zavesami svetlobe oznanilo konec hude ure? Z njegovo roko na rami sem tedaj kot prvič zagledala slap Rinko doli v stiku gore in doline in me je zmedlo, kako da se ga ne spomnim od prej, ko sem bila že tolikokrat na sedlu. Tega še danes ne razumem,

Osmič na Durmitor in Taru

Po uspešnih osemdnevnih potovanjih po Tari in Durmitorju lanskega julija in avgusta, za kateri se je odločilo 80 planincev in planink iz Slovenije in Hrvaške, prihaja od neumornega organizatorja teh potovanj Tomislava Jagačiča iz Varaždina novica, da je že pripravljen program dveh takih potovanj na Durmitor, Taru in Maglič letošnje leto. Obogatitev obeh potovanj letošnje leto bo na predlog več udeležencev prejšnjih in lanskoletnih potovanj dodatno vzpon na Komove (Vasojevički Kom, 2460 m).

Prvi dan bodo ljubitelji divje narave potovali iz Varaždina, Maribora, Ljubljane in Zagreba do Sarajeva, kjer si bodo ogledali najpomembneše kulturnozgodovinske spomenike in olimpijske objekte v okolici. Drugi dan bodo potovali prek gore Romanije, skozi kraje Rogatica, Goražde, Cajnić in Pljevljo do Kolašina v Črni gori. Tretji dan se bodo povzpeli na Komove. Četrti dan bodo prispeli v Žabljak, od koder bodo opravili vzpone na najvišji vrh Durmi-

torja Bobotov kuk (2523 m). Temu bo sledilo tridnevno splavarjenje po Tari od Djurdjevića Tare do sotočja Tare in Pive pri Ščepan polju. Predzadnji dan potovanja bodo planinci prek Magliča, najvišje gore Bosne in Hercegovine, prispeli do Trnovačkega jezera, kjer se bo s planinskim piknikom končalo tradicionalno potovanje, na kakršnih je bilo doslej od leta 1984 v isti organizaciji že 280 planincev.

Tako načrtovano in programirano potovanje z avtobusi, ki bodo imeli klimatske naprave, s prenočevanjem v hotelih B kategorije in ob spremstvu izkušenih vodnikov bo trajalo deset dni. Predvidena termina za letošnje leto sta od 1. do 11. julija in od 5. do 14. avgusta. Cena aranžmana za to potovanje, za katero je organizator dobil doslej že številna priznanja, zapisana med drugim v knjigi vtisov, ki jo skrbno hrani, bo znana aprila ali maja.

Kdor želi natančnejše podatke in natančnejši program tega lepega in atraktivnega izleta, naj piše na naslov: Tomislav Jagačič, Slavenska 19, 42000 Varaždin, informacije pa je mogoče dobiti tudi po telefonu (042) 47 512.

takrat pa tudi ni moglo biti pomembno v vrtincu vetra, čustev in trepetanja vznemirjenosti.

S prvimi kapljami naju je odpihnilo v ostanke stare kočice, ob kateri je že bila zrasla nova. Našla sva zavetje, sami od sebe so zanoreli poljubi in objemi — dokler ni blisk razsvetlil nereda skladovnic desk, gradbenega materiala, polomljenega pohištva in odpadkov v trebuhu odpisane zavetišča.

Streslo naju je in zbežala sva pred tem hladom v novo zgrajeno kočico. Ob čaju, v samotni med drugimi planinci, sva se ljubkovala s pogledi.

Dež je curkoma grmel po strehi.

Tudi zdaj lije in grmenje oznanja sneg po gorah. Jesen se visoko v gorah hitro konča s snegom, nižje pa bo še žarelo listje in šumelo kot spomin. Topel, nežen v negibnosti samote, v željnosti okušati spet in spet gorske steze z ljubljenim.

KAKO DOLGA JE LAKO NOČ POD MILIM NEBOM

UJETNICA TEME IN PLANINE

MILENA PEČE

Nekaj časa je že tega, kar sem doživela in preživela nepredvideno samotno noč na prostem, pa vendar imam občutek, kot da se je to zgodilo včeraj, tako doživeta je bila ta izkušnja in toliko novih spoznanj mi je dala.

Začelo se je pred lanskoletnimi počitnicami, ko sem se odločila, da prehodim slovensko transverzalo in konec avgusta je vse kazalo, da je ta odločitev tudi realna. Ostalo mi je le še nekaj »nezavzetih« vrhov, pa tudi dovolj prostega časa, da to izpeljem.

Tako sem preživela nekaj prijetnih dni na planinskem taboru na Planini pri Jezeru nad Bohinjem in se odločila, da med tem časom skočim še na Triglav in po manjkajoče žige v njegovi bližini. Po vodniku in svojih planinskih izkušnjah sem predvidevala, da tako krožno pot lahko izpeljem v enem samem dnevu — in kot rečeno, je bilo tudi storjeno.

POTI OKROG TRIGLAVA

Na pot sem šla dovolj zgodaj in obetal se je vroč poletni dan, ko sem se že vzpenjala prek Planine v Lazu in mimo Debelega vrha. V občudovanju zeleno skalnate pokrajine in v sproščujoči samotnosti sem bila mimogrede pri Vodnikovi koči, kjer sem se prvič ustavila. Od tu do Planike je bil le kratek skok in še krajši do Kredarice, toda ura je bila že poldne in pred menoj sta bili še dobri dve tretjini poti.

Pot do Staničeve kočice in nazaj samo zaradi žige se mi je zdela popolnoma odveč. Vendar mi je fant, ki je tam pomagal, povedal toliko lepega o malo prehojeni poti na Rjavino, ki je zanj najlepša gora daleč naokoli, da se mi je zdela ideja za kasnejšo priložnost vredna »odvečne« poti. Vzpon na Triglav mi je pomenil dvojno razočaranje. Tako okovan in zavarovan,

brez možnosti pravega stika z zemljo je name deloval kot mučenik in ne kot ponosen oče, kakršnega radi prikazujemo. Kar grozno mi je bilo pri srcu, kako smo dopustili, da so mu ubili vso njegovo lepoto in ponos. Pripodila se je še megla s hudim vetrom, da je bilo nemogoče vsako ustavljanje ali razgledovanje, za razgabljanje pa tudi ni bilo več časa, ker se mi je mudilo naprej.

Megla me je spremljala skoraj do Prehodavcev in od tam se je začela prava bitka s časom.

Kočica pri Sedmerih jezerih je bila nabito polna in če sem prej razmišljala, da bom tu prenočila, če bo potrebno, me je ob tej množici »veselih« ljudi dokončno minilo in brez počitka sem hitela naprej.

Preplezala sem Štapce in počasi se je začela spuščati noč. Vendar sem bila še vedno prepričana, da bom prišla v matično kočico, kot sem obljubila in se zmejnili z oskrbnikom, da me bo čakal s skodelico kislega mleka.

Kalvarija se je začela na križišču poti, kjer se leva odcepi na Dedno polje in desna čez Pršivec. Po svoji notranji logiki sem izbrala bližnjico, ki pa je zame postala najdaljša pot, saj je trajala vso dolgo noč do jutra.

Na brezpotju sem se izgubila, tako da nisem vedela ne kje sem niti kam bi se morala obrniti. Baterija mi ni dosti pomagala in brez kompasa se sploh nisem znašla.

In kaj sedaj?

MINUTE, DOLGE KOT URE

Po 15 urah hoje nisem našla pametnejše rešitve, kot da prenočim tam, kjer sem. Strah me ni bilo, začetno paniko pa sem hitro pomirila z ugotovitvijo, da mi v tem trenutku kaj drugega ne preostane.

Sprva se mi je še zdelo zabavno, saj je kazalo, da bo topla in jasna noč prijetno doživetje v naročju vonjav in v občutju širne prostranosti. Vendar mi ni bilo uso-

jeno, da jo tako poceni odnesem. Začelo se je pripravljati k dežju, treskalo je in grmelo, da sem samo čakala, kdaj se bo ulilo. In res ni trajalo dolgo, ko sem si morala poiskati drugo zavetje. Našla sem sicer večjo skalo, ki me je varovala pred dežjem, zato pa sem morala ležati zvita v klobčič in čisto pri miru. Na tako noč nisem bila pripravljena. Čeprav sem navlekla nase vso zalogo, ki sem jo imela, me je stresalo od mraza, da se nisem in nisem mogla umiriti. Nekoliko mi je pomagal avtogeni trening, na spanec pa nisem mogla niti pomisliti. Zato pa sem se lahko primerjala z zaporniki, ko sem ležala ujeta v mrazu in dežju na golih tleh. Čeprav je bila izkušnja le kratkotrajna, je bila dovolj doživeta.

Brezpuno počasi je minevala noč in vsaka

minuta je bila dolga kot ura, te pa so se po polžje pomikale naprej. Po sedmih neskončno dolgih urah se je toliko zdanilo, da sem vsaj malo lahko razločevala, kje sem — in presenečeno ugotovila, kako blizu doma sem prenočila. Ko bi to le slutila!

Kaj lahko rečem na vse to?

Da je bila to zaslužena kazen in sploh ne naključje? Da je bila izkušnja posledica zavestnega iskanja težav?

Velikokrat sem se že izgubila, ko sem iskala svoje poti, bližnjice in brezpotja ter tako izzivala nevarnosti, vendar se je na koncu vedno srečno končalo, tudi zato, ker sem bila odvisna le od sebe in svoje iznajdljivosti ter odgovorna le zase in sebi. Kakorkoli že, te noči zlepa ne bom pozabila.

VARIACIJE NA TEMO O ZGODNJEM VSTAJANJU

RANA URA – ZLATA URA

PETER ČIŽMEK

Iz Dolomitov sem se vračal domov z avtostopom po precej nenavadnih poteh. Naključje me je vodilo po najmanj prometnih cestah, ki bi si jih lahko izbral. Ali pa morda to ni bilo le naključje?! Vozil sem se v avtomobilih, katerih vozniki so mi pač prvi ustavili in pri tem poskušal vsako etapo izkoristiti do konca, da je le šla proti domu. Pot me je peljala čez Karnijo (Carnia) in Trbiž (Tarvisio) in ob enajstih zvečer sem prekoračil jugoslovansko mejo pri Ratečah.

Zakaj? Morda zato, ker sem hotel čimprej spet videti naše gore. Dolomitov sem bil že do grla sit. V Dolomitih je sicer čudovita skala za plezanje, toda — nekaj jim manjka. Doma nisem imel kaj početi. Če bi hotel domov v Koper, bi potoval prek Trsta in bi danes že spal v topli postelji. Tako pa sem noč preupal pod nadstreškom stavbe ob izteku skakalnic v Plnici. Tja sem se umaknil že pozno ponoči (ali zgodaj jutraj), ker me je izpod nekega kozolca pri Ratečah pregnala eskadrilja komarjev iz Zelencev, močvirnega izvira Save.

Toda ali nismo doma tam, kjer se počutimo srečne? Srečen sem tu, ko se sončim pod steno Male Mojstrovke, kamor sem v hladnih jutranjih urah prišel iz Tamarja po poti čez Sleme. Zadovoljen sem, ko poslušam trapasto blejanje ovac na zelenih pobočjih in opazujem prijatelja, ki sestopata z Mojstrovke po Hanzovi poti. Niso samo gore, ni samo prazno, golo kamenje tisto, kar nas vleče k sebi. Je tudi narava, so tudi ljudje, je tudi živ-

ljenje v gorah. Nekaj od vsega tega — in še nekaj več...

Z Vršiča me Moko z avtom zapelje do Mojstrane. Ko si nakupim nekaj hrane za improvizirano kosilo in pred trgovino urejam nahrbtnik, se s kolesom pripelje mimo Brane.

»Spet ti! Greš v Vrata?«

»Ja, grem pogledat, če bom koga srečal.«

»Za plezat?«

»Rad bi. Morda Ljubljansko, ali pa Zajedo spominov v Stenarju.«

»Bi šel Čopa z mano?«

Potem me povabi domov, kjer njegova mama pripravlja pravo kosilo.

AVGUST 1981

Še isti večer sva skupaj v Vratih, kjer dobiva prostor na pogradih skupnih ležišč v Aljaževem domu. Naslednje jutro me Brane zbudi že ob štirih in zelo nerad se vdam tej stari, dobri hribovski navadi, da iz Doma odideva še pred svitom. Prva svetloba prebujajočega se dne naju ujame pod Steno. Skalaško smer pozna oba, zato se z vrvjo varujeva le v prvih, težjih raztežajih; nato se razveževa in brez varovanja drug ob drugem plezava dalje po razčlenjenih pečinah do Gorenjskega turnca. Kar razganja naju od navdušenja in čeprav prvič plezava skupaj, sva zelo hitra. Globoko v sebi kuham malce nejevolje nad Branetom, ker se mu je zgodaj jutraj tako zelo mudilo. Mirno bi lahko še poležala kakšno urico ali dve. Branetu se pozna, da je vaje hribov, meni pa tudi, čeprav sem imel včasih bolj slabo mnenje o sebi. Na Gorenjskem turncu si privoščiva zajtrk.

Zdaj pa zares! Spet se naveževa in tu je že tista prečnica, ki privede na osrednji raz Centralnega triglavskega stebra, ki je dobil ime po legendarnem Čopovem vzponu v letu po drugi svetovni vojni. Stojščice si urediva pri klinu, ki sem ga pustil v skali prejšnji mesec, ko sva Čopov steber plezala z Jožetom. Takrat ga nisem mogel izbiti in še vedno trmasto tiči v špranji. Znamke »Lost Arrow« je — in res je kot izgubljena puščica. Pustiva ga, saj je tu več kot koristen. Kmalu je spodnji, lažji del stebra za nama. V veliki votlini, kjer se začena težavno plezanje, prevzamem vodstvo naveze, ker smer že poznam. Rezervno streme pustim Branetu, sam pa poskušam plezati prosto. V prvem previsu še gre, tudi v drugem, nato pa si moram pomagati s potegom za klin. Plezanje v Dolomitih mi je izpilo več moči, kot sem mislil.

Kar naenkrat se število klinov pomnoži, tako da jih je že preveč. Za varovanje vpnem vrv le v vsakega tretjega in kmalu sem na stojšču, čeprav se petdesetmeterska vrv še ni iztekla. Naslednjega odstavka se dobro spomnim še od prejšnjic: tu naju je z Jožetom ujela tema in z njo dež. Raztežaj podaljšam mimo običajnega stojšča, ker si s petdesetimi metri vrvi lahko dovolim, da dva krajša raztežaja združim v enega dolgega. To se bo poznalo tudi pri hitrosti, saj se ponavadi največ časa izgubi prav pri prevezovanju na stojščih. Znajdem se v zajedi pod previsom, kjer sva z Jožetom vedrila. Danes je vreme kar v redu, toda — slika Škratičine skupine na oni strani Vrat migota v sopari. Brane pravi, da bo nevihta. Najbrž bo res.

Pri votlini sva, kjer sva z Jožetom takrat bivakirala. Naslednji dan sva skozi meglo izplezala na vrh stebra, kjer naju je pozdravilo toplo sonce. Takrat sem bil rahlo razočaran nad to tolikanj opevano smerjo. Plezanje samo je bilo res fantastično, toda nič ni bilo s tistim veličastnim občutkom izpostavljenosti, o katerem so pripovedovali toliko grozljivega. Skozi meglo sva lahko slutila le svojo najbližjo okolico. Zato nisem imel občutka, da plezam smer, ki nekaj pomeni v naši alpinistični zgodovini. Morda tudi zato ne, ker sva jo z Jožetom uporabila le kot »dodatek« k Helbi; Čopov steber se namreč začena šele sredi ogromne Triglavske severne stene, kjer se Helba, smer novejšega datuma, že konča, in sva ga plezala le kot logično težavno nadaljevanje smeri v spodnjem delu Stene. Morda sva hotela preveč. Jože se je kakšen teden pred tem vrnil iz Bohinjske Bele, kjer je služil vojaški rok, jaz pa sem bil praktično še brez izkušenj v tako velikih stenah, kot je Triglavka. Kljub temu je vse dobro minilo; zame je bilo celo zabavno, saj sva se za moj prvi bivak v odprti steni

res dobro oskrbela. Take smeri, kot je Čopov steber, zaslužijo, da jih večkrat ponovimo. Danes sem spet tu, kot sem si obljubil prejšnji mesec. Zato tudi nisem veliko cincal, ko mi je Brane v Mojstrani predlagal svojo misel.

Sicer pa mislim: dokler smo mladi, ne smemo ponavljati že znanih stvari, ampak iskati nove. K starim se bomo vrnili, ko za nove ne bo več priložnosti. Toda vseeno rad po večkrat plezam smeri, ki so name naredile vtis. Ni nujno, da so težke, kot je to na primer Čopov steber. Enako sodim o Bavarski smeri, prav tako v Steni, ki pa je za dve stopnji lažja. Take smeri se splača ponavljati, ker je vsakokrat drugače: zaradi razmer v steni, zaradi družbe v njej, zaradi trenutnega razpoloženja. Privlačijo me smeri, ki so pokrajinsko zanimive. Po njih se lahko po mili volji potepaš in vsakič odkriješ kaj novega.

Že ob desetih dopoldne stojiva na vrhu Centralnega stebra. Vidi se nama, da sva vstala zgodaj in sva nato plezala zelo hitro. V steni sva se sporazumevala brez večjih zapletov in tokrat je bilo prvzaprav prvič, da sem nekoga kot prvi v navezi vodil čez težko smer. Brane pravi, da še nikoli ni plezal takšnih težavnosti, vendar mu je kljub temu šlo kar dobro, čeprav ni vaje plezanja s stremeni in se mu je na takih mestih zatikalo.

Sestopava po poti čez Plemenice, nad nama pa se že zbirajo težki, črni oblaki. Torej je imel Brane prav, ko je prej že od daleč slutil nevihto. Ko za seboj pustiva vrh Sfinge, začne treskati v greben in in Plemenice postanejo Plamenice. Tokrat moram biti Branetu hvaležen, da me je tako zgodaj zvabil iz postelje. Kako bi bilo, če bi bila zdajle še v steni!

Oba veva za nerodno mesto na poti čez Plemenice, kjer pomotoma zaideš po shojeni stezici v Zadnjo Trento, pa točnega kraja ne poznavata. Kmalu se mi zazdi, da ne greva prav, ker pa oblaki besno streljajo za nama, z glavo stisnjeno med ramena pohlevno sledim Branetu. Pozneje, ko se je elektrika iz oblakov že sprostila, v dežju prečiva po skrotju nazaj do zavarovane poti. Ko po njej doseževa Luknjo, tudi preneha deževati.

PETEK, 13. MAJA 1983

Spet se preganjam po Šancah. Obokani zid mi je v ljubljanski pomladi postal poglavitna zabava ob prostem času, ki pa ga je med mojim načinom študija že kar preveč. Na Šancah ne plezam toliko zaradi treninga kot zaradi prijateljev, ki jih tu srečujem med tednom. Ne upoštevam, da smo danes trinajstega v mesecu in da je še petek povrh, ko se z Lidijo zmeniva za plezanje v Koglu.

Igi preizkuša »titanke« (zatiče T oblike) na drugem oboku. Ko hočem prikazati »zabijanje klina«, se dvignem v stremenih in si sprostim roke, v tem trenutku pa mi spodnese noge, ki so zašle v praznino pod obokom. Dva metra nižje udarim s hrbtom ob tla, še prej pa padec ublažim z zapestji, ko se ujamem na roke. Obležim in si ne upam premakniti. Vsi prestrašeno skočijo k meni, ko pa se počasi poberem, se naokrog razleže krohoh. Prav mi je, zakaj pa sem tako važen! Le tega ne vem, če bova jutri z Lidijo lahko šla plezat, ker zaradi bolečin komaj pregibam zapestja. Lidija samo skomigne z rameni.

V soboto zjutraj seveda zamudim prvi avtobus, na katerem sva bila zmenjena, pa me Honza k sreči še čaka.

»Saj sem vedela, da boš zaspal!«

Do Kamniške Bistrice prideva zaradi prestopanja na drug avtobus v Kamniku že precej pozno in šele popoldne prisopihava čez Trato do Gamsovega skreta. Tu mi Lidija s krep povojem trdno preveže zapestja, da bi me med plezanjem manj bolela. Sicer pa lahko premikam roke le kot robot. Petek trinajstega mi jo je resnično zagodel.

»Srakarco« (smer Češnovar — Srakar) preplezava dokaj hitro, čeprav se drug pred drugim trudi z urejanjem stojišč in z opravičevanjem, kadar ni vse v najlepšem redu. Kar zabavno se mi zdi, ko imava tak »rešpekt« drug pred drugim. Zvečer razgrneva spalnici vreči pod velikim obokom Koglove stene in nabereva suhe veje rušnja za skromen ogenjček. Sama sva, čeprav je sobota in lepo vreme, ko se ponavadi pod Koglom zbere več plezalcev.

Jutro. Svetloba sonca se spušča po pobočju in odkriva senčno črto noči čez Trato navzdol. Pod Koglom je lepo, ker te vzbuja sonce, ko vzhaja. V tem poznopomladanskem času pa sonce vstaja že zelo zgodaj, zato z Lidijo še malce poleživa in čakava na pravi dan.

»Čivko, ti imaš pa slabe navade! Kadar sem s teboj v hribih, se kar pripravim, da bova pozno vstopila v steno. V Vratih sva takrat vstala šele ob desetih, ker se ti prej ni dalo. In takrat je bila še zima, ja, pozimi pa bi zaradi kratkega dne in razmer morala vstati še bolj zgodaj. Franček bi sedaj imel za seboj že tri smeri.«

Sicer pa: v gore hodimo zaradi užitka, mar ne? In kako moreš uživati, če se ves dan preganjaš z uro po stenah kot črna živina, zaspíš zvečer kot ubit in zjutraj nadaljuješ tam, kjer si včeraj končal! Vidiš samó steno in vrh in čutiš pljuča, ki ti jih razganja od napora, in čutiš krče, ki te zvečer grabijo v mišicah. Po svoje ti to daje nekakšen svojevrsten občutek opravljenega težkega dela, toda da bi

samo zaradi teh po svoji vrednosti nekoristnih dejanj hodil v gore?

Ne, hvala!

In tako utrujenim mišicam dodajam romantiko in se grem romantiko in ljubim sebe in ljudi okoli sebe. In živim!

Minila so leta. V teh letih sem si z izkušnjami pridobil sposobnost pravilnega ocenjevanja časa, potrebnega za posamezne ture. Leta še vedno minevajo, pravijo pa, da človek z leti postaja pametnejši. Pri meni kaj takega očitno ne bo držalo.

Med predavanji za plezalno šolo začetnikom pridigamo o zgodnjem vstajanju in pravočasnem vstopanju v stene, sam pa se tega ne držim. Toda ali nismo prav instruktorji poklicani za to, da s svojim ravnanjem dajemo zgled drugim? Pri meni je to šlo tako daleč, da je Brane, ki me je včasih zbujal ob štirih zjutraj, razumel moj (slab) zgled preveč dobesedno in danes rad malce polenari v zgodnjih jutranjih urah. Saj je vse v redu, če pri tem veš, da steno zmoreš varno preplezati v dovolj kratkem času, da se ti pri tem nikamor ne mudi. In Brane se danes dobro zaveda, česa je sposoben in česa ne.

Kaj pa, če misliš, da si v gorah lahko hiter, pa tega ne moreš več?

JULIJ 1986

Končno spet v gorah! Vso pomlad sem se pridno pripravil s plezalnimi vajami v Črnikalski steni in si pri tem utrjeval telo in mišice, ki so mi precej zakrneli zaradi »hranjenja« z infuzijo po lanskoletni neumni nesreči v italijanskih Dolomiti. Prejšnjo nedeljo sem spet, kot nekoč, kot prvi v navezi preplezal najlažjo smer na Stolp. Strah me je bilo, zelo me je bilo strah, čeprav tega nisem hotel pokazati. Če ne bi bilo strahu, bi ne bilo veselja, ko strah pustiš za seboj. Od spodaj me je opazoval Fulvij; med tednom mi je na srečanju plezalcev našega odseka predlagal, naj bi šel z njimi plezat v Tamar. No, zdaj smo tu. Pozni smo, čeprav smo od doma šli zgodaj. Postanki na avtocesti, v Ljubljani in na Jesenicah so pač prinesli svoje. Ura gre že proti pol dne, ko se s Fulvijem naveževa pod vstopom Herlec — Kočevarjeve smeri v Šitah. To je ena od lažjih smeri v tem planiškem zidu, kljub temu pa ni prav nič nedolžna. Je pa edina od starejših smeri v Šitah, ki je še ne poznam.

Fulvij začne in povsem se prepustim njegovemu vodstvu, saj se počutim kot začetnik, ko prvič po nesreči pred enim letom spet iščem oprimke in stope v pravi steni. Tik za menoj začne plezati Sandi, ki je z Borutom v navezi za nama. Dogovorili smo se, da bosta, kolikor bo le mogoče, ves čas poskusila plezati tesno

za nama in pri tem pazila na vsak moj gib. Z menoj si res ne smejo dovoliti nobene neprevidnosti, ker imam zaradi nesreče še vedno precej moten občutek za ravnotežje, pa tudi telo je še šibko. Vendar v spodnjem, težjem delu stene plezam zelo varno, čeprav počasi.

V območju velikega kotla sredi stene je smer veliko lažja. Kljub temu s Fulvijem ostaneva navezana in se dosledno varujeva. Malce sem kar otožen, če pomislim, kako bi nekoč v takem lahkem svetu preprosto »zdrvel« navzgor, zdaj pa tega ne morem več. Čas pa neusmiljeno mineva. Šele pozno popoldne stojimo pod zadnjim težavnim mestom smeri. Zopni kamin mi ne dela večjih težav, saj se v takih razčlembah že od prej kar dobro znajdem.

Na vrhu stene na zunaj ne kažemo posebnega veselja nad opravljenim vzponom, čeprav ga vsak izmed nas v sebi globoko čuti. Že zdavnaj smo vsi prerasli puberteto, tako po življenjski starosti kot tudi po izkušnjah v alpinizmu. Stisnemo si roke, čeprav nam je v očeh videti, da bi najraje kričali. Sonce visi še dobro ped nad Kotovo špico, torej imamo dneva še dovolj, da do teme lahko sestopimo v dolino. Kako dobro, da smo pred dvema tednoma premaknili kazalce ure na poletni čas! Vsaj tako je videti...

Začenja se zadnji del današnje ture, ki sem se ga najbolj bal. Ni me bilo strah plezanja v steni, kjer lahko uporabljáš opore tudi za roke; strah me je bilo se-

Izleti, ture, trekinci

Komisija za mednarodno sodelovanje pri Planinski zvezi Slovenije je tudi za letošnje leto pripravila smučarske in planinske izlete v tujino. Sestavila je tak program, da bodo ture zanimive in da bodo pritegnile pozornost.

Letošnje leto bo komisija organizirala pet smučarskih izletov:

- 18. februarja na lokalno smučišče Reisseck na Koroškem z zanimivim pristopom;
- 25. februarja že tradicionalni smučarski izlet na Dobrač;

- 11. marca na razgledno smučišče Goldeck nad Spittalom;

- 8. aprila se bodo udeleženci tega izleta smučali na ledeniku Flattach, kjer je urejeno to novo zimsko in poletno smučarsko središče;

- 13. in 14. maja bo dvodnevni turno-smučarski izlet v osrčje Visokih Tur, na Grossvenediger.

Komisija je pripravila štiri planinske izlete v tuje gore:

- od 1. do 4. julija vzpon na drugi najvišji vrh Evrope Monte Roso, ki je name-

njen izurjenim planincem in turnim smučarjem;

- 22. julija na tritisočak v Poti prijateljsiva Hafner, ki je lahko dostopen in namenjen predvsem tistim, ki obiskujejo to pot;

- 19. in 20. avgusta na zeledenel vrh zahodno od Trenta Adamello, ki bo za marsikoga pomenil spoznavanje novih italijanskih gora;

- 23. septembra turo na Hochalm spitze z vrhom, ki ga vidimo z vrhov Julijcev in Karavank; s to turo bo komisija končala letošnjo sezono izletov.

Natančno je že znano, da bo od 22. do 31. aprila trekinci po Maroku. Udeleženci se bodo povzpeli na najvišji vrh Atlasa, poleg tega pa bodo obiskali tudi nekatere maroške turistične kraje.

Komisija pripravlja tudi trekinci v Peru in Mehiko; prvi bo junija, drugi novembra letos. Namenjena bosta planincem in drugim, ki jih zanimajo vzponi na andske in mehiške vrhove in se hočejo seznaniti s kulturami Južne in Srednje Amerike.

Vse podrobnosti o naštetih izletih, turah in trekincih je mogoče zvedeti na Planinski zvezi Slovenije, telefon (061) 312 553 in 315 493.

Lanskoletna tura na Marmolado v organizaciji Komisije

Foto: Joco Balant

stopa, navadne hoje po dveh nogah nazaj v dolino.

Pri običajni hoji se takoj pokažejo moje motnje z ravnotežjem, ki jim svoje pridá še utrujenost zaradi šestih ur plezanja čez steno. Ker se je polagoma že precej zmračilo, s Fulvijem predlagava Borutu in Sandiju, naj čim hitreje sama sestopita v Tamar, midva pa bova v temi s pomočjo baterijskih svetilk že našla pravo pot. Nato se vse bolj temni, ko s Fulvijem sama slediva poti in markacijam ob njej. Na Jalovski škrbini si morava prižgati svetilke, nato pa me naveže na vrvi in me varuje, ko previdno iščem stope od jeklenicah in klinih zavarovane poti proti ozebniku. Po dolgem tipanju s svetlima tipalnicama iz svetilk na glavi po skalah se končno pretipava do snega v ozebniku. Sneg! Tega sem se najbolj bal: sestopanja po Jalovčevem kuloarju, čeprav ga je tu že skoraj konec. Za nameček je sneg zadnje zime v tem zgodnjem poletju še precej zbit in trd, tako da na njem nemarno drsi. Ostanava navezana in Fulvij me varuje, ko v gosti temi z oklom zim-

skega kladiva kopljem stopinje pod seboj, nato previdno stopam vanje — in znova in znova... Po štiridesetih metrih takega zamudnega dela je vrvi konec in za stojišče si pripravim célo ploščad. Kar smešno se mi zdi, ko v takih razmerah, primernih že za bolj veščé planince, plezam tako kot v strmi ledni steni. Še bolj »smešno« pa je, ker Fulvij tam, kjer sem se jaz mučil skoraj celo uro, pridrsa do mene v pičlih nekaj minutah. Pred nekaj leti sem mu jaz držal lekcijo o hoji po strmeh snegu in ledu, zdaj pa jih mora on meni. Vsake stvari je nekje konec; tako se tudi Jalovčev ozebnik izteče in spet stopiva na suha tla, kjer ujameva stezico markirane poti v Tamar.

Pozno ponoči (oziroma že ob treh zjutraj) se končno lahko zadelava z odejami na skupnih ležiščih Doma v Tamarju, ko se najbolj navdušeni planinci že pripravljajo na odhod.

Rana ura je pač zlata ura, kot nam je znano že iz starega slovenskega pregovora.

Z ONGRČKI NA KRIŠKIH PODIH

NEUBRANLJIVI POLETNI IZZIV

ALEKSANDER ČIČEROV

Nedelja je! Lep dan se nam obeta, ko se zbiramo pred našim Mercatorjem. Še Silva in Vinko iz Domžal se nam pridružita in pripravljani smo na odhod. Med potjo proti Gorenjski poberejo še Tinco in Jelo, nato pa urno do Jelena po Katjo, Nejca in Maco. Vendar nismo računali, da se dame ne bodo držale dogovorjene ure, zato nabiramo zamudo. Mimo se pripelje tudi Rudi, nam zaželi prijetne počitnice in obljubi, da nas obišče.

Zaman čakamo v Kranjski Gori Marjanovo ekipo. Odločimo se, da gremo na Vršič, ker je mogoče Marjan že odhitel naprej in nas ni opazil, ko smo pojili železne konjičke; a tudi na Vršiču ga ni. V Zadnjici pa čaka mladi Kravanja.

Zapeljemo se v dolino in krepko nam pretrse kosti, ko na Logu zavijemo na levo in se po makadamski cesti dvigamo v Zadnjico. Kmalu je z nami tudi Marjan.

POT DO KRIŠKEGA JEZERA

Za zamudo je kriva nesreča. V Kranjski gori ga je doletela prijetna dolžnost, da je z zadnjim koncem avtomobila ustavil tovarišico, ki je peljala za njim. Poškodbe so očitne. Upamo, da mu to ne bo pokvarilo dopusta, saj ni bil pri tem sam prav nič kriv.

Počasi si optamo nahrbtnike in po široke stezi prisopihamo do spodnje postaje tovarne žičnice. Ko ravno odložimo tovor na tla, pridrvi mladi Kravanja, požene žičnico in naša prtljaga začne romati navzgor. Tudi mi se odpravljamo. Počasi, da se ne bi preveč segreli, nabiramo vijugasto pot in prvič počivamo ob strugi Belega potoka. Na desni se iz zelenja strmo dviga Šplevta in nad njo Pihavc, na levi pa se v silnem skoku spuščajo k nam grebeni trentarskih gora Planje, Kanceljnov in drugih. Potok prijetno šumi in hoja skozi gozd ni naporna. Kmalu so pred nami melišča. Sonce je že močno ogrelo skale, strmina je huda in počitki vse daljši. Sicer pa: saj smo na dopustu in se nam prav nič ne mudi! Kljub temu je ekipa prldna: kmalu zavijemo proti studenčku in nato stopimo še k spodnjemu Kriškemu jezeru. Tako lepo je, da vsega naenkrat ne moreš dojeti!

Le počasi gre od jezera do Pogačnikovega doma. Pa saj ni čudno! Vse polno planik je ob poti in paziti je treba, da ne stopiš na to žametno blazinico.

Na pragu Pogačnikovega doma smo spet navdušeni nad lepoto. Dom stoji na hrbtu, ki mu pravijo Griva. Okrog in okrog — razen proti Trenti — ga obdaja mogočen zid gorá. Prehodili jih bomo — tudi Betka, ki je, čeprav počasi, a vendar vztrajno hodila do kočé. Še pred kratkim je imela

Zadovoljni počivamo na pomolu in se oziramo na Pihavčeve strmine

Foto: A. Čičerov

nogo v mavcu — kar je bila posledica prometne nesreče. Zdaj tu med nami zre proti vrhovom in zdi se mi, da je sklenila sama pri sebi: »Gor pojdem, četudi po štirih!«

Pozdravi nas oskrbnik Polanec. Pa ne tisti Polanec, ki ga v svoji knjigi »Neubranljivi izziv« tako lepo opisuje Dudley Stevens, a vendar oskrbnik, kakršnega si je mogoče samo želeli.

IDEJA: DUDLEY STEVENS

Prav Dudley Stevens nam je s svojo knjigo dal idejo, da preživimo lanski planinski tabor na Kriških podih in izbira je bila res posrečena.

Enaindvajset se nas je zbralo v Domu. Večina je prišla iz Trente, Miro in Marija pa čez Kriško steno. V naslednjih dneh pričakujemo še nekaj Ongrčkov. Namestimo se v dve prijetni sobici z razgledom na Trento in Križ in zvečer nas obara z ajdovimi žganci spravi v odlično razpoloženje, zato organiziramo še spoznavni večer.

Jutro nas pozdravi na robu Sovatne. Triglavska stena se mogočno pne v nebo, sneg na Triglavu se blešči v jutranjem soncu. Vzpon na Stenar začenjamo počasi in preudarno. Včerajšnja hoja se nekaterim še pozna. Strmo gre naša pot, mimo bodoče žice, nekdanje meje, do kamina, po katerem pridemo na rob Stenarja. Veter je precej močan. Brez težav dosežemo vrh. Helikopter lebdi nad Kugyjevo polico in skozi daljnogled lahko vidimo drobne pikice. Najbrž bo vaja GRS. Helikopter kroži nad steno in se ne spusti v dolino. Nič resnega ne bo. Proti vrhu

Triglava že romajo. Mi pa v miru uživamo jasen razgled: vsa pot, ki jo bomo prehodili v naslednjih dneh, je pred nami. Sestopamo v sedlo med Stenarjem in Križem. Še na Križ gremo. Pot je razgledna, za nekatere kar preveč. Pa se bomo že privadili!

Čez Križ se nato spustimo ob zgornjem jezeru domov. Prav je imel Miro, ki je ves čas trdil, da mu je tabor zelo všeč, pa ne samo zaradi lepih gora, pač pa tudi zato, ker lahko od vsepovsod vidi posteljo in dom. Pa naš Miro sploh ni bil zaspanec!

Po kopanju v spodnjem jezeru se vrnemo in oskrbnik nas v zasedi pričaka z bogato večerjo: enolončnico, štruklji in jagodovim kompotom. Jaz pa sem vsem obljubil, da bodo na koncu tabora za pet do šest kilogramov lažji! Prav po strani me pogledajo in vse pospravijo.

O hrani bi sploh lahko spisal poseben članek. Pa ne bom! Naj vsak sam poskusi. Vem le to, da je pripadnik germanskega rodu po tem, ko je zagledal, kaj nam oskrbnik prinaša na mizo, postal stalni sodelavec kuharic.

KAJ JE POD KRIŠKIMI PODI?

Naslednje jutro smo se najprej ustavili tam, kjer lahko na skalah vidiš odtise, podobne kopitom. To so odtisi školjk. Ogled pa je tudi dober razlog, da ujameš nekaj sape. Potem je šlo kar lepo do sedla med Razorjem in Planjo, kjer nas pozdravi sonce. V dolini že nekaj časa žare kasarne, v katerih je sedaj Trentarski muzej

Malo krušljiv je tisti del poti od sedla do vrha Razorja. Svečano tiho smo hodili vse do vrha. Tam pa so se ponujali širni razgledi na dom pa na Stenar in Križ,

kjer smo že bili, pa na Jalovec, Mojstrovko, Ponce in Prisojnik. Sami drzni in lepi vrhovi.

Nazaj je bilo treba: do križišča in potem po zanimivih policah spet gor, na Planjo. Toliko vzdihovanja in hvale še nisem nikoli slišal. Na vrhu, ki ni nič posebnega, ko stojiš na njem, so Ongrčki izpeli svoje duše. Mogočni Razor v ozadju je bil odlična kulisa, triglavska neboglasnica pa je krasila revno podlago. In Utrujeni stolp je le še dodal k lepoti tega vrha, ki ga kolone planincev prav rade izpuste na račun višjega soseda.

Potešeni smo se vračali domov, nato pa k jezeru na kopanje in na dobro večerjo. Po večerji smo se še srečali s kozorogi, in sicer kar pred kočjo.

Vreme se podre. Iz doline prideta Gregor in Rudi; in Razor gresta. Mi pa smo mislili počivati! A ni šlo. Oskrbnik migogrede pove, da je v bližini tudi četrto Kriško jezero, ki ga je videl že Kugy. Brž smo na poti in se po policah in strmem bregu spustimo k jezeru pod kočjo. Po lahkem pečevju se vzpnemo do velike kotanje, polne snega. Sproti razlagam o gorskem cvetju in o številnih kraških pojavih-žlebičih, meandrih, stopničkah. V bližini jezera je jama, iz katere je slišati močno šumenje. Kakšna silna energija se pretaka pod Kriškimi podi! Jezero se je prikazalo tudi leta 1984.

Po policah in grapah plezamo sem in tja in opazujemo naravo. Počasi se naredi vreme.

Sklenem se povzpeti na Pihavc; oceniti moram namreč, ali je vzpon primeren za večjo skupino.

Silna melišča leže pod Bovškim Gamsovcem vse do zatrepja pod Pihavcem. Pozna se, da smo se kondicijsko že okrepili, zato po vodoravni poti kar tečem. Vzpon do škrbine me malo moti, vendar sem kmalu pod kaminom in jeklana pletenica me okoli roba pripelje pod navpičen del, ki je opremljen s stopnicami. Zavihtim se na prvo, drugo — in kmalu sem čez. Malce nerodno mesto za skupino je to, ker je nad tem delom naloženo kamenje po človeku neumljivem redu. Paziti bo treba!

Kmalu sem za robom in pred mano vstane Severna stena. Pogled, ki očara in prestraši. Kako strmo je od tu! Le brž na vrh, ki pa me preseneti s prostornostjo, čeprav od daleč Pihavc kaže svojo strmo in vitko podobo. Na melišču srečam še Biserko in Mirka, ki bosta ponovila mojo ogledno turo. Prav je tako! Lažje se bomo odločili za skupni vzpon.

ŠKRLATICA — KRONA TABORA

Popoldan gremo fotografirat planike. Vse polno jih je. Pozabimo na vse okoli sebe in šele mrzel veter nas opozori, da bo

nevihta. Zbežimo do kočje in uideemo neurju. Toda huda ura je že tu in po strehi ropota debela toča. Trske kar frče iz strehe, tla postanejo bela in stemni se. Divja jaga pa hitro mine in odvihra naprej. Pokaže se večerno sonce. Le planika in murka ob jezeru obležita v travi: razsekani na drobne koščke bosta postali del prsti, iz katere bodo zrasle nove planike.

Jutro ni vredno piškavega oreha. Pihava, megla drve čez dom. Upamo, da se bo zjasnilo. Ko pokuka sonce, se odločimo, da gremo na Bovški Gamsovec. Na poti proti vrhu so še celi kupi toče, na vrhu pa se nič ne vidi. Sestopimo, pri kočji pa se vreme spet popravi.

Jutro je spet mrzlo in lepo. Gremo na Pihavc! Polančevu pot smo zmogli in Pihavc nam ostaja v spominu kot lepa gora, čeprav ima za sosede še višje in močnejše. Lahko bi rekli, da ima Pihavc dušo. Zadovoljni počivamo na pomolu in se oziramo v njegove strmine. Z njim smo dopolnili še zadnji vrh v transversali okoli Kriških podov. Oskrbnik se veselo muza, ko nam izroči trinajst spominskih značk.

Iz doline pride Dulči. Z nami pojde na Škrlatico.

Šele ko se s Križa spustimo proti Bivaku IV na Rušju, postane pot za nas nova. Zato počitek dobro de, pa še kozoroge gledamo čisto od blizu. Za robom nas pozdravi še kozorogova mladina in popotnica za Škrlatico je polna.

Markacije nas vodijo čez strma melišča proti Dolkovi špici. Korak je lahkoten in spreten. Vsem se pozna, da že teden dni živimo v gorah. Pri Rdeči škrbini odložimo nahrbtnike in splezamo na Dolkovo špico. Lep vrh je to, toda vidi se, da tod roka markacista že dolgo ni risala rdeče belih znamenj.

Kar naenkrat smo v Dolcih. Odložimo odvečno opremo, potem pa gor, v skale in kline. Prav hitro smo na vrhu.

Škrlatica je gotovo krona našega tabora. Škoda, ker je treba spet dol. Večerjo sicer še ujamemo, toda kočja je nabito polna in iz dveh sob se umaknemo v eno, nato pa v kočji opravimo še poslovljni večer.

Jutro je lepo, kot je navadno na Kriških podih.

* * *

Čez en mesec stojim s prijatelji na Jalovcu. V lepem, jasnem dnevu se oziramo proti Kriškim podom. Nič se jim ne pozna, da smo cel teden vasovali v gorah nad njimi. Še lepši se nam zde. Prešine me preprosta resnica: tisti trenutek, ko stopiš na vrh gore, izgine njena podoba; v dolino moraš, da jo spet zagledaš kot celoto in znova postane zate neubranljiv izziv.

PREDLOG ZA IZLET NA GORO, KI JE HRIB

ZAKLADI IN GRADOVI OKOLI KRVAVICE

BOŽO JORDAN

Krvavica je hrib (zapisano tudi gora) kopeaste oblike. Od Pihelbirta ob glavni cesti Šempeter—Vransko gremo na jug čez Ojstriško vas, Tabor in Loke do zaselka Ojstrica (5 km). Na kraju trinadstropne graščine (poznejša je služila tudi izobraževanju!) pod sedaj zaraščenim Kukenbergom (556 m, grajsko opazovalnico, Guckenberg) stoji le skromna uta za zavetje čakajočim na delavski avtobus; redni redko na dan pripelje le do Tabora, zato pa je pri Pihelbirtu na vsako uro (avtobusno postajališče »Tabor K«), vendar ni

nujno, da vsak ustavi. Ohranjena je dragocena grafična podoba graščine (izdelal jo je Josip Kuwassek po letu 1840), ki so jo prenesli v kamnotisk za Lamplovo založbo. Ti litografski listi — bilo jih je 111 — so že takrat propagirali zanimivosti in lepote krajev, med njimi tudi to romantično dolino.

Z Ojstrice (400 m) pelje gozdna cesta ob Suhem potoku na Presedle (740 m), menda po stari trasi rimske ceste, ki je prišla sem iz Trojan čez Šentgotard. No, če je bilo to prevozno in prehodno že takrat, ko ni bilo občinskih meja, je seveda zadnje čase za silo tudi do Volčjih jam. Tu

Smrt ustvarjalca gorniške zgodovine

Po hudi bolezni je 4. julija 1988 v Ameriki umrl Fritz Wiessner, eden od najbolj vsestranskih alpinistov, častni član avstrijske in ameriške planinske zveze, UIAA in drugih planinskih organizacij. Njegova 70-letna alpinistična kariera je pravi fenomen.

Rojen februarja 1900 v Dresdnu v Nemčiji se je izučil za drogerista. V poznih dvajsetih letih se je izselil v Ameriko, leta 1935 dobil ameriško državljanstvo in ustanovil Wiessnerjevo družbo, ki se je ukvarjala z izdelavo in mednarodno trgovino smučarskih maž.

Na alpinističnem področju se je prvič izkazal v svojem Elbsandsteingebirge, ko je leta 1920 in 1921 opravil vrsto težavnih vzponov na različne vrhove.

Sredi dvajsetih let je plezal tudi po nekaterih stenah v Dolomitih. V Ameriki ga med drugim omenjajo, ker je kot prvi priplezal na Mount Waddington (Mystery Mountain, 4017 m) leta 1936 v 23 urah nepretrganega plezanja in ker je prvi prosto preplezal Devil Tower leta 1937. Ko je pogosto obiskal Evropo, je v vseh teh letih stopil na vrhove vseh štiritisočakov v Alpah in na večino tistih, ki so višji od 3500 metrov. Največja priznanja pa je dobil zaradi svojega plezanja na Nanga Parbat leta 1932, ko je prišel do višine 6940 metrov, in na K-2 leta 1939, kjer je v dramatičnih okoliščinah priplezal do višine 8300 metrov. Njegova knjiga »K-2, tragedija in zmaga na drugi najvišji gori sveta«, ki je izšla leta 1955, je pomemben prispevek k literaturi o Karakorumu.

Wiessner je bil prvi, ki se je malone po vsem svetu loteval težavnih smeri. Leta 1940 je »raziskal« Shawangunks, eno od napomembnejših plezalskih območij na vzhodu Amerike. Njegovo etično plezanje je vseskozi veljalo za najvišji standard in tako se ga je prijel ime »oče« modernega prostega plezanja v skali, ki ga je razvil v Ameriki, potem ko je tam uporabil izkušnje iz Elbsandsteina. Ko je bil že star 85 let, je obiskal stolpe peščenjakov nedaleč od Dresdena in je tam splezal kar težavne smeri. Kot delegat Amerike v UIAA je dal velik prispevek k določitvi težavnostne lestvice UIAA, sodeloval pa je tudi v komisiji za varnost te mednarodne alpinistične organizacije.

Z njegovo smrtjo se je končalo eno izmed poglavij v svetovni gorniški zgodovini.

Józef Nyka

lahko mirno zaviješ z rimske ceste na Prvine (Dom ZB, smučarska vlečnica, vikendi), pa naprej peš do planinskega doma dr. Franca Goloba na Čemšeniški planini. Na desno po rimski cesti pa te lahko zva-bijo trojanski krofi.

SPOMIN NA VERONIKO DESENIŠKO

Ojstriška gosposčina je obstajala že pred letom 1288 in je bila dedna last žovneških gospodov. Leta 1462 je bilo tu deželno sodišče, ki je delovalo do začetka 19. stoletja. Leta 1635 so se uprli tlačani v širšem območju, leta 1650 pa le domačini. Asfaltno cesto do Ojstrice so dobili šele leta 1974.

Ko stopamo po gozdni cesti, pozabimo na označen odcep za vzpon na Sedlo (565 m) in skozi okno na vrh Krvavice, pa gremo kar do Glažute (zapisano tudi Blažuta). V začetku 19. stoletja je tu postavil steklaro graščak Ivan Senčar. Nekaj izdelkov je baje v Celjskem muzeju. Sledov

steklarne ni več, razen nove gozdarske bajte. Pogled uide na koničast vrh — Stari grad (636 m). Zgoraj na cesti za zavojem sta napis in markacija do grajskih razvalin. Tu naj bi leta 1428 končala življenje Veronika Deseniška, ko naj bi se utopila v kopalnici ali potoku; Suhem ali Ojstrici, tega ljudsko izročilo ne pove.

Le kake četrte ure hoje smo porabili do Glažute, ko zavijemo levo po neoznačenem kolniku proti Slaničarju. Med vzpenjanjem je lep pogled na Krvavo skalo, kot se imenuje skromno rdeče ostenje Krvavice, kjer se včasih podi par gamsov. Pod njo je rastišče tis, ki so ga predlagali za zaščito. Nad Slaničarjem stopimo na gozdno cesto, ki se odcepi od one na Presedele, drži čez sedlo med Šijo in Krvavico ter se spusti v Tesen graben. S sedla, kamor lahko pridemo po gozdni stezi pod Krvavo skalo mimo tis, je le kratek skok prav na vrh. Prvič so na njem postavili škatlo z žigom in označili pot planinci PD Vransko-Tabor.

NAMERNO PROŽENJE PLAZOV

V »Internationale Seilbahn-Rundschau« 3/1988« poročajo o 6. avstrijskem seminarju za namerno proženje snežnih plazov. Gre za temo, ki zadeva tudi prizadevanja naše Gorske reševalne službe, saj je v Sloveniji prav GRS uvedla to vrsto varstva organiziranih smučišč na Zelenici in Kaninskih žičnicah pa še na nekaterih žičnicah in za zavarovanje cest. Iz referatov in razprav povzemamo nekaj misli, ki so zanimive tudi za naše razmere.

Ob namernem proženju plazov na območju žičnic je treba poskrbeti, da na ogroženih smučiščih ne bo ljudi. Ponekod si pomagajo na zelo preprost način — z zaporo proge, vendar zmaguje mnenje, da samo to ni dovolj in da bi morali smučarji biti o teh posegih obveščeni že ob prihodu na smučišče. Zanimivo je še, da večina podjetnikov tudi ne odobrava nameščanja oznak o namernem proženju plazov nasploh. Opozorilo naj bo postavljeno le tedaj, ko je to zares potrebno, v tem primeru pa je najboljše opozarjati na postajah žičnice oziroma s tem, da občasno prekinemo prevoz gostov v ogrožene predele, saj naj bi ti bili nedostopni že zaradi spontane nevarnosti snežnih plazov.

Direktor Air-Zermatt AG je poročal o prizadevanjih za namerno proženje plazov s pomočjo helikopterja. Ta način je sicer že uveljavljen, gre pa za to, da bi helikopter na poletu lahko v eni sami akciji sprožil več plazov. V imenovani družbi

so razvili nekakšno 18-cevno »katjušo«. Namestijo jo pod helikopter, zelo preproste rakete spuščajo iz cevi z elektromagnetno napravo iz kabine. Ob izstrelitvi uporabljajo počasi gorečo vrstico, potezni vžigalnik in detonacijsko vrstico. Poskrbljeno je tudi za varnost helikopterja, saj ta nevarni tovor ob zasilnem pristanku lahko odvrže.

Zanimiv predlog je sprožil dosti pomislekov; mnogim se je način proženja zdel preveč zapleten (žal pa marsikje ne mislijo tako prizadeto na varnostnike, ki se peš in s smučmi prebijajo v območje napok v času, ko groze plazovi in osebno nameščajo mine). Direktor železnice Corvatsch-Bahnen AG iz Švice je opozoril na plazove, ki se ob namernem proženju sprožijo proti želji varnostnikov, spontano, in povzročajo škodo. Kar zadeva utemeljenost namernega proženja plazov, pa direktor meni takole: »Ni dovolj, da metodo poznamo, treba jo je tudi izvajati«, in še: »Gostu moramo omogočiti, da se vrne v dolino cel in živ.«

Karl Getsberger, diplomirani inženir, direktor sektorja pri Gewerbeaufsichtsamt München-Land, je v svojem referatu obdelal nesreče in probleme, do katerih pride pri namernem proženju plazov. Obravnaval je zlasti nesreče pri postavljanju in upravljanju žičnic in težave s pripomočki za proženje min iz helikopterja.

Bogata razprava je potrdila mnenje, da je pri namernem proženju plazov še veliko negotovega, kar bo treba čimprej rešiti; kaže, da niti oblast, niti interna navodila in smernice za delo še niso rekli zadnje besede.

P. Šegula

Skromna višina le nekaj nad devetsto metrov pa vendarle ponuja lep razgled. Če imaš srečo, vidiš Julijce, Savinjske, Menino, Dobroveljsko planoto, Goro Oljko, dolino s posejanimi naselji in hmeljskimi žičnicami. Pred nami je na vzhodu gola plat Velike planine — Krežetova planina. Pred njo je značilna Gunova glava (926 m) z ostanki domačije Zg. Kreže, preval z Gunovo domačijo in naprej Kisovec (1021 m), Javor (1131 m), pa še kaj. Ko gledaš pobočje Kisovca, opaziš na njem brunarico Ferralita; tam drži mimo Z in TV pot na Vrhe (prej Sv. Lenart, 891 m). In če verjameš topografski karti, je vzhodno pod brunarico planinski dom. V resnici je to Krvavičnikova domačija (850 m; Vlado Habjan: Usoda Krvavičnikovih pobov, PV 1962/159). Na karti (obč. Žalec, Zagorje, Atlas Slovenije) pa je to Krivičnik. Zadnji dve imata zapisano tudi domačijo Zajc. Ta je sedaj prenovljena v planinsko kočjo in jo z vrha Krvavice ni videti.

LAČEN STUDENEC IN NJIVA PEKEL

Vrnili smo se z vrha na sedlo. Ko se spuščamo po cesti, se oko upre v jame na vzhodni strani Krvavice, ki hranijo ogromne zaklade suhega zlata in so menda dajale zavetišče razbojnikom. Zakladov preboldski jamarji še niso našli, v jamah pa so že bili.

Z zavoja moramo na stezo po smrekovem gozdu: vsaj tako naj bi pokazala markacija. Ob stezi opazimo razvaline kamnitih zgradb. Gozdni delavci zadnjega lastnika gozdov ostriške gosposčine Petra Piussija so imeli tu do zadnje vojne bivalne prostore za sebe in konje. Od malice so si prihranili kožo od slanine, s katero so si brez težav spravili smolo z rok.

Ko stopamo nad povirjem potoka Tesen, je blizu domačije — kočje izvirek »Lačen studenc«. Pripoved pravi: če si se napil te vode, si dobil tek. Blizu tega je tudi njiva, na kateri je bilo vroče kot v peklju; oprijelo se jo je ledinsko ime Pekel. Z nje je pogled prav na krvaviške luknje.

Zajčeva kočja (742 m) je še ohranjena in je sedaj last planinskega društva Tabor. Tako je oteta propadnanju. Nesojeni lastnik te posesti nam je povedal, da jo je njegova teta prodala za tristo jurjev. Sto od teh jih je dala župniku, da opravi pošten pogreb obeh, ostalo je dala bratoma.

Žal je šla prenekatera posebnost in podrobnost o Krvavici, njenih luknjah in zakladih v pozabo. Teta mu jih ni mogla povedati ob zimskih večerih na zapečku, ker ga ni bilo; služil je vojake. Namesto domačije je naš sogovornik prevzel vodstvo enega od najmlajših planinskih društev v Savinjski dolini.

SPOMINI PLANINSKE KUCHARICE

SVALJKI IN VISOKI GOSTJE

IVANKA KOROŠEC

Narasla Bohinjka kipi le nekaj korakov od hiše. Skozi kuhinjsko okno opazujemo razpenjeno, motno, blede zeleno brzico, ki kdaj pa kdaj prinese kakšen kol, odlomljen latnik ali ranto. Sreča, da je most obnoven. Še lani so deske na njem škripale in ropotale, če je le kdo zapeljal čez nje. Če je šla samo Cajzova mati s svojo garo na polje na drugo stran, je bobnelo, kot bi peljal čez most tank. Lani pa so ga popravili.

Gospodar Slavko Sušnik je pripovedoval, da je januarja 1939 Bohinjka strašno narasla. Še zjutraj je stal z vaškimi otroki na mostu in gledal deročo reko, čez eno uro pa ga je moč vode spodjedla in odnesla. Bohinjka je prestopila bregove in zalila vas Savico. Njihova hiša, prva pred mostom, je ostala suha in nepoškodovana; na dvorišču so iz gnoja in peska napravili pregrado in voda ni prodrla skozi. Le v zadnji hiški, kjer je ležala mati v porodni postelji z dojenčkom, je prišlo nekaj vlage v tla. Tam je hiša še danes vlažna. Mnogo drugih hiš pa je voda poškodovala in zalila hleve, kleti, važe in druge prostore.

STRAH PRED KAZNIJO

Taki spomini spodbudijo tudi druge, da se povrnejo v stare, zlate čase. Nekoč je bilo ...

Dež pa se zliva vedno huje, nese ga po strani prav v okenske šipe.

Metka Odar, doma iz Češnjice, je danes na obisku pri Sušnikovih in pripoveduje: »Na Kredarici sem bila za pomožno kuharico. To je bilo še tedaj, ko je tam stala kapelica. Bila sem mlada in neizkušena. V dom je prišla večja skupina planincev in zaželeli so si krompirjevih svaljkov. Z vso zagnanostjo in potrebno učenostjo sem se jih lotila: zamesila sem testo, napravila svaljke in jih zakuhalo v vrelo vodo. Tedaj pa sem vsa zaprepaščena opazila, da svaljki razpadajo in da niti eden ne bo, kot je treba. Odstavila sem posodo na kraj štedilnika in se v hudem strahu šla skrit v klet. Bala sem se, kaj bodo rekli gostje in kaj kuharica.

V kleti smo imeli imeli veliko cisterno za vodo, ki je bila tisti čas popolnoma prazna. Počepnila sem vanjo, naslonila brado na kolena in ovila z rokami krilo okrog sebe.

Sveta nebesa, kaj bo!? Prav treba mi je bilo tega, sem premišljevala. Mar bi ostala v dolini in ne bi se mi zgodilo, kot se mi zdaj. Sedaj pa imam! Osratomila in osmešila se bom in hrup bo, da bo slišati prav domov v Bohinj. Kje bom po vsem tem še dobila službo? Vsak bo rekel: Kaj bi s tako, ki še krompirjevih svajlkov ne zna skuhati!

Slišala sem ljudi, govorjenje, smeh in pe-tje. Slišala sem tudi kuharico, ki me je na vse pretege klicala. Odprla je celo vrata v klet, prištorkljala je dol, odlagala je prazne steklenice, govorila sama s sabo, nato pa odšlebedrala nazaj.

Kakšne muke sem prestajala! Minute so se vlekli kot ure, ure kot meseci. Nisem vedela, kaj naj storim. Ali naj se ponoči, ko bodo vsi spali, splazim ven in zbežim domov? Ampak ponoči? Nemogoče, s Kredarice že ne. Do jutra bo treba počakati. A do jutra je bilo še daleč.

Od čepjenja v cisterni so mi začele dreveneti noge, bolela so me kolena in kolmolci. Oglašati se mi je že začel želodec, usta so se mi lepila od žeje.

Ko je zgoraj vse potihnilo, sem se kot največji grešnik splazila iz kleti. V kuhinji pa me je čakala kuharica, da sem se je prestrašila kot duha.

»Saj sem vedela, da se boš od nekod prikazala!! Kaj pa te je pičilo?«

»Kaj ste dali jest gostom?« sem s strahom vprašala.

»Svajke vendar! Saj so jih naročili in menda ne boš rekla, da si pozabila, da si jih še ti sama skuhal.«

»Toda — ali se niso čisto razkuhali?«

»Kaj pa še! Malo bolj mehki in drobljivi so bili res, pač nismo v hotelu Waldorf Astoria. Popražila sem drobtine, jih zlila vsakemu zajemalko na krožnik in — vse so pojedli.«

»Jaz pa sem prestajala take grozne skrbi zaradi teh svajlkov!«

»Le zakaj?« je rekla kuharica. »Če se ti kdaj kaj ponesreči, kar korajžno povej vsakomur, naj bo še vesel, saj tako vidi, da delaš. Kdor pa ne dela, tudi grešiti ne more!«

Namazala mi je velik kos kruha z zaseko in medtem ko sem jedla na klopi v kuhinji, je ona pomivala posodo. Pod njenimi rokami so se lonci, žlice in zajemalke naposled zmirili in pokrila jih je s čisto kuhinjsko krpo.

»Zdaj pa spat!« mi je velela in nato dodala hudomušno:

»Z lojtro se pokrij, če pa ti bo prevroče, en klin izbij!«

NESPOZNAVNI FUNKCIONAR

Bohinjka se je belo penila in preraščala svojo strugo. Dež je še vedno lil, mi pa smo bili zazibani v prijetno razpoloženje, ki ga zbujajo taki spomini.

»Naslednja leta sem bila kuharica na Komni. O, nič več se mi ni dogajalo, da bi mi svajlki razpadli. In četudi bi mi — bila sem že dovolj samozavestna, da me nobena stvar ni mogla vreči več iz tira.

Nekega dne konec aprila tistega davnega leta sta bila v domu na Komni samo dva gosta. Bila sta prikupna možaka, od sile priljudna in zabavna. Ker nismo imeli nobenega pravega dela, smo zvečer uganjali norčije, da se je dom tresel. Bili smo rihtarja in ko je prišel na vrsto eden od možakarjev, smo tolkli po njem, da je kar zvenelo. Udarila sem ga tudi jaz, da me je zapekla roka in ko se je ozrl, je po bolečem izrazu v mojih očeh najbrž uganil, da sem bila jaz tista, ki ga je mahnila. Vendar je viteško pogledal drugam in pokazal na nekoga drugega.

Poleti pa sem delala v Mladinskem domu v Bohinju in imeli smo na novo opremljeno kuhinjo. Prvi smo imeli položen ultrapas, močan, rumenkast in svetleč je bil.

Takrat se je razširila vest, da bo po končanem seminarju, ki je bil v domu, prišel na ogled nove kuhinje nekakšen visok funkcionar. Čistili smo, da se je vse bleščalo, drgnili štedilnik in ribali ploščice na tleh, oblekli smo sveže oprane bele halje in si nadeli bele čepice, ki jih sicer sploh nismo nosili. Pričakovali smo ta visok politični obisk s spoštovanjem in bojznijo, ki ji danes težko najdeš para.

Naposled je bilo vse pripravljeno. Stali smo ob štedilniku v svetleči se kuhinji v ravni vrsti kot domine. Vrtnice, ki smo jih zjutraj postavili na pult, so že začele veneti v sopari in vročini.

Visoki obisk je končno prišel. Bilo jih je več, tako da niti nisi vedel, kdo je kdo. Bila sem malce razočarana, saj sem pričakovala, da pride najmanj Kardelj. A od vseh, ki so se pririnjili v kuhinjo, sem spoznala le nekoga. Nihče drug ni bil kot tisti, ki smo ga s takim veseljem spomladi tolkli tam gori na Komni.

»Kaj pa ti tukaj? Ali nič več ne biješ rihtarja?« me je smehljaje se ogovoril.

»Zdaj ne,« sem odvrnila in mu gledala prek rame, kje neki je vendar glavna oseba in kdo neki bo še prišel. »Zdaj čakamo neko visoko živino. Ko odidejo, pa lahko takoj začnemo...«

Upravnik mi je zadaj mahal in dajal nekakšna čudna znamenja, pri tem se je držal, kot bi požrl še živega polža in tudi kuharica in drugi moji sodelavci so me gledali kot zadnjič torto iz šestdesetih jajc, ki se nam je popolnoma ponesrečila.

»Tovariš sekretar, izvolite naprej...« je rekel nekdo iz njegovega spremstva.

Šele tedaj se mi je posvetilo, koga imam pred sabo. Zardela sem kot paradiznik, on pa se je krohotal, da je kar odmevalo po kuhinji...«

Z Metko smo se smejali tudi mi. Zunaj pa je še vedno deževalo.

HUMORESKA PLANINSKEGA VESTNIKA

STOGLAV

FRANC TEMELJ

Nad idilično gorsko pokrajino je kípela v nebo gora vseh gorá, imenovana Stoglav. Ondotni prebivalci so jo občudovali z navdušenjem in strahom, saj so verovali, da je na njej domovanje bogov, ki jim krojijo usodo. Ker je bila ta usoda teh ljudi bolj bridka, kot bi smela biti, so se nekega dne odločili, da stopijo do bogov na Stoglav. Toda bolj ko so hodili, manj je bilo božanskega: samo v nebo štrleče kamenje in ogromne količine megle, ki jim je zakrivala pot. Zato je minilo precej časa, preden je stopila človeška noga na vrh Stoglava.

Ker so se jim bogovi umikali vedno višje, so potem častili Stoglav kot narodni simbol in vsak je želel priti na njegov vrh. Zato so nanj napravili poti, v skale vklešali stopnice, postavili ograje in okrepevalnice s prenočišči. In ljudstvo je pod geslom »Kdor še ni bil na Stoglavu — ta ne pripada mojemu narodu« začelo množično oblegati vrh Stoglava.

Da bi dokazal svojo naklonjenost bralcem in svoj patriotski čut, je vodilni časopis, ki je izhajal v deželi pod Stoglavom, razpisal akcijo Naše bralke tri — na Stoglav po nove moči. Odziv je bil velik in samo tiste tri, ki so najbolj poznale vladne funkcionarje, so bile izbrane. Akcija je potem na široko odmevala v vseh sredstvih javnega obveščanja.

Ker pa je v deželi vladala emancipacija, je najpomembnejša organizacija, brez katere dežele pod Stoglavom sploh ne bi bilo, takoj poslala tri svoje moške člane na Stoglav. To najpomembnejše dejanje organizacije so ovekovečili s posebnimi ploščami ob poti in časopisje je zopet na široko poročalo.

Da pa tudi ostali vzponi ne bi ostali neopaženi, so vrli narodnjaki začeli nositi na Stoglav najrazličnejše stvari: lestve, trobente, gasilske cevi, kolesa, mopede, sode vina... Večji je bil predmet, ki ga je posameznik nesel na vrh, večji je bil potem članek v časopisu.

Gospodarstveniki so že videli, kako bodo služili, ko bodo na vrh Stoglava speljali železnico. Toda še preden so napravili načrte zanjo, so zaradi nerentabilnosti ukinili še tisto, ki je vozila do njegovega vznožja.

Ko je ljudem zmanjkalo idej, kaj še vse početi s Stoglavom, se je nekdo domislil in z njega odnesel domov nekaj kamnov in si pred hišo postavil miniaturni Stoglav.

Kmalu je to storil še sosed, sosedov sosed... Kmalu so se začeli vsi obiskovalci Stoglava vračati z njega s polnimi nahrbtniki kamenja.

»Tako je prav!« so menili možje, ki so vladali deželi pod Stoglavom. »Naj si postavljajo miniaturne Stoglave, ne pa da nas vsak dan morijo in nas prosijo za dovoljenje za postavljanje hiš.« V dogajanje se je zopet moralo vključiti časopisje z akcijo Za okras vašega vrta — skala s Stoglavega hrbta.

Po prej cvetočih vrtovih so kmalu začeli cveteti kupi kamenja, Stoglav pa se je vidno nižal. Na koncu akcije je bila nekoč cvetoča dežela pod Stoglavom videti kakor velik kup kamenja, na kraju, kjer je kípel v nebo Stoglav, ponos dežele, pa je bila velika kamnita plošča, ki je spominjala na pokrov sarkofaga.

odmevi

40-LETNICI PD BLED NA ROB

V PV 11/88 je bil objavljen članek Dragice Manfreda ob 40-letnici PD Bled. V pogovoru z novinarko se je predsednik blejskih planincev Janez Petkoš neargumentirano in žaljivo obregnil ob Triglavski narodni park. Prav je, da bralci PV zvedo tudi naše pripombe na omenjeni pogovor. O TNP je tov. Petkoš med drugim vedel povedati tole:

»Toliko bolj smo bili ob praznovanju 40-letnice društva razočarani, ker se našemu veselju ni pridružil vodstvo Triglavskega narodnega parka, čeprav naj bi imelo isto poslanstvo kot mi... itd. Kot državna institucija se je TNP odmaknil življenju v svojem okolju, problemov se loteva sam zase in po birokratskih poteh, postal je spolitiziran predstavnik te naravne lepote. Niti kadrovska zasedba TNP ne zagotavlja potrebne biološke in ekološke strokovnosti, ki je osnova za resno delo take institucije.«

In tako naprej v tem slogu.

Ne glede na to, da je naše delo javno in da ga ima vsak pravico soditi po svoje, so izjave tov. Petkoša o naši spolitiziranosti, nestrokovnosti in odtujenosti skrajno žaljive, zlonamerne in neodgovorne. Za tako hude trditve, celo obtožbe, je treba navesti dokaze, tov. Petkoš! Korajžno opletanje z dražljivim obrekovanjem, kar ljudje radi berejo, nikakor ni v čast predsedniku nekega planinskega društva. Naj-

manj pa tako početje sodi v praznovanje 40-letnice.

Pa dolijmo čistega vina! Na proslavi 40-letnice PD Bled je bila predstavnicu uprave TNP. Tov. Petkoš jo je gotovo videl, zato ni razumljivo njegovo »razočaranje«, ker TNP ni sodeloval na proslavi. Njegovo razočaranje pa sploh ni iskreno, saj je v isti sapi zilil toliko podcenjevanja in razvrednotenja našega dela, da njegova želja o skupnem veselju z vodstvom TNP izzveni malo groteskno. Kako je z iskrenostjo o skupnem veselju, če naj bi pri tem veselju sodelovali ljudje, ki jih ima tov. Petkoš za odtujene, zbirokratizirane, spolitizirane in nestrokovne?

Ne domišljamo si, da je naša kadrovska zasedba idealna. Toliko manj bi si upali soditi o pravih kadrovskih zasedbah drugih delovnih in strokovnih organizacij. Glede naše biološke in ekološke strokovnosti oz. nestrokovnosti tole: na tem področju delajo štirje strokovnjaki z visokošolsko izobrazbo in z desetletnimi izkušnjami. Dodatno temu naj povemo, da pri delu za varstvo narave v TNP vključujemo vrsto strokovnjakov iz pristojnih zavodov za varstvo naravne in kulturne dediščine ter drugih znanstvenih inštitucij v Sloveniji. Oceno o strokovnosti ali nestrokovnosti našega dela prepuščamo zato strokovnim inštitucijam, nikakor pa za tako oceno ni poklican tov. Petkoš. Bralcem PV želimo povedati, da tov. Petkoš gradi po našem mnenju svoje ocene tudi na dejstvu, da se je pred časom zanimal za službo pri TNP, vendar pri tem ni uspel. Ali bi bila biološka in ekološka strokovnost zagotovljena, če bi jo kadrovsko zasedel tov. Petkoš?

Zelo slabo spričevalo za 40-letnico planinskega društva je dejstvo, da mora društveni predsednik bilanco 40 let napolniti s posmehovanjem in poniževanjem druge organizacije. TNP deluje v prenovljenem obsegu šele sedem let in ni imel prav nobenega vpliva na uspešnost ali neuspešnost PD Bled. Zato se nam tak način praznovanja zdi nevreden resne obravnave.

Triglavski narodni park

NAJ ŽIVIJO – VSI!

Včeraj sem po pošti prejel deseto številko letošnjega Planinskega vestnika. V njej je resnično veliko zanimivih člankov, ki jih lahko preberem z velikim zanimanjem (ne samo zaradi »samovšečnosti«, ker je tu tudi moj sestavek o velikem Mallem princu). V tem pismu bi se ustavil le pri vprašanju o varstvu narave in mojem pogledu na to.

Zbodle, skoraj prizadele so me besede iz odstavka, prevedenega iz »Frankfurter

Allgemeine Zeitung«, kjer pišejo o Messnerju:

»Taisti Messner, ki se tukaj bojuje za nedotaknjeno divjino (gibanje »Mountain Wilderness« — gorska divjina), pa tam tudi pomaga v boju za še višje turistične številke. Ob tem se spomnimo komedije Arthurga Schnitzlerja, v kateri nastopata zavzeta in izvrstna novinarja, ki prelivata svojo strast in znanje v uvodnike: eden dela s prepričanjem za konzervativni, drugi za napredni časopis. Na koncu šefi zvedo, kakšni kači so redili na svojih prsih: gre namreč za enega in istega človeka.«

Reinholda Messnerja osebno sicer ne poznam in ga najbrž tudi nikoli ne bom, tisto malo, kar vem o njem, pa sem prebral v različnih člankih, ki pišejo o njem, in v knjigah, kjer Reinhold piše o sebi. Pri tem moram reči, da mi njegov način pisanja ni všeč, ker v njem preveč poudarja sebe, svoj veliki Ego, kar ne more biti ravno objektivno merilo za sodbo o nekem človeku. Kljub temu pa si ne pustim omajati svoje sodbe o njem, ki sem si jo zgradil v zadnjih dveh letih.

Višje turistične številke? Mar ni nihče pomislil na to, da se taisti Messner, ki se tam bojuje za višje »turistične številke«, bojuje tudi za to, da bi te-iste »turistične številke« naučil tudi tega, kako naj se obnašajo v naravi, da se bodo lahko »šte-le« kot del narave?

In že smo pri posameznikih in množici. Miha Kuhar v svojem pismu »Nismo grešni kozli!« pravi, da so pred leti v Osp zahajali samo posamezniki, ki da z množico nimajo ničesar skupnega. Res ne? Ali množic res ne bi bilo, če ne bi bilo posameznikov, ki bi jim sledile?

O pticah in nasploh naravi v Ospu tu ne bi govoril, ker imam za to kot »faliran« študent biologije verjetno premalo osnove (?). Rekel bi le to: pred leti sem pripravljaval plezalski vodniček za Ospi in Črni kal, pa sem vse skupaj zaje... V Ospu me je »prehitel« nekdo drug. Zdaj vidim, da sem morda ravnal pravilno. Nisem si namreč hotel pozneje, ko bi se zaradi tega na Črni kal in v Osp zgrnile »množice«, očitati, da je propadanje okolja, ki nujno trpi zaradi neozaveščenih množic, moja krivda. Mihi Kuharju bi dal v premislek le to: Saj ni nujno, da ptiču porineš roko v gnezdo in mu vzameš jajce, moti ga že to, če te vidi plezati dva, tri, deset, petdeset metrov stran od svojega gnezda.

Rekel sem, da narava trpi zaradi neozaveščenih množic, ki sledijo posameznikom in za seboj pustijo v naravi tisto, kar so prinesle s seboj in česar niso porabile. Množice imajo v sebi veliko dobrega (saj smo ljudje navezadnje socialna bitja), žal pa naredijo tudi več slabega. Zakaj? Ker so neozaveščene! Pri ozaveščanju teh množic pa spet lahko največ naredimo ozaveščeni

posamezniki, med katerimi sta tudi Reinhold Messner in Miha Kuhar, ki po moje znata gledati tudi s srcem, kakor je Lisića rekla Malemu princu.

Na koncu naj dodam geslo, ki sem ga zapisal že nekje drugje:

Naj živi alpinizem!

Naj živijo tudi bitja, ki jih alpinizem posredno ali neposredno ogroža!

Živi pa naj tudi Reinhold Messner.

Za vse je na tem svetu zadosti prostora. Seveda, če nismo ljudje prepričani, da smo mi (in samo mi) »krona stvarstva«, ki lahko počne vse, kar se ji zljubi.

In ne nazadnje: Naj živi tudi Planinski vestnik, najstarejša slovenska revija, ki je iz številke v številko mlajša!

Peter Čížmek

UGOVARJAM IN NASPROTUJEM!

Sem odločno proti! Dvakrat, trikrat, sto in še -krat! Proti čemu? Proti temu, da naše glasilo postane glasnik lovcev. Oni imajo svojo revijo in naj se v njej postavljajo s svojimi strastmi. Vem, da so med našo planinsko srenjo tudi člani zelene bratovščine, vendar pa naj kljub temu Planinski vestnik ostane le naše glasilo. Brez pušk in smrekovih ali borovih vejic živalim v slovo od njihovega naravnega okolja in življenja.

Ta moj ugovor se seveda nanaša na članek Po prskača, objavljen v PV 11/1988 na strani 497.

Janez Lončar st.

iz planinske literature

Čudoviti Steletovi fotografski albumi

Čeprav smo v zadnjih dveh desetletjih na Slovenskem dobili več fotografskih albumov na planinsko temo, ki so jih prispevali taki avtorji, kot so prof. Janko Ravnik, Jaka Čop, Joco Žnidaršič, Peter Janežič in še drugi, pa tudi turističnih albumov in zbornikov več avtorjev, je prinesel France Stele, samorastnik in samozaložnik, kot prefinjen občudovalec lepote v gorah svež veter izpod Grintavcev, kjer je doma in od koder je tudi večina fotografij iz njegovih treh samostojnih albumov: Grintavci (DZS Ljubljana, 1983), Triglav in Nalivi svetlobe (samozaložba 1988).

France Stele si je za fotografsko izražanje izbral črno belo predstavo motivov, rekli bi klasiko, za katero so stari mojstri

kamere menili, da je bolj izrazna in da lepše podaja avtorjeva občutja, skratka, resnico krajine.

Naš avtor iz preproste naravne oblike, naj bo značilen kamen, let kavke, simetrija oblaka z ostrico gore in še v mnogočem ustvari pravo Minattijevo vzdušje »nekoga moraš imeti rad«. Na to intimno temo slika France Stele na svojih poteh po gorah — in vse to lahko najde prav vsak v gorah, če se le potrudil. Prav ta pristopnost k vsemu, kar vidi s svojim očesom France Stele, vpliva simpatično, prav lju-beznivo, deluje vzgojno, ker nas uči opazovati naravo v njenih podrobnostih.

Umetnost je, če kdo v slikanju majhnega in neznanega ustvari veliko vizijo simbola lepote, vendar zna hkrati upodobiti vso raskavost življenja ali trpkost boja za preživetje v gorah.

Steletovi albumi so za opazovalca dinamika in statika obenem. V njih se premenjavajo oblike in kompozicije, včasih tudi huščne senca v svetlobo ali pozira živo bitje, priča kulturna dediščina človeka v gorah. Na vsak način sta človek in gora v ravnotežju, čeprav imam vtis, da ima Stele goro in tvar za osnovno izročilo vseh albumov.

Vendar Stele ne mesi le skale v značilnih podobah gor, s fotografskim aparatom rad poseže tudi po mehkih oblinah snega v gorah. Pozna se mu, da je v obojem doma poleti in pozimi kot gornik in fotografski umetnik. Njegov očrt življenjepisa nas pouči, da so ga fotografske dozorelosti izučile gore, ne natečaj in kolajne, in ga pripeljale k svobodi ustvarjanja.

Menda sta edine pohvalne besede v uvodu k Steletovim albumom napisala France Zupan za Triglav in Stanko Klinar za Nalive svetlobe, oba na enaki ravni, kot odsevajo naše gore iz Steletovih slik. Tudi spremno besedilo posebej v Nalivih svetlobe je uglašeno na razpoloženje, vsak citat zase je dragocenost za premišljevanje, doma in za večerne ure ob luči in nočni tišini, da Steletova slika in citati dosežejo pravo veljavo v nas.

Prav je, da je avtor pomislil tudi na prevodne podnaslove v svetovnih jezikih. Naj svet ve, kakšen rod biva tod, kako sozvočno čuti narod s svojimi gorami. France Stele fotografira in piše za nas vse.

Stanko Klinar mu je v uvodu v Nalive svetlobe napisal najlepšo recenzijo: »To je knjiga za tihe sladokusce, za ljudi, ki znajo biti notranje veseli.« Ima jo za »osebno izpovedno knjigo, ki ne misli biti enciklopedično zaokrožena in dokumentarno popolna«. K tej gotovo umestni ugotovitvi bi sam dodal še raziskovalno komponento gor, s katero nam je Stele odkril nove poglede, tihožitja, podrobnosti, vse, kar nas bo privabilo, da si ogledamo, da te gore obiščemo, da se v večnem tavanju ustavimo tudi mi, da nam vsaj za

kratek čas zastane korak za počitek v sebi. Hvala, France Stele, tudi za to!

Res: Steletove Nalive svetlobe — pravzaprav vse njegove knjige — moraš imeti pri sebi za trenutke, ko je zunaj megla in nočna tišina, v tebi pa razpoloženje, ki Steletovih motivov in citatov naravnost pogreša. Steletove knjige dobesedno moraš imeti na polici. Zakaj — to sta Stanko in France v uvodu knjig že povedala.

S Steletovimi knjigami torej dobimo intimen stik. Če hočemo planinskega znanca razveseliti s knjigo, ki mu ne bo služila za enkratno rabo, ki jo bo kot gornik znova in znova jemal v roke, potem mu dajmo kakšno Steletovo knjigo. Ne samo za občudovanje lepote, temveč za tista premišljanja, za katera morda na gorskih poteh v družbi, v planinskih kočah ni pravega časa ali trenutka.

Čeprav Stele kot gornik in Slovenec ne more mimo našega Triglava, je predvsem navezan na svoje Grintavce. Večina slik je od tam in tako za Borisom Režkom, Petrom Fickom in drugimi nadaljuje gorniško pričevanje z Grintovcev, in sicer na svoj način, izražen v prvinah, za katere kakšen fotografski krožkarski modernist morda ne bo našel lepe besede. Nič hudega; naj tak kritik ve, da resnica o gorah dozoreva počasi. Gorniki jo vse življenje iščejo, tudi z očmi, kot jih ima France Stele, in tudi s take vrste literaturo.

Dr. Tone Strojín

Zemljevid Mount Everesta

National Geographic Journal je glasilo ameriškega geografskega društva in slavi letos stoletnico izhajanja. V teh letih je društvo financiralo več kot 3400 raziskovalnih projektov, med drugim pa so podprli tudi več himalajskih odprav.

Na straneh te revije se redno pojavljajo članki o gorah, vzponih na vrhove in življenju pod gorskimi masivi. Naročniki, ki jih planinstvo bolj zanima, so bili prijetno presenečeni, ko so v novembrski številki lanskega letnika dobili kar šest člankov o Himalaji, seveda kot vedno primerno ilustriranih z odličnimi barvnimi slikami. Izstopajo panoramske fotografije Everesta in okoliških gor. Na skici vzponov ne manjka jugoslovanska smer iz leta 1979 po zahodnem grebenu. Barry Bishop, ki je leta 1963 v ameriški odpravi pod vodstvom Normana Dyrenfurtha stopil na streho sveta in je sedaj podpredsednik komisije za raziskave, piše o spremembah v Nepalu, o varstvu okolja, narodnih parkih in velikih posegih v Himalaji.

Zanimiv je članek o odkrivanju najvišje gore, njenem kartografiranju in ideji o novem kartografiranju. Rezultat novih raziskovanj je zemljevid, ki obsega ob-

močje od Ama Dablama do Rongbuka v Tibetu. Avtor tega zapisa je Bradford Washburn, v planinskih krogih cenjen kot dober poznavalec aljaških vrhov.

Prvič so kartografirali ozemlje Indije in Nepala v letih 1849/50 in takrat so s pomočjo šestih geodetskih postaj ugotovili položaj in višino Everesta. Angleži, Avstrijci in Kitajci so med letoma 1921 in 1975 izdelali dobre zemljevide; zadnji od njih so bili že izpopolnjeni s pomočjo letalskih posnetkov.

Zamisel o novem zemljevidu se je rodila leta 1981, ko je nepalski kralj podprl idejo, pozneje pa so tudi Kitajci dovolili prelet letala. V decembru 1983 je vesoljsko plovilo Shuttle Columbia letelo nad Everestom in posadka je napravila odlične infrardeče posnetke, podatke pa so dopolnili z letalskimi posnetki. To so opravili Švedi leto dni pozneje z manjšim reaktivnim letalom, ki je letelo na višini 14 000 metrov. Teh 160 posnetkov je prispevalo k temu, da so kartografi švicarskega zveznega urada za kartografijo izdelali natančen zemljevid, ki ga odlikuje dobra ločljivost podatkov (skalnati svet, ledeniki, razpoke, jezera in izohipse na 40 metrov). Vsebuje veliko podatkov o višinah; imenoslovje je rezultat dodatnega dveletnega dela in usklajevanja imen, natančno pa je obdelana tudi tibetanska stran Everesta. Za marsikoga bodo imena na tem delu karte nova, ker je uporabljena uradna izgovorjava. Pri projektu so sodelovali strokovnjaki devetih držav; omenjena je tudi Jugoslavija, vendar ne piše, kaj so naši prispevali h karti, čeprav bi bilo lepo vedeti, za kaj gre.

Na hrbtni strani je računalniško obdelana reliefna karta, ki nam kaže precej nenaavadno podobo Himalaje od Langtanga do Makaluja in od indijske nižine do Tibeta. Svoje prispevajo primerno izbrane barve, ki še izboljšajo ločljivost reliefja.

(Kljub vsem kontrolam izdelovalcev sem vseeno našel napako v kvadrantu 110,480. Kota nad ledenikom Qutar je 5982 m in ne 6982 m. Seveda pa naj to velja le kot dobronamerno opozorilo.)

Janez Prelnar

Donačka gora

Izšla je knjižica — vodnik Donačka gora. Izdal jo je Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Slovenije v Ljubljani, prodajo in finančno konstrukcijo pa izvaja založba Obzorja v Mariboru. Avtorji tekstov so Ivo Marinc, Janez Rihteršič (geološki opis) in Vinko Strgar (rastlinstvo-flora).

Zamisel, da bi bilo prav nekaj napisati o Donački gori, se mi je porodila leta 1984 ob otvoritvi novega planinskega doma na Donački gori. V celjski študijski knjižnici sem našel knjižico »Donatiberg«, ki je

izšla leta 1867 na Dunaju. Ta knjižica me je k temu delu še bolj spodbudila: če je nemški turist in obiskovalec Rogaške Slatine pred 120 leti opisal to lepo »goro«, potem moramo to storiti tudi mi, ki smo goro gledali vsak dan od rane mladosti.

Napisanega in za tisk pripravljenega teksta je skoraj enkrat več, za približno 60 strani. Vendar je uredništvo v Ljubljani objavilo le glavne sestavke, pač toliko, kolikor je približna norma za njihove podobne publikacije in kolikor prenesejo njihove finančne zmožnosti z deležem Kulturne skupnosti Slovenije.

Za objavo celotnega teksta bi morali na rogaškem področju odkupiti ali vsaj zagotoviti prodajo vsaj tretjine naklade, to je približno 1000 izvodov. Ker pa mi tega zagotovila kljub velikemu prizadevanju ni uspelo zbrati, je pač nastala okrnjena izdaja.

Ivo Marinc

Društvena glasila

Čeprav je planinsko društvo Maks Meško iz Ormoža praznovalo 25-letnico delovanja že v začetku leta 1987, smo šele zdaj dobili v uredništvo drobno publikacijo, v kateri so predstavljeni začetki tega društva in njegovo četrstoletno delovanje, tem besedilom pa je dodan še program planinskih društvenih akcij za minulo leto. Ker se ormoški planinci v PV prav redko oglašajo, naj vsaj tako in z velikansko zamudo predstavimo njihovo delovanje.

Iz ormoških krajev so hodili v hribe že »od nekdanj«, po prvi svetovni vojni pa je bila večja skupina od tod včlanjena v SPD Ruše. Po drugi svetovni vojni je bila večina tamkajšnjih planincev v PD Ljubljana-Matica, od ustanovitve društva v Ljutomeru so bili člani tam, od ustanovitve občnega zbora 26. marca 1962 pa je 110 članov in 140 pionirjev in mladincev postalo članstvo PD Maks Meško v Ormožu. Društvo se imenuje po kmetu Maksu Mešku iz Lahonec, ki je bil izreden planinec, ki je zbiral okrog sebe istomišljenike in ki je svoje poti po hribih tudi večkrat opisal. — V 25 letih se je društveno članstvo podvojilo. V društvu se načrtno ukvarjajo z vzgojo mladega kadra, okrog 40 mladih vsako leto konča planinsko šolo, do jubileja je društvo že devetkrat organiziralo izredno uspele in množične planinske taborne, glavna društvena dejavnost pa je izletništvo.

V družino slovenskih planinskih društvenih glasil pa stopa s prvo številko informativni bilten članov PD Onger iz Trzina »Vongrčki«. Ciklostirano (fotokopirano) glasilo na dveh listih (štirih straneh) formata A 4 prinaša v tej številki društvene novice, predlog programa društvenega dela za leto 1989, seznanja člane z izleti Komisije za

mednarodno sodelovanje pri PZS ter s trekinci v tujino, informira med drugim, kje so prostori društva in kdaj so uradne ure ter posreduje še nekaj novic. V uvodniku je zapisano, da bo informativni bilten vedno kratek in zanimiv, na dom pa ga bodo dobivali vsi društveni člani. — »Vongrčki«, ki jih izdaja propagandna sekcija društva, ureja pa v 250 izvodih (zdaj) uredniški odbor (A. Čičerov, A. Česen, M. Plancko), želimo širok krog sodelavcev in še širši krog bralcev.

Pred seboj imamo tudi zajetno 5. in 6. lansko številko Informatorja PD Viharnik iz Ljubljane. V obeh številkah urednik Jože Končan pojasnjuje in se opravičuje, zakaj kar precej avtorjev ne bo v tej številki našlo svojih prispevkov: ker je gradiva preprosto preveč in ker so društveni člani začeli (da bi bilo vsaj še dolgo tako!) plodneje sodelovati s svojim glasilom. — Česa vsega ni v teh dveh številkah! Od dolgih poročil s tabora društvene mladinske sekcije v Logarski dolini in društvenega letnega tabora »Kolpa 88« do vseh mogočih izletov in pohodov, ki jih v drugi polovici lanskega leta v društvu ni bilo malo. Novost v tem društvu je med drugim ta, da programa izletov ne sestavlja upravni odbor, ampak vsi društveni člani s svojimi predlogi. Tako so že lani šli na nekaj izletov v prav nenavadne hribovite konce in kraje Slovenije.

Tik pred zadnjo lansko sejo glavnega odbora Planinske zveze Slovenije 19. in 20. novembra na Gorah nad Hrastnikom je v 10. letu izhajanja izšla 22. številka »Našega planinca«, glasila PD Dol pri Hrastniku, ki je lastnik kočice na Gorah. Temu dogodku je štiričlanski uredniški odbor (J. Premec, B. Kraus, F. Klemen, D. Kozole) posvetil naslovno stran glasila, na kateri je med drugim objavljeno opozorilo: »Ker seja ni sedemnajsta, nismo predvideli solidarnostnega mitinga. Delegati lahko govorijo v materinem jeziku. Telefonskim pogovorom ne bomo prisluškovali.« — V uvodniku je Jože Premec napisal skoraj vse, o čemer piše ta številka glasila: o 35-letnici društva 3. julija, o devetmesečnem poslovanju društva, ki ne pozna rdečih števil, o prvem taboru čeških planincev, ki so jim bili planinci PD Dol dobri in tradicionalno gostoljubni gostitelji in seveda o več izletih, ki jih je zadnji čas do izida številke pripravilo društvo. Čeprav v uvodniku ni posebej omenjeno, pa vendarle velja poudariti, da je v tej številki tudi veliko prispevkov mladih planincev, ki so pristrčno opisali svoje videenje gorskega in gričevnatega sveta, vključno z Levstikovo potjo od Litije do Čateža, ki ni čisto planinska.

Mladinski odsek PD Zabukovica, PD Prebold in MDO »Savinjska« so lanskega oktobra izdali 20 strani debelo fotokopirano gradivo s tabora mladih planincev »Ta-

mar 88« od 9. do 17. julija. Kdor bo kdaj pozneje hotel obupati spomine na ta tabor ali pisati kroniko mladinskih taborov, bo v tem gradivu našel podatke, ki ga zanimajo — in poleg tega dolgo vrsto prijaznih opisov doživetij v Tamarju.

K društvenim glasilom, ki so zadnji čas prispela v uredništvo PV, lahko štejemo tudi 6. številko Biltena Planinar, ki je glasilo koordinacijskega odbora železničarskih društev Jugoslavije. V tej številki je podroben opis vseh dejavnosti na 28. zletu planincev-železničarjev Jugoslavije, ki ga je od 1. do 4. julija 1988 pripravilo planinsko smučarsko društvo Železničar iz Šida na kraju Lipova voda na najvišjih predelih gore Cer kakšnih 30 kilometrov jugozahodno od Šabca. Na tem zletu se je zbralo približno 700 planincev iz 16 jugoslovanskih železničarskih planinskih društev, in sicer iz Beograda, Celja, Indije, Gospiča, Kosovega polja, Kraljeva, Ljubljane, Maribora, Niša, Novega Sada, Sarajeva, Skopja, Subotice, Vršca, Zagreba in Šida. Kot je zapisano v Biltenu, je bil »pomen in namen te zvezne manifestacije druženje, tekmovanje in igre, na katerih sta se ponovno pokazala bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti«. Udeleženci zleta so spoznali tamkajšnje predele, njegove ljudi in navade ter se seznanili z lepotami in zgodovino tega predela.

M. R.

Novembrska številka revije Alp

Novembrska številka italijanskega planinskega in alpinističnega mesečnika Alp prinaša vrsto zanimivih člankov, sicer pa je že naslovnica zanimiva in po svoje značilna: prikazuje namreč vrhunskega alpinista Thomasa Bubendorferja, ki pleza navezan po severni steni osrednjega vrha Treh Zin v Lavaredu. Vsekakor je zanimiv uvodnik glavnega urednika Walterja Giulianija, ki trdi, da se ne smemo čuditi in demonizirati Bena Johnsona, ko pa je le »sad« današnje družbe in njene mentalitete. To razmišljanje nato prenese na alpinizem s trditvijo, da je tudi na tem področju zaradi potrošništva več nedoslednosti, ko »se povečuje kontrofigure in ne resnične protagoniste ter se poudarja klovnovske ambicije in ne resnične podvige«. Na prvem mestu je članek o tem, kako so se v Val d'Aosti gorski vodniki organizirali, da bi pač ne izginili ali popolnoma izgubili svoj pomen in identiteto. V rubriki Exploit, ki jo vodi Marco Scolaris, je govor o podvigu Bubendorferja, ki je v kratkem času opravil celo vrsto podvigov, vendar pa se je premikal s pomočjo helikopterja. Rubrika o športnem plezanju prinaša celo vrsto izrednih novic, vendar pa smo na to že navajeni, ko pa se ta šport tako

razvija, da bo v kratkem že dobil svoje priznanje z uradnim svetovnim prvenstvom in skorajšnje sprejetje med olimpijske športe.

Izredno zanimiva sta dva intervjuja, in sicer s Felicejem Benuzzijem, alpinističnim pisateljem (»Beg na goro Kenija«) in Alfonsom Vincijem, pisateljem, geologom in alpinistom. Reportaža o tekmovanju v športnem plezanju v Bardonecchi je predvsem fotografska, omenili bi pa zelo strokovno rubriko o planinskih in tokrat smučarskih materialih.

(Primorski dnevnik)

društvene novice

Pot prijateljstva po Avstriji

Lanskoletni drugi izlet PD IMP Ljubljana po vrhovih Poti prijateljstva smo opravili 13. in 14. avgusta. Tokrat smo se podali po vrhovih v Avstriji; povzpeli smo se na Säuleck, visok 3085 m, in na Reißkofel, 2371 m.

Na pot smo se odpravili že spet zelo zgodaj, da smo se izognili vročini. Po prestopu meje na Korenskem sedlu smo nadaljevali mimo Beljaka in Spittala do Obervellacha in naprej proti Mallnitzu. Tu smo zavili v dolino Dösen, ki je izhodišče za vzpon na Säuleck. Pripeljali smo se do višine približno 1500 m, od tu pa smo že videli zašiljen vrh, ki se je bleščal v daljavi.

Pot nas je vodila ob čudovitem gorskem potočku mimo koč Konradhütte in naprej do jezera Dösenener See na višini 2272 m. Tu stoji koča Schmidthaus, ki se ogleduje v kristalno čistem ledeniškem jezercu, obkroženem z vencem gora. Sestava kame-nine je zelo nenavadna, kajti videti je, kot da se bodo vrhovi vsak hip sesuli v dolino, tako je vse krušljivo. Pri koči so ravno pripravljali neko proslavo, zato so iz doline prihajali godbeniki s svojimi instrumenti. Nekoliko smo se okrepčali, potem pa se podali proti vrhu.

Vreme nam je bilo kar naklonjeno, kajti nebo se je prekrilo z rahlo oblačnostjo, da sonce ni preveč žgalo. Pot proti vrhu sploh ni zahtevna, se pa kar vleče; vsekoli nas je spremljala melodija, ki je prihajala od koč, zato smo kar lažje hodili. Obisk na vrhu je bil zelo številčen, zato smo se vsi komaj zvrstili za spominsko fotografijo ob značilnem križu. Pogled na obzorje ni segal daleč, ker so oblaki in meglice zastirali pogled v daljavo, toda pot, po kateri smo prišli iz doline, je bila kot na dlani.

Vrnili smo se do koč in se predali poležavanju in meditiranju na travi ob jezeru pred kočjo, ki je izredno lepo vzdrževana;

celo v prostorih s skupnimi ležišči imajo parket in preproge, zato so copati obvezni. Naslednje jutro smo vstali še pred svitom, kajti do naslednjega vrha je bilo še daleč. Spustili smo se do naših avtomobilov in odbrzeli proti Šmohorju (Hermagor) v Ziljski dolini. Nadaljevali smo po dolini navzgor do toptic Reißkofelbad in do planine Jochalm, ki je z višino 1496 m izhodišče za vzpon na vrh. Pot nas je vodila po južnem pobočju, ki se precej strmo vzpenja najprej po smrekovem gozdu, potem preide v travnato pobočje in po ozkem skalnatem grebenu na vrh. Tudi na tem vrhu je bilo veliko planincev, vendar se je za fotografijo še našel prostor. Sestopili smo po direktni poti prek južnega pobočja, ki je še bolj strma od poti, po kateri smo prišli na vrh. Kmalu smo bili pri naših jeklenih prijateljih, ki so nas popeljali v domovino.

Janez Seliškar

80-letnica Bogdana Žolnirja

Lani je praznoval 80-letnico življenja Bogdan Žolnir iz Slovenj Gradca. V Koroški krajini bi redko našli človeka, ki bi ne poznal našega jubilaranta: pedagoga, zgodovinarja, muzealca in planinca.

Kot mlad pedagog s srcem in dušo je učiteljeval v različnih krajih Slovenije; v spominu mu je ostala zlasti Ribnica na Pohorju; nazadnje je služboval v Mislinjski dolini in Slovenj Gradcu, kjer si je ustvaril družino.

Vojno viхро je preživel kot mnogi slovenski izgnanci v Srbiji. Po vojni je ob pedagoškem delu z vso zagnanostjo, zavzetostjo in vztrajnostjo zbiral materialne in pisne vire ter spomine aktivistov in borcev NOB in ljudske revolucije. Njegovo prizadevno in neumorno delo je dalo sadove, saj je bil leta 1951 ustanovljen okrajni muzej NOB v Slovenj Gradcu; bil je njegov

prvi ravnatelj, ustanova pa je 1981. leta prerasla v Koroški pokrajinski muzej revolucije. Njegova velika zasluga je, da je z mnogimi predavanji in razstavami v muzeju in po krajih Koroške regije vzbudil pri mladih zanimanje za našo polpreteklo zgodovino.

Je avtor mnogih člankov in razprav o NOB iz Koroške krajine. Partizanske tehnike je razčlenil v knjigi Partizanski tisk ob Mislinji, Meži in Dravi. Ustvarja še vedno in pri srcu mu je koroško partizanstvo.

Mlajši rodovi premalo poznajo njegovo raznovrstno in prizadevno delo, ki ga je opravil za naše planinstvo.

Kot mlad učitelj je številnim mladim generacijam posredoval ljubezen in lepote, ki jih doživijo v naših gorah. Že pred vojno je v Jugoslovanskih biserih pisal o Pohorju in njegovih lepotah, o Veliki in Mali Kopi, Kremžarjevem vrhu in Uršlji gori. V Planinskem vestniku (1958, št. 5) je napisal »Planinske kočje v boju z okupatorjem«. V tej razpravi je obravnaval požgane kočje na Kremžarjevem vrhu, na Uršlji gori in na Pungartu pod Malo Kopo.

Bogdan Žolnir je bil že pred vojno in takoj po osvoboditvi zvest našim planinam. Vodil je markacijski osek, s sodelavci je obeležil planinsko transverzalo na »svojem« območju. V povojnem obdobju je bil med prvimi planinci v Mislinjski dolini, ki so začeli obnavljati med vojno uničene planinske kočje na zahodnem delu Pohorja. Opravljal je posle tajnika in bil tudi predsednik PD Slovenj Gradec. V petdesetih letih je bilo »PD eno od najzornejših«, beremo v Planinskem vestniku.

Težko je v kratkem zapisu zabeležiti vse delo, ki ga je z njemu lastno zavzetostjo in zagnanostjo opravil Bogdan Žolnir. Za svoje delo pri krepitvi in širjenju planinstva v Mislinjski dolini je prejel številna priznanja; med drugim mu je PZS podelila diplomu Alojza Knafelca kot zaslužnemu merkacistu, zlato značko in srebrni častni znak.

Za svoje strokovno delo je prejel več družbenih priznanj: red zaslug za narod, zlati znak OF, Valvasorjevo nagrado, Bernekerjevo nagrado, priznanje »Muzejski svetovalec«; je dobitnik občinske nagrade, lani pa je postal častni občan občine Slovenj Gradec.

Z zadovoljstvom lahko zapišemo, da je Bogdan Žolnir na zadnji seji upravnega odbora Planinskega društva Slovenj Gradec konec lanskega novembra sprejel še eno pomembno obveznost. Za 70-letnico PD Slovenj Gradec, ki jo bomo obeležili julija letos, pripravljamo zgodovinski pregled planinstva v Mislinjski dolini.

Bogdanu Žolnirju želimo planinci Mislinjske doline za njegov življenjski jubilej še veliko uspehov, zdravja in užitkov na pohodih v naše lepe gore.

Jože Potočnik

Iskrina koča na Sv. Jakobu

Poročali smo že, da so lanskega 12. novembra na Sv. Jakobu nad Preddvorom odprli Iskrino planinsko kočo s 15 ležišči in 30 sedeži. Na otvoritvi se je zbralo več kot 500 planincev in ljubiteljev gorskega sveta. Slavnostni govornik je bil direktor DO Kibernetika, ki je novi dom odprl, pozdravni govor pa je imel tudi predsednik PD Kranj Franc Ekar, ki se je delavcem Iskre zahvalil za razumevanje, saj z dograditvijo te planinske koče prispeva k izvajanju planinskega programa. Ob tem je poudaril, da je Kranj mesto planincev in vrhunskih alpinistov. »Z rezultati, ki jih dosegajo,« je dejal, »je mesto Kranj uvrščeno med svetovna planinska alpinistična mesta.«

Sv. Jakob, 960 metrov visoka vzpetina, se dviga severovzhodno od Preddvora. Koča na njem bo služila kot počivališče na poti s Storžiča, Kališča ali Zaplate in Hudičkovega boršta. Tako je naposled to urejeno okolje in zapuščina pogorišča Žičnice iz Ljubljane.

Medtem ko pravijo v Iskri, ki je lastnik te planinske koče, da bo imela postojanka status planinske koče, so na zadnji seji Glavnega odbora Planinske zveze Slovenije omenili, da je Planinska zveza Slovenije o otvoritvi te koče zvedela praktično iz časopisov, predvsem pa ustreznega organa slovenske krovne planinske organizacije niso gradbeniki nove planinske koče že pred gradnjo in med njo niti obvestili, da zidajo v hribih, kaj šele, da bi jih vprašali za kakšen nasvet. »Registracija« naj bi sledila končnemu dejanju.

Seveda bi bil potreben tudi na tem področju planinskega udejstvovanja red, da

Koča Iskre na Sv. Jakobu nad Preddvorom je postavljena v gorenjskem slogu, ki ne kazni okolice

ne bi začele rasti po slovenskih gričih vsakršne koče, ki bi jih proglašali za planinske, v resnici pa bi bile vse kaj drugega. Tega o koči Iskre na Sv. Jakobu sicer ni mogoče trditi, je pa ta gradnja primerna priložnost, da javno spregovorimo o tem.

Na koncu koncev je Planinska zveza Slovenije že pred časom sprejela sklep, s katerim so soglašala tudi slovenska planinska društva, naj »do nadaljnjega« ne bi gradili novih planinskih koč, ko še za obnovo starih zmanjkuje denarja.

Potepanje po treh deželah

Skupina PTT delavcev-planincev se je lani odločila za daljši planinski izlet na tri vrhove Balkana, in sicer na Titov vrh v pogorju Šar planine, na Olimp v Grčiji in Musalo v Bolgariji. S posebnim avtobusom so se 19. avgusta odpeljali iz Ljubljane do Tetova v Makedoniji, pri hotelu Slavija na Šar planini nad tem mestom pa se je začelo zares.

Že dober dan po odhodu iz Ljubljane so se kljub utrujenosti po celonočni vožnji podali v strmino proti štiri ure hodá oddaljenemu tretjemu najvišjemu vrhu Jugoslavije Titovemu vrhu (2747 m).

Vrhovi Šar planine so bili v oblakih. Ali bo zdržalo brez padavin? Celotna skupina je pospešila korak, dokler ni naletela na modrino pod nogami. Borovnice! Sladkim sadežem se je bilo sicer težko odpovedati, toda pred planinci je bila dolga pot, ura pa je neusmiljeno tekla.

Ali je to vrh? so spraševali vodnika Zvonka. Ne, za tistim grebenom je. Nadaljevali so pot po izsušenih pašnikih in prišli na območje, kjer je veliko staj za ovce, vendar se je le tu in tam oglasil lajež katerega od psov. Neprespana noč je imela svojo moč: kolona je postajala vse počasnejša.

Tudi hladneje je postajalo, saj so bili že v oblakih, ki so se vse bolj podili po vrhovih. Naposled so zagledali vrh s trdnjavo, na katerega so bili namenjeni. Vendar je bil še daleč, čeprav so ga pričakovali bližje — še skoraj uro hodá od tod. Ko pa so se razpodeli oblaki, se je med pohodnike vrnilo veselje.

Titov vrh je bil v soncu, hude vročine ni bilo več, ker so bili že čez 2500 metrov visoko. Za njimi je bila še zadnja hujša strmina, ki je ni in ni hotelo biti konca in na kateri je nekaj pohodnikov preživljalo krizo. Naposled so vendarle vsi stopili na vrh, na višino 2747 metrov, na vrh, ki je moral nekajkrat spremeniti ime — precej časa je bil Turčin.

Grmenje v daljavi in bližanje novih oblakov je spodbudilo planince, da so hitro začeli sestopati. Pohod po pašnikih je bil zanimiv in hiter.

Edino razočaranje je pripravil žig Titovega vrha, ki ga ni bilo na vrhu. Obljubili so ga v hotelu, pa ga niti tam niso dobili, nato so dejali, da bi ga bilo nemara mogoče dobiti v Tetovem, ker pa je bila nedelja, so se pohodniki odpravili dalje samo z žigom hotela Slavije — proti Grčiji in Bolgariji.

(plt novice)

Skoraj zimski izlet na Učko

Že precej potem, ko je marsikateri »nedeljski planinec« konzerviral nahrbtnik in planinske čevlje do naslednje pomladi, je PD PTT Kranj priredilo za svoje člane izlet na Učko. Mini avtobus s 30 sedeži je bil poln, ko smo v mrzlem novembrskem jutru vozili navzdol proti morju. V Matuljih sta nas čakala vodič Jakov in njegova žena Jadranka iz reškega PTT planinskega društva. V prekrasnem sončnem dopoldnevu smo se z avtobusom vzpeli do višine 900 metrov, kjer stoji planinska koča.

Najstarejši pohodnik je bil starosta kranjskih PTT planincev tov. Praprotnik, ki je sicer izjavil, da nabira kondicijo samo doma po kuhinji, vendar je bil njegov korak čil, ko se je z zavihanimi rokavi vzpenjal kvišku. Najmlajša je bila petletna Špela, ki je prav tako vztrajno in pogumno premagala enoinpolni pohod z lastnim nahrbtničkom na rami. Povedala je, da je bila že večkrat na Križki gori in tudi na Veliki planini. S ponosom je dodala, da je ati vzel njo s seboj in ne sestrice Urške, čeprav ta že hodi v šolo.

Učka je porasla z bukovim in gabrovim gozdom. Hodili smo po odpadlem šumečem listju. Proti vrhu je na osojnih straneh obležal sneg, ki ga ni spihala niti burja. Tisti, ki so prišli obuti v teniske, češ, saj je Učka čisto ob morju, se niso počutili najbolj udobno, ko so drseli po snegu. Spomnila sem se preizkušene

nasveta, da nobene gore nad 1000 metrov ne smemo podcenjevati, pa če je videti še tako pohlevna. Trikrat smo prečkali asfaltirano cesto, ki se vije prav na vrh Učke, in z nje krenili v gozd. Bližnjica pa se pod vrhom konča, tako da smo zadnji del poti korakali po cesti. Na vrhu Učke je kamnit stolp, na katerega vodijo zavite stopnice. Na vzdani tabli na njem piše: Vojak 1396 m, Vidikovac 1400 m.

Bil je prekrasen razgled na vse strani: na severu so se videle Kamniške Alpe, Julijci s Triglavom (kako enkratni pogled, zares! Navadno je obratno: s Triglava gledamo dol k morju!); na vzhodu smo videli Liško višavje, Gorski Kotar in Snežnik. Na zahodu se razprostira Čičarija, najvišji del Istre, ki se imenuje tudi Bela Istra. Na jugu tik pod nami pa sta v morju ležala Krk in Cres, oba naša največja otoka. Nad nami se je razprostiralo jasno in sinje nebo brez vsakega oblačka. Morje se je zaslepljujoče lesketalo.

Pri spustu bolj trpijo amortizerji v koljenih, pljuča pa lahko mirno vdihavajo čist zrak. Čeprav je mrzel, prepihan od vetra, je drugačen od našega. Brodili smo po snegu in šumečem listju navzdol do koče. Po krajšem postanku smo se odpeljali v Opatijo. Pozdravila nas je vsa v soncu, lepa kot na razglednicah. Na promenadi je bilo veliko ljudi, vse jezike smo lahko slišali, še največ nemške govorce. Slovensko povprečje smo dvigali mi, ki smo se v pumparicah in gozdaricah sprehajali po opatijskih plažah in parkih.

Za marsikoga je bil ta sicer zelo lahek vzpon na Učko nekaj posebnega. Večina od nas še nikoli ni istega dne hodila po snegu in hribih in pomakala roke v morje. Prav tako je bil tudi edinstven zaradi časa, v katerem smo ga organizirali. Kje pa piše, da bi morali v trumah drveti na vrhove le v poletnih mesecih! Ali ni bilo nekaj posebnega hoditi po snegu in hkrati gledati dol na morje, čeprav nam je obraz bril veter? Zato velja pozdraviti to zamisel s spodbudo, da bi še kdaj ob tako nenavadnem času organizirali kakšen podoben izlet oziroma pohod.

Ivanka Korošec

Lepote naše domovine

Veliko je pri nas ljudi, ki hodimo v gore, ker imamo radi naravo. Sama sem skupaj s starši že skoraj prehodila Slovensko planinsko pot. Markirane steze so nas doslej vodile že v Karavanke, Kamniške in Julijske Alpe, v Primorje in na Pohorje. Med drugim sem bila nadvse navdušena, ko sem v Ospu videla čisto pravo plezanje. Na poti po Primorski sem si ogledala tudi podzemski svet Škocjanskih jam, kjer je posebno lepo.

Vesela sem, da so naše planinske poti dobro označene in marsikatera od njih

speljana po gozdu in da je po livadah in med skalovjem še marsikje cvetje, tako da je hoja še prijetnejša. Med skalovjem je mogoče včasih videti kozoroge, ki so ponekod že kar udomačeni.

Najbolj sem bila vesela, ko sem stopila na našega orjaka in na simbol slovenstva in ko sem nedaleč od tod hodila mimo prelepih Triglavskih jezer. Škoda je le, da pri nas ni več tako lepih vodá. Planinci se dobro zavedamo, da moramo ohraniti čisto naravo, zato za seboj ne puščamo sledov.

Nepozabna mi je ostala tudi Raduha. Na lepi zelenici, porasli z lepim gorskim cvetjem, kjer smo počivali, nas je nenedoma obdal trop ovac; verjetno jih je privabil vonj iz naših nahrbtnikov. Med nizkim borovjem smo nadaljevali pot in se lahko še v poletni vročini kepali.

Mislil, da je celo sonce v planinah prijaznejše in prijetnejše kot ob asfaltnih cestah. Ni čudno, da me vedno znova vleče še v preostale koticke naše domovine, ki jih ne poznam.

Mojca Kosec, 5. a,
OŠ Vuzenica

25 let MO PD Zabukovica

Ob koncu leta 1988 je bilo v planinski postojanki Hom srečanje ob 25-letnici mladinskega odseka Planinskega društva Zabukovica. Tajnik društva je na njem spregovoril o zgodovini planinstva in opozoril na varstvo narave, predvsem na »darove« Šoštanja in Trbovelj, ki uničujejo »dolino zelenega zlata«, na intenzivno kmetijstvo, ki zastruplja zemljo in v imenu navzočih protestiral proti izgradnji jedrskega odlagališča v Volunskem grabnu ali na Smrekovcu. Ko je govoril o delu z mladino, je dejal, da je bil prvi svečan sprejem pionirjev v planinsko organizacijo že leta 1970. Ti sprejemi so se ohranili do danes, zadnja leta pa so pri sprejemu navzoči starši, ki neposredno spoznajo, kaj lahko planinska organizacija nudi otroku. Omenil je mladinske tabore, ki jih organizirajo že osmo leto, udeleženci pa jeseni povabijo svoje starše na eno- ali dvodnevni planinski izlet, na katerem pokažejo, kaj so se naučili na taboru. Letos so se povzpeli na Krvavico in stekla je beseda o varni hoji, o varstvu narave, planinstvu in planinskih poteh, tajnik pa je spregovoril o uspehih tekmovalcev v orientacijskem teku.

Načelnik mladinskega odseka je zatem predstavil mladinski odsek, ki šteje okoli 500 članov v starosti od 4. leta (vrtec), prek osnovne in srednje šole ter študentov do 27. leta starosti. Delajo na štirih starostnih ravneh, najmlajši — predšolski otroci — v vrtcu pod vodstvom dveh vzgojiteljic, na šoli pa delujeta dve starostni skupini. V MO PD imajo 6 MV, od tega sta dve še pripravnici, 4 mentorje planin-

ske vzgoje, 2 traserja orientacijskih prog, enega inštruktorja orientacije, v pomoč so jim GS in PLV. Med standardne vsakoletne samostojne akcije MO spadajo smučarski izlet, organizacija orientacijskega tekmovanja ob dnevu zmage, kresovanje na Homu, planinski tabori, zbor ob novem letu, pohodi — izleti, predavanja, izobraževanje, udeležba na orientacijskih tekmovaljih, tudi izven meja naše domovine, delovne akcije itd. Trije člani MO so republiški prvaki v orientacijskem teku, dva člana MO pa sta lani sodelovala na svetovnem prvenstvu v orientacijskem teku v Skandinaviji. Načelnik je svoje poročilo zaključil s podatki, da so orientacisti izdali dve karti, da je zelo razvito dopisništvo in da vsako leto izdajo bilten, ob zaključku tabora pa so organizirali sejem rabljene opreme.

Darilo je iz rok predsednika društva in načelnika MO prejel Božo Jordan. Ob tem je načelnik naglasil, da je Božo Jordan tisti, ki stoji mladini ob strani, ki usmerja, vodi in vzgaja planinsko mladino, ki je marsikoga navdušil za gore, za planinsko fotografijo, ki je v marsikoga vcepil ljubezen do slovenskih gora, do domovine. Ob zahvali za darilo je tov. Jordan spregovoril o planinski šoli in opozoril na uničenje »božjega drevesca«, ki ga kljub zakonski zaščiti uničujejo na območju Kotečnika.

Na srečanju so podelili tri srebrne častne znake PZS. Prejeli so jih planinci, ki največ delajo z mladino. S podelitvijo je bilo poudarjeno, da različni rodovi skrbijo za mlade in da ni starostnih ovir za to delo. Med drugimi je prejel znak Srečko Čulk st., ki kljub prekoračenim 60 letom vsako poletje preživi s pionirji pod šotori.

Franc Ježovnik

Iščemo oskrbnika

Planinsko društvo Integral Ljubljana razpisuje prosto mesto oskrbnika planinskega doma na Planini pri Jezeru (1450 m nadmorske višine). Dom je novejši in ima poleg 50 sedežev še 60 stalnih ležišč. Dostop do doma je možen iz Stare Fužine, za avtomobiliste pa do planine Blato, od koder je do doma le še slaba ura hoje. Oskrbnik mora imeti poleg poznavanja dela v planinskih kočah tudi posebno veselje do tega dela in planinstva nasploh. Zaposlitev je za določen čas v letu, in sicer od 1. junija do 31. oktobra. Vse ostalo po dogovoru.

Prijave sprejema Gospodarski odbor Planinskega društva Integral Ljubljana, Celovška 166.

Druge informacije o delu doma lahko dobijo kandidati na telefon (061) 556 985 pri Nevenki Pejčič ali pri Tonetu Požarniku, predsedniku Gospodarskega odbora, na telefon (061) 557 021, int. 320.

Kakovostno izdelano opremo za prapor
lahko naročite pri

M. Strgulec

Ljubljana, Gosposvetska 13,
telefon (061) 346 425.

Pri takojšnjem plačilu 10 % popusta,
za pridobitev novega naročnika
nadaljnjih 15 % popusta.

Hitro in poceni
menjavam podplate
na planinski čevljih
(gojzericah)

**EXPRES
POPRAVILA
ČEVLJEV**

Vili Fras
Cesta ob Sori 13
61215 Medvode

gorenje servis

p. o., 63320 Titovo Velenje, Partizanska cesta 12
Telefon: (063) 853 231
Telegram: Gorenje Servis
Telex: 33637 sogor yu
Ziro račun: 52800-601-21319 SDK Titovo Velenje
Žel. postaja Titovo Velenje - Industrijski tir

NAŠA DEJAVNOST:

- servisiranje izdelkov Gorenja
- generalna popravila
- montaže programov notranje opreme
- priklopi štedilnikov in pralnih strojev
- projektiranje, montaža in vzdrževanje toplotnih črpalk
- projektiranje, montaža in vzdrževanje skupinskih antenskih naprav
- vzdrževanje in servisiranje sistemov kableske televizije
- obnova nadomestnih delov
- strokovno svetovanje

Polensky & Zöllner

BAUGESELLSCHAFT m. b. H.

SALZBURG – AVSTRIJA

- NIZKE GRADNJE
- GRADNJA MOSTOV
- GRADNJA PREDOROV
- PZ SIDRA
- VISOKE GRADNJE
- GRADNJA CEST

predor karavanke

HRUŠICA